דער פּער׳כשופ׳טער שניידער

קאַפּיטעל א.

איש היה בזלאָדיווקי — אַ מענטש איז געווען אין זלאָדיעווקע, אַ שטעטעל, וואָס ליגט אין דער סביבה פֿון מאַזעפּעווקע, נישט ווייט פֿון האַפּלאַפּאָוויטש און קאָזאָדאָיעווקע, צווישען יאַמפּאָלי און צווישען סטרישטש, פּונקט אויף דעם וועג, וואָס מע פֿאָהרט פֿון פּישי־יאַבעדע דורך פּעטשי־חוואָסט קיין טעטערעוועץ און פֿון דאָרטען קיין יעהופּעץ; ושמו שמעון אליהו — און זיין נאָמען איז געווען שמעון־אלי, און גערופֿען האָט מען איהם „שמעון־אלי שמע־קולנו", מחמת ביי׳ם דאַווענען אין שוהל האָט ער געהאַט אַ טבע שרייען, אַרבייטען, זינגען און ציקלען זיך אויף קולי־קולות. והיה האיש חיים — און געווען איז דער מענטש אַ שניידער, נישט חלילה פֿון די געהויבענע שניידערס, וואָס נייהען נאָכ׳ן „מאָבעלטיר", וואָס מע רופֿט דאָס „זשורנאַל", נאָר אַ שניידער אַ לאַטניק, אַ גרויסער מומחה, הייסט דאָס, אויף לעגען אַ לאַטע, פֿערצירעווען אַ לאָך, מע זאָל נישט דערקענען, אָדער איבערניצעווען וואָס פֿאַר אַ מלבוש איהר ווילט אויף דער לינקער זייט, ממש מאַכען פֿון אַלט ניי. נעמען, למשל, איין אַלטען חאַלאַט און איבערמאַכען איהם אויף אַ קאַפּאָטע, פֿון אַ קאַפּאָטע — אַ פּאָר תחתונים, פֿון די תחתונים אויסשטיקעווען אַ לייבעל, און פֿונ׳ם לייבעל נאָכדעם עפּיס אַנדערש — מיינט נישט, אַז דאָס איז אַזאַ גרינגע אַרבייט! און אויף דעם איז „שמעון־אלי שמע־קולנו" געווען איין בריה אין דער וועלט, און

מחמת זלאָדיעווקע איז זעהר איין אָרעם שטעטעל, וואָס דאָרטען מאַכען נייע מלבושים איז עפּיס נישט אַזוי געוויינטליכע זאַך, האָט מען דעריבער געהאַלטען פֿון שמעון־אלי׳ן אין זלאָדיעווקע איין עולם ומלואו. איין חסרון נאָר, וואָס ער האָט נישט געקאָנט אויסקומען מיט די נגידים, ליעב געהאַט אַריינקוקען אין קהל׳שע זאַכען, זיך אָננעמען אָן דער טריוועדע פֿון די אָרעמע לייט, רעדען גאַנץ אָפֿענטליך אויף די בעלי־טובות, וואָס זענען זיך עוסק אין צרכי־צבור, און דעם בעל־טאַקסע מאַכען מיט דער בלאָטע בפֿרהסיא, זאָגען אויף איהם, אַז ער איז אַ געלדצאַפּער, אַ בלוטזויגער, אַ מענשענפֿרעסער, און אויף די שוחטים מיט די רבנים, וואָס האָבען געשלאָגען בלאַט מיט׳ן בעל־טאַקסע — אַז ס׳איז איין כנופֿיא, אַ כתה פֿון גנבים, רמאים, טוילערס, רוצחים, גזלנים, אַ רוח אין זייער טאַטענ׳ס טאַטען אַריינגעפֿלויגען געוואָרען ביז דעם זיידען תרח, מיט׳ן פֿעטער ישמעאל אונטערגעשלאָגען!...

צווישען בעלי־מלאכות, חברה „פּועל־צדק", האָט זיך „שמעון־אלי שמע־קולנו" גערעכענט פֿאַר אַ „יודע־נגן"; אויף זייער שפּראַך האָט דאָס געהייסען: אַ מענטש, וואָס פֿערשטעהט אין די קליינע אותיות׳לעך, מחמת שמעון־אלי פֿלעגט שיטען מיט פּסוקים, מיט גאַנצע שטיקער גמרא און מיט מדרשים, וואָס נישט געשטויגען, נישט געפֿלויגען: „עמך"... „קטנתי"... „אגיל ואשמח"... „היום הרת עולם"... „ויתרוצצו ויתפּוצצו"... „וואָס טיבע יוצר המאורות"... „ככתוב, ווי אין פּסוק שטעהט געשריבען"... וכדומה אַזעלכע לשון־קודש׳דיגע ווערטער, וואָס זענען ביי איהם תמיד געווען גרייט. און דערצו האָט ער נאָך געהאַט נישקשה פֿון אַ קול׳כעל, אַפֿילו אַביסעל צו אַ הילכינס און אַ געדעלדינס. נאָר ער איז געווען קלאָר אין אַלע נוסחאות מיט אַלע ניגונים מיט אַלע תפֿילות אויף אויסוועניג, און האָט ליעב געהאַט דעם עמוד מיט סכנת־נפֿשות, און איז געווען גבאי אין שניידערשען שוהלכען, נעהאַפּט פּעטש ווי האָלץ, צום מייסטען שמחת־תורה בײַ „אתה הראית", ווי געוויינטליך.

„שמעון־אלי שמע־קולנו", חאָטש ער איז געווען כל ימיו אַ ביטערער אָרעמאַן, מע קאָן זאָגען — כמעט איין אביון, נאָר אַראָפּגעפֿאַלען ביי זיך דערפֿון האָט ער קיינמאָל נישט. „אדרבה, — האָט ער געזאָגט — וואָס מעהר קבצן מעהר לעבעדיג, וואָס מעהר הונגעריג מעהר געזונגען, ווי די גמרא זאָגט: יאה עניותא לישראל כטשערעוויטשקע קראַסני לדיוושקע חיורא..."

הקיצור הדבר: שמעון־אלי איז געווען דאָס, וואָס מע רופֿט אָן איין „אָרעם און אַ פֿריילִיכס". געווען איז ער אַ נידעריגער, אַ פּערזעהעניש, אַרומגעשטעקט מיט נאָדלען און מיט שטיקלעך וואַטע אין די געקרייזעלטע שוואַרצע האָר; געהאַט האָט ער אַ קליין צאַפּען בערדעל, אַביסעל אַ צונויפֿגעפּלעטשטע נאָז, די אונטערשטע ליפּ אַביסעל צעשפּאָלטען, און אויגען גרויסע, שוואַרצע און שטענדיג שמייכלענדיגע, און געגאַנגען איז ער תמיד מיט אַ טענצעל און מיט אַ ליעדעל אונטער דער נאָז: „היום הרת עולם — נאָר נישט געזאָרגט!"...

ויהי לו בנים ובנות — און ער איז געווען אַ מטופּל מיט קינדער פֿון אַלערליי וואוקס, צום מייסטען טעכטער, צווישען זיי עטליכע דערוואַקסענע; ושם אשתו — און זיין ווייב

THE HAUNTED TAILOR

Ish Hoyo Be-Zolodievka, there was a man in Zolodievka, a village near Mazapevke, not far from Haplapovitch and Kozodoievka, between Yampoli and Stristch, just on the way from Pistchi-Yavadeh to Petschi-Khvost to Tetreve and from there to Yehupetz. *U'shmo Shimon-Eliyohu,* and his name was Shimon-Eli, but he was called "Shimon-Eli *Shma-Koleynu*" because when he said his prayers in the synagogue he had a way of working himself up, putting a trill into his prayers and singing them at the top of his voice. *Vehoyo koish khayet,* and the man was a tailor—not, God forbid, one of those "ascended" tailors who sew according to the latest fashions. Rather, he was a genius patch tailor who could make a hole or a patch invisible. He could, for example, take an old caftan and turn it into a cloak; then the cloak into a pair of trousers; of the trousers he could make a shirt; and of the shirt something else again. Don't think that's such easy work—and it was on this account that Shimon-Eli *Shma-Koleynu* was a somebody in his world, since Zolodievka was a very poor village where the making of a new suit was not so frequent a matter. In Zolodievka, therefore, they thought the world of him.

However, he had one fault—he could not get along with the well-to-do and the authorities. He liked to meddle in communal business, taking always the side of the village poor. He spoke openly against the philanthropists who busied themselves with the public welfare; and he publicly maligned the tax gatherer, calling him a money-leech, a bloodsucker, a cannibal. As for the rabbis and the ritual slaughterers, the tax gatherer's accomplices, he called them a gang of thieves and liars, deceivers, killers, gangsters, highwaymen—may the devil take them and their fathers' fathers to the generation of grandfather Terah and Uncle Ishmael into the bargain.

Among the laborers and guildsmen, Shimon-Eli *Shma-Koleynu* was thought of as a scholar. For them this meant that he was someone who understood the small print of Torah explication, because Shimon-Eli liked to sprinkle his speech with passages—sometimes whole chapters—of *Gemara,* of *Midrash* made out of whole cloth: "The people . . ." . . . "I am small . . ." . . . "Today the world was created . . ." . . . "Here you are, creator of all light . . ." . . . and other such words which he always had ready at hand. On top of all this he had a tolerably good, if somewhat loud, voice, tending toward a treble. He understood all the styles of prayer and knew all the melodies and variations by heart. He was madly eager to get at the podium.

He was also the president of the tailor's synagogue, which cost him blows from time to time, particularly on Simkhas-Torah during the *Ato Horeyso* prayer when those who did not get to carry a Torah vented their anger at him.

All his life Shimon-Eli had been poor, but the fact had never disheartened him. On the contrary, he liked to say, "Where there is poverty, there is life;" "Where there is hunger, there is song." As the *Gemara* says: "Poverty fits a Jew like a red handkerchief on a pretty girl." In short, Shimon-Eli was one of those of whom it is said that he was poor but happy.

He was short and ugly and his clothes were always stuck around with needles and pins. There were bits of cotton clinging to his curly black hair. He had a little goatee, a flattened nose, and there was a groove down his lower lip. His eyes were large, black, and constantly smiling. He moved with a little dance step and with a melody under his breath: *"Ha'yom haras oylem,* the world was created today—nothing to worry about."

Vayhi lo bonim u'vonoys, and he had sons and daughters. He was burdened with children of all sizes, most of them female, some of them already grown.

Sheym ishto, his wife's name was Tsippa-Beila-Reiza. She was altogether his opposite, a Cossack of a woman. From the day of their wedding she took Shimon-Eli in hand and never let go. She wore the pants, not he. He had tremendous respect for her.

האָט געהייסען ציפּה־ביילה־רייזע, און זי איז געווען זיין „כּנגדו". דאָס הייסט, פּונקט דער היפּוך פון איהם: אַ הויכע, אַ רויטע, געזונדע, אַ אידינע אַ קאָזאַק. פון דעם ערשטען טאָג אָן, וואָס נאָך דער חופּה, האָט זי איהם גענומען אין די הענד אריין און נישט ארויסגעלאָזט איהם, און איז געגאַנגען אין ספּאָדעק, דאָס הייסט: זי איז געווען דער מאַן, נישט ער! ער האָט פאַר איהר געהאַט גרויס דרך־ארץ. זי פּלעגט אויף איהם עפּענען אַ מויל, פּלעגט ער פּערציטערט ווערען; און אַמאָל, אונטער פיער אויגען אַז ס'איז אויסגעקומען, פּלעגט זי איהם אָפּשטעקען אַ פּאַטש אויך... דעם פּאַטש פּלעגט שמעון־אלי בעהאַלטען אין קעשענע און זאָגען בשעת מעשה אַ ווערטעל מיט אַ פּסוק.

— היום הרת עולם — גאָר נישט נעזאָרגט! אין דער הייליגער תורה שטייט [illegible] ש, דער מאַן הייסט דאָס, ימשול — ער זאָל טהון מהאָן געוועלטיגען, כ ד — אין דיר", איז פאַרפאַלען! עס מעגען קומען כל מלכי מזרח ומערב וועט זיך זיי נישט העלפען!...

ויהי היום — טרעפט זיך אַ מעשה. ציפּה־ביילה־רייזע קומט צו געהן איינמאָל זומער מיט'ן קאָשיק פון'ם מאַרק, טהוט אַ שמיץ דאָס בינטעל־קנאָבעל מיט'ן ביסעל פּעטרישקע מיט די קאַרטאָפלים, וואָס זי האָט איינגעקויפט, און רופט זיך אָן מיט כעס:

— לאָז דאָס געהן אין דער ערד אריין! שוין נמאס ומאוס געוואָרען אלע טאָג, אלע טאָג זיך ברעכען דעם מוח, צדרטרכטען, וואָס קאָכט מען ווערעמעס. מע באַדאַרף האָבען אַ קאָפּ פון אַ מיניסטער! ווידער אַ מאָל טייגלעך מיט פאַסאָלים און אָבער אַ מאָל טייגלעך מיט פאַסאָלים. נאָט זאָל נישט שטראָפען פאַר די רעד! אָט, למשל, נחמה־ברכה אזא קבצנ'טע, אזא עני'טע, אביונ'טע, אזא דלפונ'טע, באַדאַרף זי האָבען אַ ציעג! פאַר וואָס? וואָרום זי האָט אַ מאַן לייזער־שלמה, טאַקי אַ שניידער, נאָר פאָרט אַ מענטש! אַ קליינינקיים אַ ציעג? פאַרהאַן אַ ציעג אין שטוב איז פאַרהאַן אַ גלעזעל מילך פאַר די קינדער; מע קאָן אָפּקאָכען אַ מאָל אַ קאַשע מיט מילך, אָפּשטופּען אַ ווארעמעס, יוצא זיין מיט אַ וועטשערע, אַ מאָל אַ קרינעל פּירסמעטענע, אַ שטיקעל קעז און פּוטער — אַ חיות!...

— ביזט געבאָך וואודאי ועתר גערעכט! — מאַכט שמעון־אלי געלאַסען. — פאַרהאַן אַ מדרש: כל ישראל יש להם חלק — איטליכער איד באַדאַרף האָבען אַ ציעג. ככתוב, ווי אין פּסוק שטעהט געשריבען...

— וואָס טויג מיר דיין פּסוק? — צעשריט זיך ציפּה־ביילה־רייזע. — איך זאָג אַ ציעג, זאָגט ער נאָר אַ פּסוק! מיר דאַכט, אַז איך וועל דיר געבען אַ פּסוק, וועט דיר ווערען פּסוק'דיג אין די אויגען! מיט פּסוקים נאָר האָדעוועט ער מיך, דער שענס ברוינבער מיינער, דער שלים־מזל! הערסט דו? איך וועל דיר די גאַנצע תורה דיינע אוועקגעבען פאַר איין באָרשט אַ מיל כינען!...

וכדומה נאָך אזעלכע מינים „אנזהתרעניען" האָט איהם געגעבען ציפּה־ביילה־רייזע עטליכע מאָל אין טאָג, אזוי לאַנג, אזוי ברייט, ביז שמעון־אלי האָט איהר צוגעזאָגט און געגעבען האַנט תקיעת־כּף, אַז זי מעג שלאָפען רוהיג, עס וועט שוין זיין, מיט גאָט'ס הילף, אַ ציעג. דער עיקר — בטחון: „היום הרת עולם — גאָר נישט געזאָרגט!...

פון דעמאָלט אָן האָט שמעון־אלי אָנגעהויבען קלויבען אַ גראָשען און אַ גראָשען. ער האָט זיך אָפּגעזאָגט פון אַ סך נויטיגע זאַכען, פער'משכונ'ט די שבת'דיגע קאַפּאָטע אויף אויסצאָהלען וואָכנגעלד און צונויפגעשלאָגען זיך עטליכע קערבלעך, און ס'איז געבליבען, אַז ער נעמט די מטמונים און געהט זיך דורך קיין קאָזאָדראָיעווקע קויפען אַ ציעג. וואָס עפּיס קיין קאָזאָדראָיעווקע? איז דערינען געווען צוויי טעמים: ראשית, איז קאָזאָדראָיעווקע איין ערטעל פון ציעגען, וואָס דער נאָמען אליין בעווייזט שוין דערויף: קאָזאָדראָיעווקע איבערגעזעצט אויף אידיש קומט אויס „ציעגמעלקענדיגע". והשנית, האָט ציפּה־ביילה־רייזע געהערט דערצעהלען פון איהרער אַ שכנה, וואָס זי רעדט נישט מיט איהר שוין פון עטליכע יאָהר, אַז יענע האָט געהערט פון איהר שוועסטער, וואָס איז נישט לאַנג געווען ביי איהר צו גאַסט פון קאָזאָדראָיעווקע, אַז דאָרט איז פאַרהאַן אַ איד אַ מלמד, רופט מען איהם „חיים־חנה דער קלוגער" בלשון סגי־נהור, דערפאַר, וואָס ער איז אַ גרויסער שוטה; האָט דער חיים־חנה דער קלוגער אַ ווייב, רופט מען זי „טעמע־גיטעל די שטילשווייגענדיגע", דערפאַר וואָס זי האָט אין זיך נייען מאָס רעד; האָט די טעמע־גיטעל די שטיל־שווייגענדיגע צוויי ציעגען, און ביידע מעלקען זיך. פרעגט זיך אַ קשיה: פאַר וואָס קומט איהר צוויי ציעגען, און נאָך מעלקע־דיגע דערצו? אַ גרויסער אומגליק וואָלט געווען, כלעבען, זי זאָל נישט האָבען איינע אפילו! פאַרהאַן, ברוך השם, אידען, וואָס פערמאָגען נישט קיין האַלבע ציעג אפילו — נו, אם כן? שטאַרבען זיי דען?

When, as she could do, she opened her mouth at him, he simply shivered. But more. When there was no one to see, she did not hesitate to give him a slap or two. Shimon-Eli tucked the slap into his pocket, saying *"Ha'yom haras oylem*, the world was created today—nothing to worry about." "It is written in the holy Torah, 'And he, that is to say, the husband . . . he will reign over you. . . .' Well . . . well . . . never mind. If all the kings from West to East came, it wouldn't help matters."

It happened one day that Tsippa-Beila-Reiza came home from the market. She threw her basket with her few purchases—a bit of garlic, some parsley, a few potatoes—to one side and cried angrily, "To hell with it. Racking one's brain every day thinking what to cook. You need to be smart as a prime minister. Beans and dumplings, dumplings and beans, and again beans and dumplings. May God not punish me for these words. And all the while Nekhama Brukha—a poverty-stricken, penniless, indigent, needy pauper of a woman—*she* has a goat. Why does *she* have a goat? Because she has a husband, Lazer Shloimo—also a tailor—but he's a man!

"No small matter, a goat. Nothing trivial about it. When there's a goat in the house, the children can have a glass of milk. One can cook up some groats and milk, and a meal becomes an easy matter. You can manage the evening meal. And you can have a pitcher of sour cream, some cheese now and then, some butter. One can live."

"You're right, no doubt," Shimon-Eli said gently. "There is a saying, 'Every Jew should have a goat.' As it is written."

Tsippa-Beila-Reiza shrieked, "I say a goat and he gives me a quotation. I'll give you quotations . . . I'll quotation your eyes! He feeds me quotations. My fine breadwinner, my *schlimazel*. I'll give you the entire Torah for a cream borscht."

And the like. And so on. She gave him such lectures several times a day until Shimon-Eli gave her his word that, with God's help, she should have a goat. She could sleep soundly on it.

From that time Shimon-Eli saved groschen upon groschen. He denied himself necessary things. He pawned his sabbath caftan, on which he paid weekly interest. Finally he had only to take the money he had saved and go to Kozodoievka to buy a goat.

Why especially to Kozodoievka? There were two reasons: first, the name of the town itself translated into Yiddish means "milkgoats"; the second, Tsippa-Beila-Reiza had overheard a neighbor to whom she had not spoken in several years. She, the neighbor, had heard from her Kozodoievka sister, who had come for a visit, that there, in Kozodoievka, there was a primary school teacher who was sardonically called "Chaim-Chono the Wise" because he was so stupid. This man had a wife, Thema Gittel, who was called "Thema Gittel the Silent," because, as it is said about women, she had nine measures of speech. And this quiet Thema Gittel had two goats, both of them milk-givers. It is natural to ask, "Why does she deserve two goats, milk-givers to boot? What would be the catastrophe should she not have so much as one? There are people who do not have so much as half a goat. Well . . . do they die of it?"

"You're very right," Shimon-Eli said to his wife. "You know . . . it's an old complaint. As it is written, 'To own is to bemoan.' "

"Just listen to him. Here he is again with his quotations," his wife interrupted. "One talks of a goat, and he quotes. You'd better go to the Kozodoievka teacher and say to him: 'We've heard that you own two goats, and both of them give milk. Why do you need two milk-giving goats? For scapegoats? No doubt, then, you must want to sell one of them. Sell it to me.' That's how to talk with him, do you understand?"

— ביזט זעהר נערעכט! — זאָגט שמעון־אלי צו זיין ווייב. — הערסט דו, דאָס איז שוין איין אלטע טענה, ככתוב, ווי אין פסוק שטעהט געשריבען: אַסקאַקורדע, דבאַרבאַנטע...

— שוין! ער איז שוין ווידער דאָ מיט זיין פסוק! — שלאָגט איהם איבער זיין ווייב. — מע רעדט פון א ציעג, קומט ער מיט א פסוק! דו געה זיך דורך בעסער אהינצו, צום קאָזאַ־ריעווקער מלמד, און זאָג איהם אזוי און אזוי: מיר האָבען געהערט, אז ס'איז ביי אייך פאראן צוויי ציעגען און ביידע מעל־קען זיך. וואָס באדארפט איהר צוויי מעלקענדיגע ציעגען? אויף כפרות? ווילט איהר דאָך מסתמא איינע פון זיי פארקויפען — פארקויפט זי מיר! וואָס וועט אייך אהרען?... אזוי טאַקי זאָלסט דו מיט זיי רעדען, דו פארשטעהסט?

— איך פארשטעה, וואָס דען, איך פארשטעה נישט? — זאָגט שמעון־אלי. — פאר מיין געלט באדארף איך זיך נאָך בעטען? פאר געלט קריגט מען אלץ. און [illegible] — כסף וזהב מטהר חזירים. שלעכט איז נאָר, זעהסט דו, אז ס'איז חלילה נישטאָ די מטבע, דעמאָלט איז עני חשוב כמת, מאכט רש"י: ניטאָ טאַטע — געה ליולי; אָדער ווי מע זאָגט: אָהן פינגער קאָן מען קיין פייג ניט שטעלען, ככתוב, ווי אין פסוק שטעהט געשריבען: אַסקאַקורדע, דבאַרבאַנטע, דפאַרשטאַכטע...

— ווידער א מאָל א פסוק, און אָבער א מאָל א פסוק! עס פסוק'ט מיר שוין אין קאָפּ! איינגעזונקען זאָלסט דו ווערען! — זאָגט צו איהם ציפּה־ביילה־רייזה און בעגראָבט איהם נייען איילען אין דער ערד, און טייטשט מיט איהם איין א מאָל הונדערט, אז ער זאָל זיך פריהער פרובען ביי חיים־חנה דעם מלמד, טאָמער וועט דאָס געהן. אי וואָס. טאָמער וויל יענער נישט? פאר וואָס זאָל ער נישט וועלען? פאר וואָס קומט איהם צוויי ציעגען, און נאָך מעלקענדיגע דערצו? פאראַן, ברוך השם, אידען אויף דער וועלט, וואָס פארמאָגען נישט קיין האַלבע ציעג אפילו — נו, אם כן? שטאַרבען זיי דען?...

און אזוי ווייטער, אלץ די איינענע טענות.

"Of course I understand. What do you mean?" said Shimon-Eli. "With money, will I have to beg? With money one can buy anything. Silver and gold will clean bastards and pigs. What's bad is when there is no money, as Rashi says, 'Daddy's not there, go to sleep.' Or as it is said, 'Without fingers you can't thumb your nose.'"

"Again a quotation, and once more a quotation. My head's quotationing. May you sink . . . ," said his wife, Tsippa-Beila-Reiza, burying him under nine ells of earth as she rehearsed him over and over in how to talk with Chaim-Chono the teacher in case he was willing to sell. Well, and what if he was unwilling? Why should he be unwilling? Why should he be entitled to two goats, and milkers to boot? There are Jews in the world, God be praised, who do not have so much as half a goat. If so, do they die of it?

And so on and so on, always the same theme.

קאַפּיטעל ב.

הבוקר אור — ס'איז נאָר טאָג געוואָרען, האָט זיך אונזער שניידער געפּעדערט, אויפגעשטאַנען און אָפּגעדאַוונט, גענומען מיט זיך דאָס שטעקעל מיט'ן גאַרטעל און איז אוועק אין וועג אריין בשלום צו־פוס.

געווען איז דאָס זונטאָג, אין א שענעם, ליכטיגען, לויטערען, וואַרעמען זומערטאָג. שוין לאַנג געדענקט נישט שמעון־אלי אזא איין אויסגעצייכנטען, אויסגעשפּיעלטען טאָג. שוין לאַנג איז שמעון־אלי נישט געווען אין פעלד, אויף דער פרייער לופט. שוין לאַנג האָבען זיינע אויגען נישט געזעהען פאר זיך אזא איין אויס־געצוואָגענעם גרינעם וואלד, אזא שענע גרינע קאָלדרע, וואו דאָס פעלד איז בעשאָטען מיט אלערליי קאָלירענדיגע שפּריינקעלעך. שוין לאַנג האָבען זיינע אויהערען נישט געהערט א פּישטשען פון פויגעלעך, א פלאַטערען פון קליינע פערכלעך. שוין לאַנג האָט זיין נאָז נישט געשמעקט אזא געשמאַקען ריח פון גרין גראָז, פון רויהער ערד. שמעון־אלי שמע־קולנו האָט פערבראַכט כל ימיו אין איין אנדער וועלט; זיינע אויגען האָבען געזעהען פאר זיך תמיד אנדערע בילדער: א פינסטערע גרוב, ביי דער טיר איין אויווען, קאַטשערעס מיט לאָפּעטעס, און א פּאָמעניצע א פולע ווי איין אויג; ביי'ם אויווען, ביי דער פּאָמעניצע — א בעט פון דריי ברעטלעך; אויפ'ן בעט — קינדערלעך א סך, קיין עין־הרע, איינס קלענער פונ'ם אנדערען, האַלב־נאַקעטע, גאַנץ־באָרפיסע, נישט קיין געצוואָגענע, שטענדיג הונגעריגע... זיינע אויהערען האָבען געהערט פאר זיך שטענדיג אנדערע קולות: „מאַמע, ברויט! מאַמע, בולקע! מאַמע, עסען!“... און איבער אלע קולות — א קול פון ציפּה־ביילה־רייזה: „עסען? נישט עסען זאָלען אייך ווערעם, ליעבער גאָט, אינאיינעם מיט'ן טאַטען אייערען דעם שלים־מזל! פארחאַפּט זאָלט איהר נישט ווערען, רבונו של עולם, מיט איהם אינאיינעם!“... וכדומה אזעלכע זיסע קולות. זיין נאָז איז געוועהנט געווען צו אנדערע ריחות: א ריח פון נאַסע ווענד, וואָס ווינטער נעצען זיי און זומער שימלען זיי; א ריח פון זויערטייג מיט קלייען, פון ציבעלעס און פון קרויט, פון רויהע לעהם, פון געשאָבענע פישלעך און פון קישקעלעך; א ריח פון אלטע בגדים, וואָס לאָזען זיך הערען אונטער'ן הייסען פרעסעל מיט א גערדיכטער פּאַרע און מיט א מאָדנעם טיטאַד...

ארויסגעריסען זיך אויף א ווייַלע פון יענער אָרעמער וויס־טער פינסטערער וועלט אויף דער דאָזיגער נייער, פרייער, ליכ־טיגער, שמעקענדיגער שיין, האָט זיך אונזער שמעון־אלי געפיהלט ווי א מענש, וואָס איז אין א הייסען זומערטאָג אריינגעשפּרונגען א נאַקעטער אין ים אריין; דאָס וואַסער טראָגט איהם, די חוואַ־ליעס שלאָגען איהם, ער טוקט זיך, ער טוקט זיך, ער ציהט אין זיך די לופט מיט דער פולער ברוסט — ס'איז מחיה נפשות, ממש א גן־עדן!...

Two

Ha'boyker or, it was dawn. Our tailor rose eagerly, said his prayers, took his stick and a leading rope, and peacefully started off on foot. It was Sunday, a bright, lovely summer's day. It had been a long time since Shimon-Eli could remember such a delightful day, and long since Shimon-Eli had been out in the countryside in the open air—since his eyes had seen such green traceries of branches in the wood, such a lovely blanket of green fields strewn with every kind of color. It had been long since his ears had heard such a piping of birds and the flutter of tiny wings, long since his nose had smelled such fine odors of grass and freshly turned earth.

Shimon-Eli *Shma-Koleynu* spent his days in quite another world. He looked at quite different pictures: a dark cellar . . . an oven near the door . . . next to the door, shovels and spades and a slop pail filled to the brim. Next to the slop pail, a bed made of three boards on which there were many children, God be praised, each child smaller than the next, half-naked, entirely barefoot, unkempt, and always hungry. He usually heard quite other sounds: "Mama, bread. . . . Mama, a roll. . . . Mama, something to eat." And above the clamor the voice of Tsippa-Beila-Reiza, "Eat? May the worms not eat you, dear God, together with your father, that *schlimazel*. You and him together."

And other such cries. His nose was used to other smells: the dank walls which in winter were humid and in summer bred mold . . . the smells of yeast and bran, onions and cabbage, scraped fish and tripe . . . the smell of old clothes making themselves known under the steam iron—thick steam and strange odors.

Having torn himself away for a little while from that poverty-stricken, bare, dark world to this new, bright, fragrant light, our Shimon-Eli felt like someone who, on a hot day, has plunged naked into the sea. And the sea takes him. . . . The waves move him. . . . He bobs and he dips and he drifts. . . . He takes deep breaths glorious to the soul. For all practical purposes he is in Eden.

— למשל, וואס וואלט גאט געאהרט — קלערט זיך שמעון־אלי — וואס וואלט גאט געאהרט, ווען איטליכער בעל־מלאכה־שטיינער, זאל זיך קאנען אלע טאג, לאז זיין חאטש איין מאל אין דער וואך, ארויסנעהן אהערצו, אויפ'ן פרייען פעלד, ביסעל געניסען פון גאט'ס וועלטעל? אי א וועלטעל, א וועלטעל!... — און שמעון־אלי הויבט־אן אונטערזינגען און פערטי־טשען אויף זיין שטייגער: — אתה יצרת — דו האסט, נאכ־באשאפען, עולמך — דיין וועלטעל, מקדם — אויף יענער זייט שטאדט; בחרת בנו — האסט אונז אויסדערוועהלט די אידעלעך, מיר זאלען זיצען דארטען אין זלאדייעווקע אין דע־ענגשאפט, קאפ־אויף־קאפ, אין א דערשטיקעניש; ותתן לנו — און דו האסט אונז געטהאן געבען... אוי, צרות האסט דו אונז גע־געבען מיט וועהטינען, מיט דלות, קדחת מיט רביעית האסט דו אונז בענעבען, ברחמיך הרבים־בים־בים־בים!...

אזוי זינגט זיך שמעון־אלי שטילערהייד אונטער דער נאז, און עס גלוסט זיך איהם א ווארף טהון זיך דא, ווי ער שטעהט און געהט אין פעלד, אויפ'ן גרינעם גראז, חאטש א ביסעלע גע־ניסען פון גאט'ס וועלטעל, — דערמאנט ער זיך, אז ער האט איין ארבייט, און זאגט צו זיך אליין: — „עד כאן אומרים בשבת הגדול — גענוג, שמעון־אלי, צו זינגען. הלך לעולמו — שפאן, ברודער, שפאן! אפרוהען וועסט דו זיך שוין, אם ירצה השם, אין דער דעמבענער קרעטשמע. דארט האסט דו א שטיקעל שאר־בשרי, דאדי רענדאר. דארט קריגט מען צו יעדער צייט א ביסעל משקה, ווי אין פסוק שטעהט: ותלמוד תורה כנגד כולם — א ביסעל מהכתיתי איז בילכער פון אלץ"... אזוי שמעון־אלי שמע־קולנו שפאנט ווייטער.

קאפיטעל ג.

באמצע הדרך — פונקט אין דער מיט וועג, צווישען די צוויי שטעדט זלאדייעווקע און קאזאדאיעווקע, שטעהט א פעלד־קרעטשמע, וואס מע רופט זי „די דעמבענע". די דאזיגע קרעטש־מע האט אין זיך א כח, עפיס נאר א מאגניט, וואס זי ציהט צו זיך אלע בעלי־עגלות מיט אלע פארשוינען, סאי די וואס פאהרען פון זלאדייעווקע קיין קאזאדאיעווקע, סאי די וואס פאהרען פון קאזאדאיעווקע קיין זלאדייעווקע -- מע מוז זיך אפשטעלען אין דער „דעמבענער" חאטש אויף עטליכע מינוט! קיינער ווייסט נים דעם סוד דערפון נאך עד היום. א טייל זאגען, אז ס'איז דערפאר,

ווייל דער בעל־הבית פון דער קרעטשמע, דאדי דער רענדאר, איז זעהר א ליעבליכער פארשוין און א גרויסער מכנים־אורח, דאס הייסט, פאר געלד האט איהר געקאנט קריגען דארטען תמיד א רעכט גלעזעל משקה מיט די שענסטע פארבייסענס; און א טייל זאגען, אז ס'איז דערפאר, ווייל דאדי איז געווען פון יענער חברה, וואס מע רופט זיי „טרעפערס", אדער „נביאים", וואס אליין האנד־לען זיי נישט מיט קיין גנבות, נאר זיי קעהרען זיך אן מיט אלע בעריהמטע גנבים א נאהענטער רב שמעלקע... און מחמת קיינער ווייסט דאס נישט פאר קלאר, לכן בעדארף מען מאכען דערפון א שווייג...

דאדי איז געווען א איד א מוכסן, א גראבער, א האריגער, מיט א גרויסען בויך און מיט א בולבעוואטער נאז, און א קול האט ער געהאט פון א שור־הבר. איהם איז אפגעגאנגען, ווי מע זאגט, קאפוועהטיג; פרנסה האט ער געהאט מיט'ן פולען מויל, בהמות עטליכע, אויף דער עלטער געבליבען איין אלמן און געווען א לעדיגער מענש. א גראבער נפש: א סליחה און א הגדה און א בענטש־ערעל איז ביי איהם געווען אלץ איינס. און דערפאר פלעגט זיך מיט איהם שמעון־אלי דער שניידער שעמען: ס'איז איהם נישט אנגעשטאנען די מעשה, וואס ער, שמעון־אלי, א יודע־ננן און גבאי אין שוהלכען, זאל האבען א מוכסן, איין עם־הארץ פאר א קרוב... און דאדי פון זיין זייט פלעגט זיך שעמען, וואס ער האט א „שניידער א פאלגע" פאר א קרוב... זיי האבען זיך געשעמט איינער מיט'ן אנדערען. פון דעסטוועגען, אז דאדי האט דערזעהן שמעון־אלי'ן, האט ער איהם אפגעגעבען א גאנץ ברייטען ברוך־הבא, מחמת דאדי דער רענדאר האט פשוט מורא געהאט, נישט אזוי פאר'ן קרוב אליין, ווי פאר'ן קרוב'ס פיסק.

— א, א גאסט, א גאסט! וואס מאכט עפיס א איד שמעון־אלי? וואס מאכט עפיס דיין ציפה־ביילה־רייזה? וואס מאכען עפיס דיינע קינדער?

— עט, מה אנו מה חיינו — וואס זאלען מיר מאכען? — האט איהם דער שניידער געענטפערט מיט א פסוק, ווי זיין שטייגער איז. — מי ברעש ומי במגפה — אמאל אזוי, אמאל אזוי, אבי מען איז געזונט, ככתוב, ווי אין פסוק שטעהט געשריבען: אסקאקורדע, דבארבאנטע, דפארשמאכטע, דקארנאסע... וואס מאכט איהר

He thinks, "Let us consider, for example . . . how would it have hurt . . . how would it have done God any harm if every working man, for instance, came out every day . . . or let's say, just once a week . . . into something like this, into the open . . . to enjoy God's little world. *Oy*, what a little world!"

And Shimon-Eli sang a little song in the Talmudic fashion: *Ato yotsarto*, Thou has created; *Oylamkho*, your world; *mikedem*, long ago; *bokharto bonu*, and Thou hast chosen us, that we might live there in Zolodievka, jammed together head to head, hardly able to breathe. *Vatiten lonu*, and Thou hast given us . . . ah, hast Thou given us, sorrows and pain, and griefs . . . and fevers and chills . . . in your great mercy . . . cy . . . cy."

Thus sang Shimon-Eli under his breath, and he was tempted to throw himself down where he stood in a field of grass to enjoy for a while God's little world. Then he remembered his mission and said, "Enough singing, Shimon-Eli, get a move on, brother. You'll have time to rest at Dodi the Rendar's Oak Tavern. There, with God's help, one can get a little whiskey—as it is written: 'The study of Torah is the culmination of all things.' " And Shimon-Eli *Shma-Koleynu* walked on.

Three

Halfway between the two towns, Zolodievka and Kozodoievka, stood the Oak Tavern. The tavern had something like magnetic power and drew to it wagon drivers and passengers. Whether they were traveling from Zolodievka to Kozodoievka or from Kozodoievka to Zolodievka, they all had to stop at the Oak for at least a few moments. No one knew the secret, not to this day. Some say that it was because the host of the inn, Dodi Rendar, was a genial fellow—which is to say that one could buy a good little glass of whiskey and something good to snack on along with it. Others said that it was because Dodi was one of those people called "finders" or "prophets" who, though they are not themselves thieves, are, just the same, pals of well-known crooks such as the famous Reb Schmelke. But since no one knew this for certain, it's better not to mention it. . . .

Dodi was one of those hairy, thickset Jews with a big belly and a potato nose and the voice of a wild ox. A prosperous fellow who owned cattle, he had no troubles to plague him. In his later years he had become a widower and was now without ties. He was a coarse fellow who could not tell the difference between a prayer book and a Passover manual. For this reason Shimon-Eli was ashamed of him. He didn't like the notion that he, Shimon-Eli, a learned man and chairman of his synagogue, was related to a toll keeper, a common fellow. And Dodi, for his part, was just as ashamed that he was related to a real tailor. Each was ashamed of the other. Just the same, when Dodi saw Shimon-Eli *Shma Koleynu*, he welcomed him warmly because he was afraid, not so much of Shimon-Eli himself, but of his big mouth.

"Oh, a guest, a guest. What are you up to, Shimon-Eli? And how is your Tsippa-Beila-Reiza? And how are the children?"

" 'Now what are we, and what is our life? How should we be?' " the tailor replied with a citation, as was his wont. " 'Sometimes up, sometimes down.' As long as we're healthy, as it is written: 'Wisdom is smoke; smoke is wisdom.' How are you, dear kinsman? What's going on in your village? I still remember your dumplings and the bit of liquor from last year. That's the main thing for you, isn't it? Your kind are not fond of

עפּיס, מיין טייערער קרוב? וואָס הערט זיך עפּיס ביי אייך אין דאָרף? זכרנו את הדגה — איך געדענק נאָך אייערע וואַרעניקעס פון פאַראַיאָהרען מיט'ן ביסעל משקה, דאָס איז דאָך ביי אייך דער עיקר. אַריינקוקען אין אַ ספר האָט איהר דאָך פיינט. למה רגשו גוים — וואָס טויג אייך אַ אידיש וואָרט! ע, רב דאָדי, רב דאָדי! ווען דער טאַטע אייערער, דער פעטער גדליה־וואָלף עליו השלום, זאָל איצטער אויפשטעהן און אַ קוק טהון אויף זיין דאָדיקען, ווי ער זיצט ואָס אַ ביסעל אין דאָרף צווישען אַלע גויים, להבדיל, וואָלט ער נאָך אַ מאָל איבעראַניים געשטאָרבען. אי, האָט איהר געהאַט אַ טאַטען, רב דאָדי! געווען אַ כשר'ער איד, לאָז ער מיר מוחל זיין: ער פלעגט טרינקען פון אַ פינסטערער כלי... הקיצור, אין לך אדם שאין לו פעקעל — פון וואָס מע זאָל נישט רעדען — אויפ'ן טוידט מוז מען אַרויף... גיט שוין אַהער אַ ביסעל בראָנפען, ווי דער תנא רב פּימפּאָם זאָגט: קאַפּאָטע במשכנתא שוויינקייך בגרונם — פאַרזעץ די קאַפּאָטע און נעם אַ ביסעל בראָנפען"...

— שוין? דו האָסט שוין אָנגעהויבען מיט דיין לאָקשען־קוילעטש? — מאַכט דאָדי און טראָגט איהם אונטער אַ ביסעל בראָנפען. — דו זאָג בעסער, שמעון־אלי, וואוהין פאָהרט דאָס אַ איד?

— אַ איד פאָהרט נישט, — זאָגט שמעון־אלי און מאַכט אַ כוסה — אַ איד געהט צו פוס. ווי מיר זאָגען אין הלל: רגליהם ולא יהלכו — האָסט פיס, ביזט דו נישט קראַנק צו שפּאַנען"...

— אויב אַזוי, — מאַכט דאָדי — זאָג זשע מיר, סערדצע, וואוהין שפּאַנט אַ איד?

— אַ איד שפּאַנט — זאָגט שמעון־אלי און מאַכט נאָך אַ כוסה — קיין קאָזאָדאָיעווקע שפּאַנט ער, האַנדלען ציעגען, ככתוב, ווי אין פסוק שטעהט געשריבען: עזים תעשה לך — ציעגען זאָלסט דו קויפען...

— ציעגען? — פרעגט איהם דאָדי פער'חידוש'ט. — ווי קומט אַ איד אַ שניידער האַנדלען מיט ציעגען?

— עס רעדט זיך אַזוי „ציעגען"! — מאַכט שמעון־אלי. — מיינען מיין איך אַ ציעג, טאָמער וועט מיר גאָט צושיקען, הייסט דאָס, אַ ציעג אַ רעכטע. נישט טייער. דאָס הייסט, איך וואָלט קיין ציעג נישט געקויפט; נאָר מיין ווייב זאָל לעבען, ציפּה־ביילה־רייזה הייסט דאָס, איהר קענט דאָך זי, אַז זי שפּאַרט זיך איין! זי האָט זיך פאַר'עקשנ'ט איין מאָל פאַר אַלע מאָל: הכצעקתה — זי וויל אַ ציעג! און אַ ווייב, זאָגט איהר דאָך, באַדאַרף מען פאָלגען, דאָס איז דאָך אַ בפירוש'ער „מדרש־פּליאה", האַ? איהר געדענקט דעם „מדרש־פּליאה"?

— אין די זאַכען — זאָגט דאָדי — ווייסט דו שוין בעסער פון מיר; דו ווייסט דאָך, אַז איך בין מיט... מיט... מדרש אַ קנאַפּער מחותן!... איך פאַרשטעה נישט, מיין טייערער קרוב, נאָר איין זאַך: ווי קוססט דו זיין אַ מבין אויף ציעגען?

— וואָס טיבע יוצר המאורות! — זאָגט שמעון־אלי שוין מיט פערדראָס. — ווי קומט אַ רענדאַר זיין אַ מבין אויף אַ סריל־קיוועור סליחה? פון דעסטוועגען קומט פסח צום סדר, קלאַפּט איהר מיט גאָט'ס הילף דעם ריינעם „ברכי־נפשי" און זאָגט „זה כפרתי זה חליפתי", ווי עס געהער צו זיין... וואָס? אפשר נישט אַזוי?...

דאָדי דער רענדאַר האָט פערשטאַנען דעם שטאָך; ער האָט פערביסען אַ ליפּ און האָט זיך געטראַכט: „וואַרט, וואַרט, דו שניידערוק, דו פּאַלגע! ביזט מיר עפּיס היינט צו גייציג, און דו בעווייזט זיך מיר היינט צו פיעל אַרויס מיט דיין תורה! וועסט שוין ביי מיר האָבען אַ ציעג, וועסט זיך קראַצען!"... און שמעון־אלי האָט זיך געהייסען אָנגיסען נאָך אַ מאָל פון יענעם ביטערען טראָפּען, וואָס איז אַ רפואה צו אַלע צרות.

פון אמת קאָן מען נישט אַוועקגעהן: שמעון־אלי האָט ליעב געהאַט אַ ביסעל בראָנפען, נאָר קיין שכור איז ער נישט געווען — חס וחלילה! ווען האָט ער דען געהאַט אויף אַ טרונק בראָנפען?... איין חסרון האָט ער נאָר געהאַט, וואָס קוים האָט ער גענומען אַ ביסעל בראָנפען, אַזוי האָט ער באַלד געמוזט נעמען נאָך איין ביסעל, און פון אַזעלכע צוויי ביסלעך פלעגט ער שוין ווערען מבוסם'דיג־פריילעך, די בעקלעך רויטליך, די אויגעלעך מיט אַ גלאַנץ, און די צונג — די צונג האָט זיך ביי איהם אויפגעבונדען און געקלונגען אָהן אַיין אויפהער.

— אַקעגען דעם, וואָס איהר זאָגט „צעך", — מאַכט שמעון־אלי — „צעך", שער און אייזען. אונזער פאָלק עמך האָט אין זיך אַ מעלה, וואָס איטליכער האָט ליעב כבוד, און כבוד איז דאָך, זאָגט איהר, לעבער... אַ ליאַדע שוסטערל וואָלט אַ בעלן געווען זיין גבאי־ראשון חאָטש איבער אַ פּאָמעניצע... זאָג איך צו זיי: ברידערלעך, קטנתי מכל החסדים — איך דאַרף עס אויף כפרות, קלויבט אייך אויס אַ שוסטער פאַר אַ גבאי: לא מעוקצך ולא מדוקצך — איך בין אייך מוחל דעם כבוד,

looking into books. What do you care about a Yiddish word? Ah, Reb Dodi, Reb Dodi, if your father, my Uncle Gedaliah-Wolf, were to rise from his grave and see what has become of his little Dodi, lost among village Gentiles, he would die a second death. Ah, your father, your father, Reb Dodi. A devout Jew. May he forgive me, but he used to drink from a bitter cask. In short, 'There is no man without his burden.' Give us some whiskey. As the Reb Bimbon says, 'Pawn your caftan and take a little whiskey.' "

"There you go again with your hash of quotations," Dodi said, and brought him some whiskey. "You'd do better just to tell me where you're traveling."

"I'm not traveling," Shimon-Eli said, lifting his glass, "I'm walking. As we say in the Hallel prayers, 'If you have feet, are you too sick to walk?' "

"In that case, dear cousin, where are you walking?"

"I'm walking . . ." Shimon-Eli said, drinking another glass, "to Kozodoievka to buy a goat. As it is written, 'Thou shalt buy goats.' "

"Goats?" the astonished Dodi said. "How does a tailor happen to be buying goats?"

" 'Goats' is a way of speaking," Shimon-Eli said. "What I mean is 'a goat.' May God send me the proper goat—cheap, that is. I myself would not be buying a goat. But my wife, may she live long, Tsippa-Beila-Reiza, that is . . . you know her . . . when she makes up her mind she's set for all time. She wants a goat. And a wife, you will agree, must be obeyed. It is specified in the *Talmud*, of course. You remember, eh?"

"You know that as regards *Midrash*, you and I are . . . distant cousins. But there's something I don't understand. How is it that you're an expert on goats?"

"How does a Rendar come to be an authority on prayer passages?" said Shimon-Eli, irritably. "Just the same, at Passover, with God's help, you keep time to a true Yom Kippur's 'Who shall live and who shall die?' Isn't that so?"

Dodi the Rendar well understood the insult, but he bit his lip, thinking, "Wait, wait, my tailornik, you. You're a bit too greedy today, showing off just a little too much with your Torah. Wait, I'll give you a goat . . . that will give you the itch."

And Shimon-Eli ordered another glass of that bitter drop which is the remedy for all sorrows. There's no way to avoid the truth: Shimon-Eli liked his little drop now and then—though he was no drunkard, God forbid. When could he afford a glass of whiskey? His problem was that no sooner did he have one little drop, than he immediately had to have another. Two such drops made him tipsy, and his cheeks flamed and his eyes glittered and his tongue was set to tolling without end.

"Speaking of guilds," Shimon-Eli said, "To my guild—Shears and Press-iron: the people. There's a quality to our people that makes us all want 'honor,' no matter how little. A nothing of a shoemaker yearns to be a chairman, never mind of what—even of only his garbage can. So I say to them: 'Brothers, I need it like a hole in the head. Choose some shoemaker for your chairman. Spare me the honor. I'd rather avoid the blows.' They say, 'To hell with it. If the guild decides, that's it. Take the chairmanship and take the blows.' Shhh . . . I'm wandering a bit . . . I forgot that I have a goat to buy. *'Od hayom godol,'* time does not stand still. ~~Good-bye, Reb Dodi. 'Mighty, mighty!~~ We will be strong!' Good-bye, be well. And remember, make dumplings."

איך וויל נישט קיין פּעטש!... זאָגען זיי: בלאָטע! אז צעך מהום
טאָפּ, איז פאַרפאַלען!... זאָג איך: עס קומט אויס ווי אין פּסוק
שטעהט: שמלך לך קצין תהיה לנו — פּעטש זאָלסט
דו חאַפּען און גבאי זאָלסט דו זיין... נאָר שאַ, איך האָב מיך אַ
ביסעל פאַררעדט, און האָב נאָר פאַרגעסען, אז איך האָב אויף זיך
אַ ציעג. עוד היום גדול — דער טאָג שטעהט נישט!
אַ גוטען טאָג, רב דאָדי, חזק, חזק ונתחזק — זייט מיר
געזונד און שטאַרק און מאַכט וואַרעניקעס!

— פאַרגעס ושע ניט, — מאַכט צו איהם דער רענדאַר —
אם ירצה השם, צוריקוועגס, אז גאָט וועט שענקען דאָס לעבען,
למען השם, זיך אָפּשטעלען ביי מיר.

— אם ירצה השם, אם ירצה השם, בלי נדר ומסקנא! —
זאָגט שמעון־אלי. — אוראי, ווי דען איז אנדערש? מען איז דאָך
נישט מעהר ווי אַ „בשר־ודאָם". ווי זאָגט איהר: „אָדם אַ מענטש,
צפור אַ פויגעל, קאַטשקע רוק זיך"... איהר גרייט נאָר צו, רב דאָדי,
אַ רעכט ביסעל משקה מיט פאַרבייסען, דאָס הייסט מאַתריטש,
ווי אונז שטעהט אָן — אונזער פאָלק שער און אייזען עסך!

קאַפּיטעל ד.

ויצא שמעון־אליהו מדעטבינע — און
„שמעון־אלי שמע־קולנו" איז ארויסגעגאַנגען פון דער דעמבענער
קרעטשמע בגילופין, גאַנץ פריילין, ויבוא — און ער איז גע־
קומען בשלום, געזונדערהייד, קיין קאָזאָדאָיעווקע. און אַז ער איז
געקומען קיין קאָזאָדאָיעווקע, האָט ער זיך אָנגעהויבען צו פרעגען,
וואו זיצט דאָ ערגיץ רב חיים־חנה דער קלוגער, וואָס האָט אַ ווייב
טעמע־גיטעל די שטילשווייגענדיגע מיט צוויי מעלקענדיגע ציעגען?
נאָר לאַנג נאָכפרעגען זיך האָט ער נישט בעדאַרפט, וואָרום דאָס
שטעדטעל קאָזאָדאָיעווקע איז נישט אַזאַ כרך פון די כרכי הים,
וואָס מע זאָל דאַרפען קאָנען, חלילה, פערבלאָנזשעט ווערען. דאָס
גאַנצע שטעדטעל ליגט פאַר די אויגען, ווי אויף אַ טעלער: אָט
זענען די יאַטקעס מיט די קצבים, מיט די העקערס און מיט די
יאַטקע־הינד; אָט איז דער מאַרק, וואו ווייבער דרעהען זיך ארום
אין זאַקען פון איין גוי'ע צו דער אַנדערער, טאַפּען אַלע איין האָהן:

— טשועש, טשועש! אַ שאָ טאָבי זאַ קורקע?
— יאַקאַ קורקאַ? צע פּיוועז, אַ נע קורקאַ!
— נעחיי באודע פּיווען! אַ שאָ טאָבי זאַ קורקע?*

אָט נאָך צוויי שפּאַן איז דער שולהויף, וואו אַלטע ווייבער
זיצען איבער מולטערלעך און פערקויפען בארלעך, סעמעטשקעס
און בעבלעך, וואו מלמדים קנעלען, קינדער שרייען און ציעגען,
ציעגען אָהן אַ שיעור, שפּרינגען, שלעפּען שטרוי פון די דעכער,
אָדער זיי זיצען אויף דער ערד מיט די אויסגעגלעטע בערדלעך,
וואַרעמען זיך אַקעגען דער זון און מעלה־גרה'ן. און אָט איז שוין
די באָד מיט די שוואַרצע פאַררויכערטע ווענד. אָט איז דער טייך,
וואָס אויבען איז ער בעדעקט מיט גרינס, ווי מיט אַ סכך, פול מיט
פּיאַווקעס און מיט זשאַבעס, וואָס קוואַקען. דער טייך שיינט
אַקעגען דער זון, בלישטשעט ווי מיט דימענטען און שטינקט מיט
סכנת־נפשות... און דאָרט, אויף יענער זייט טייך, איז נישטאָ
גאָרנישט, אַ חוץ ערד און הימעל — אויס קאָזאָדאָיעווקע!

אַז דער שניידער איז אריינגעקומען צו רב חיים־חנה דעם
קלוגען, האָט ער איהם געטראָפען ביי דער ארבייט, וואו ער איז
געזעסען מיט'ן גרויסען טלית־קטן און מיט דער שפּיצעכיגער יאַר־
מעלקע איבער דער גמרא און געלעהרענט מיט די תלמידים מיט
אַ ניגון אויף קולי־קולות די גמרא בבא־קמא: ההוא ברחא —
די דאָזיגע ציעג, וואָס זי האָט דערזעהען
אַ מין עסענוואַרג פון אויבען אויפ'ן פּע־
סעל, האָט זיך די ציעג צוגעחאַפּט צום
עסענוואַרג"...

— צפרא טבא למאריה דחיטה דקופא
דמחטא! — רופט זיך אָן שמעון־אלי שמע־קולנו אויף תרגום־
לשון און זעצט דאָס באַלד איבער אויף פּראָסט אידיש: אַ גוטער
מאָרגען זאָל זיך ארייננחאַפּען, רבי, צו אייך און צו אייערע
תלמידים! איהר האַלט מיט זיי, הער איך, טאַמע ביי אַזאַ ענין,
וואָס איך אַליין מאַקי חאָב מיך מטריח געווען אַהער צו אייער
זוגתי מרת טעמע־גיטעל, סכח אַ ציעג הייסט דאָס; דהיינו, איך
וואָלט קיין ציעג נישט געקויפט, נאָר מיין ווייב זאָל לעבען, ציפּה־
ביילה־רייזה הייסט דאָס, האָט זיך איינגעשפּאַרט, איין מאָל פאַר
אַלע מאָל: הכצקעתה — זי וויל אַ ציעג! און אַ ווייב, זאָגט
איהר דאָך, באַדאַרף מען פאָלגען, ס'איז דאָך אַ בפירוש'ע גמרא:
אסקאָקורדע, דבארבאַנטע, דפאַרשטאַכטע,
דקאַרנאָסע... וואָס קוקט איהר מיך אָן? אל תסתכל בגלעזעל
אלא בפלעשעל — קוקט נישט דערויף, וואָס איך בין אַ איד אַ

---

* — חער נאַר, וואָס ווילסט דו פאַר דער חוהן?
— וואָסער חוהן? ס'איז ניט קיין חוהן, ס'איז אַ האָהן!
— לאָז זיין אַ האָהן! וואָס ווילסט דו פאַר דער חוהן?

"Don't forget," Dodi said to him, "If the Blessed Name permits on your way back—if the Lord spares us—don't forget, blessed be his name, and stop in on your way back."

"If God wills, if God wills," Shimon-Eli said. *'Bosser v'dom,'* that is, 'One is no more than flesh and blood: *Odem*, a person; *Tsipor*, a bird'—it's simple. Just you have something proper to drink and a little bite to go with it. As our motto is: 'Steam-iron and shears: the people.' "

Four

And Shimon-Eli left the Oak Tavern in high spirits. *Vayovoy*, and he arrived in peace and health in Kozodoievka. Once in Kozodoievka, he asked around for the home of Reb Chaim-Chono the Wise, who had a wife Thema Gittel the Silent, who owned two milk-goats. He did not need to ask for long, because the village of Kozodoievka was not one of those "towns of the seacoast towns," in which one could, God forbid, get lost. The whole town was spread out before one's eyes as on a plate: there were the butcher shops, the butchers with their cleavers and the inevitable dogs; there was the marketplace where stockinged women moved from one peasant woman to another, squeezing various fowl:

> *Tshuish, tshuish. A scho tobi za kurkuh?*
> *Yaka kurkuh? Tseh piven, a ne kurkuh.*
> *Nekhai budeh piven.**

Two paces beyond was the synagogue courtyard where old women with basins sat selling pears, sunflower seeds, and beans; teachers conducted their classes while children yelled; and goats, goats without end, leaped about pulling wisps of hay from thatched roofs, while other silk-bearded goats warmed themselves in the sun and chewed their cud.

Not far away was the bathhouse with its sooty walls. After that, the lake, covered with a green scum that crawled with leeches and frogs that croaked away. The lake gleamed in the sun, glistening like diamonds and stinking to high heaven. Farther on, on the other side of the lake, there was nothing but earth and sky—no more Kozodoievka.

---

*Listen, what do you want for this hen? What hen? It's not a hen, it's a rooster. All right, a rooster. How much do you want for this hen?

When the tailor entered the house of Reb Chaim-Chono the Wise, he found him at work, wearing his large fringed prayer undergarment and a pointed *yarmulke*. He was bent over the *Gemara*, leading his pupils at the tops of their voices through the *Talmud* passage "On Damages": "Now that goat, when it saw that there was food on the top of the barrel, that same goat leaped toward that same food . . ."

"Tsifra teva l'marian daknita dakuja a mata," Shimon-Eli called out in Aramaic, translating at once into ordinary Yiddish: "Good morning to you, Rebbe, to you and to your students. You are studying, I see, just such a case as has brought me here. To wit, a goat. Enough. . . . I myself would not have thought of buying a goat, but my wife, Tsippa-Beila-Reiza, that is to say, has gotten it into her head once and for all that she wants a goat. And a wife, you will agree, needs to be obeyed. It is specified in the *Gemara*.

בעל־מלאכה; יגיע כפיך אשריך! מסתמא האט איהר געהארכט פון מיר, איך בין שמעון־אלי חיים מק״ס זלאדייעווקע, חברה־מאן אין צעך און גבאי אין שוהלכען, חאטש איך דארף עס אויף כפרות, לא מעוקצך ולא מדוקצך — איך בין אייך מוחל, זאג איך צו זיי, דעם כבוד און איך וויל נישט קיין פעטש! זאגען זיי: בלאטע! אז צעך טהוט אפ, איז פארפאלען; שמלך לך קצין תהיה לנו — פעטש זאלסט דו חאפען און גבאי זאלסט דו זיין!... איך האב מיך א ביסעל פאררעדט און שיער נישט פארגעסען אייך אפגעבען שלום. שלום עליכם אייך, רבי! שלום עליכם אייך, קינדער, צאן־קדשים, שקצים ורמשים, קונדייסים, עכברושים! סע זאל זיך אייך אזוי וועלען טאנצען, ווי איהר ווילט לערנען — איא, איך האב געטראפען?...

דערהערט אזעלכע דבורים, האבען חברה תלמידים אנגעהויבען קנייפען איינס דאס אנדערע אונטער'ן טיש און שיסען מיט די נעזער. זיי זענען דוקא געווען העכסט צופריעדען מיט'ן גאסט; זיי וואלטען זיך מחיה געווען, אז גאט זאל זיי צושיקען אפט אזעלכע געסט. נאר חיים־חנה דער קלוגער איז נישט געווען צופריעדען; ער האט פיינט געהאט, מע זאל איהם איבערשלאגען אין מיטען. האט ער אריינגערופען זיין ווייב טעמע־גיטעל און האט זיך אומגעקעהרט צוריק מיט זיינע תלמידים צו דער ציעג, וואס זי האט זיך צוגעחאפט צום עסענווארג, און מע האט געזונגען אויף א קול:

„חייבא רבא — האט רבא גע'פסק'ענט, אז זי דארף באצאהלען פאר'ן עסענווארג און פאר'ן פעסעל דעם גאנצען היזק״...

שמעון־אלי שמע־קולנו האט ארויסגעזעהען, אז מיט'ן מלמד האט ער נישט וואס צו רעדען, האט ער זיך גענומען צו דער מלמד'קע, און בשעת דער מלמד האט דא געלעהרענט מיט זיינע תלמידים מכח דער ציעג פון דער גמרא, האט שמעון־אלי דער שניידער געהאלטען א שמועס מיט טעמע־גיטעל די מלמד'קע מכח איהר ציעג.

— איך בין, ווי איהר זעהט מיך, א איד א בעל־מלאכה. — האט צו איהר געזאגט שמעון־אלי דער שניידער. — אפשר האט איהר געהארכט פון מיר — איך בין שמעון־אלי חיים מק״ס זלאדייעווקע, חברה־מאן אין צעך און גבאי אין שניידערשען שוהלכען. חאטש איך דארף דאס אויף כפרות! לא מעוקצך ולא מדוקצך — איך בין אייך מוחל, זאג איך, די פעטש, איך וויל נישט קיין כבוד!... געקומען בין איך, הייסט דאס, צו אייך טאקי מכח איינער פון אייערע ציעגען, דאס הייסט, איך וואלט קיין ציעג נישט געקויפט, נאר אזוי ווי מיין ווייב זאל לעבען, ציפה־ביילה־רייזה הייסט דאס, האט זיך איינגעשפארט: הכצעקתה — איין מאל פאר אלע מאל א ציעג! און א ווייב, זאגט איהר דאך, באדארף מען פאלגען, ס'איז א בפירוש'ע גמרא...

טעמע־גיטעל, א קליין ווייבעלע מיט א נעזעל ווי א פאסאלי, וואס זי טהוט דאס אלע מאל א וויש מיט צוויי פינגער, האט איהם אויסגעהערט א ביסעל, און באלד איבערגעשלאגען אין מיטען:

— זענט איהר געקומען, הייסט דאס, צו מיר אפהאנדלען ביי מיר איינע פון מיינע ציעגען? וועל איך אייך זאגען אזוי, מיין ליעבער איד: ערשטענס, האלט איך נישט ביי פארקויפען קיין ציעג, ווארום, לאמיר זיך נישט נארען, צו וואס זאל איך דאס טהון? צוליעב געלט? וואס איז געלט? געלט איז קיילעכיג!

געלט געהט אוועק און א ציעג בלייבט א ציעג, ובפרט נאך אזא ציעג! ס'איז דען א ציעג? א מאמע, זאג איך אייך, נישט קיין ציעג! קיין עין־הרע, איהר גרינג מעלקען זיך! איהר מילך־געבען! היינט איהר עסען, וואס זי עסט! זי עסט דען עפיס? איין מאל א טאג א „פילע״ פון קלייען, און דאס איבעריגע שטרוי פונ'ם דאך פון בית־המדרש... נאר גאר נישט, אויב מע זאל מיר באצאהלען א רעכטען מקח, בין איך מיך מיישב: געלט איז, ווי זאגט איהר, א יצר־הרע, פאר געלט קאן איך קויפען איין אנדער ציעג, חאטש אזא ציעג ווי מיין ציעג איז שווער צו קריגען. ס'איז דען א ציעג? א מאמע, נישט קיין ציעג... נאר שא! וואס טויג ווערטער? אט פיהר איך אייך אריין די ציעג, וועט איהר זעהן!...

און טעמע־גיטעל לויפט־אוועק, פיהרט־אריין די ציעג און ווייזט א פול קריגעל מיט מילך, וואס זי האט ערשט היינט אנגעמאלקען.

דערזעהען מילך, האט זיך דער שניידער אזש אנגעהויבען בעלעקען, און רופט זיך אן:

— זאגט זשע מיר, מיין ליעבע אידינע, מה יקר? דאס הייסט, כמה מעלות טובות — וויפיעל קאנט איהר זיך הייסען אנמעסטען פאר אייער ציעג, אשטיינער? מחמת ווי באלד נישט אין גלייכען געלט, וועל איך נישט קויפען. ווייסט איהר, פאר וואס? ווייל, ערשטענס, באדארף איך זי אויף כ־כ־כפרות, נאר אזוי ווי מיין ווייב זאל לעבען, ציפה־ביילה־רייזה הייסט דאס, האט זיך איינגעשפארט איין מאל פאר אלע מאל: הכצעקס...

"Why do you stare at me? Because I know *Gemara?* Though I am a working man? 'You can't tell a book by its cover.' It may be you've heard of me. I am Shimon-Eli of the blessed town of Zolodievka, member of the guild and president of the tailor's synagogue, though I need the honor like a hole in the head. 'Thanks a lot,' I told them. 'You keep the honor and spare me the blows.' They answer, 'Too bad.' If the guild says so, it's done. 'Take the honor along with the blows.' I've wandered a little from my subject and almost forgot to say, '*Sholem.*' *Sholem aleichem* to you, teacher. *Sholem aleichem* to you, pupils—holy sheep, snot-nosed troublemakers, unruly mice—may you yearn to dance the way you yearn to study. Ah, ha, did I hit it right?"

Hearing these words, the pupils pinched each other under the table and made snorting noises. Actually, they were well pleased with their guest and would have been delighted had the good Lord often sent them such visitors. But Chaim-Chono the Wise was not as happy as they were. He did not like to be interrupted in the midst of things. Calling in his wife Thema Gittel, he turned his attention to his pupils and to the goat that had been nibbling at the fodder. Once more they sang at the tops of their voices: "Rabah said, 'Guilty,' and set it down that she must pay for the fodder and the barrel that was damaged."

Shimon-Eli *Shma-Koleynu,* seeing that there was no more to be had from the teacher, turned his attention to the teacher's wife, and while the goat of the *Gemara* was being interpreted on the one hand, Shimon-Eli kept up a conversation with the teacher's wife about her goats.

"I am, as you see me, a Jew—a working man," Shimon-Eli said. "It may be you've heard of me, I am Shimon-Eli, tailor of Zolodievka, member of the guild, and president of the tailor's synagogue—an honor I need like a hole in the head. 'Thanks a lot,' I told them. 'You keep the honor and spare me the blows.'

"I've come, let me say, about one of your goats. That is, I would not myself buy a goat, but since my wife, Tsippa-Beila-Reiza, that is, is set on having a goat once and for all, and since a wife, you would agree, needs to be obeyed—it is specified in the *Talmud.*"

Thema Gittel, a small woman with a nose like a bean—a nose which she continually wipes with her fingers—listened to him a while. Then, interrupting, "So you've come, I take it, to bargain with me for one of my goats. In which case, let me tell you this, my dear man: in the first place, I'm not about to sell one of my goats. Why not? Let's not deceive ourselves. For money? What is money? Money is round and disappears, while a goat . . . is a goat. Especially a goat like this. A goat? Who says it's a goat? She's a mother, I tell you, not a goat. May the Lord avert the evil eye from her. What an easy milker, and gives so much, not to speak of how little she eats. Eats! Does she eat anything? A measure of bran and some wisps of straw from the House of Study roof.

"But never mind . . . if I were to get the right price, I might consider it. Money is . . . how would you say? . . . a temptation. For money I could buy another goat, though a goat such as my goat is hard to find. A goat? She's a mother, not a goat. Never mind. No use talking. I'll bring her in and you can see for yourself."

Thema Gittel went off and brought the goat in along with a full pitcher of milk which she said the goat had given that very morning.

Seeing the milk, the tailor's mouth watered. He said, "Tell me, dear woman. *Ma yokor,* what is the price? Because if the price isn't right, I won't buy. Do you know why? Because, in the first place, I need a goat like a hole in the head. But since my wife, may she live long, Tsippa-Beila-Reiza, that is, has got it into her head once and for all. . . ."

— וואָס איז שייך וויפיעל? — האַקט איהם איבער טעמע־גיטעל אין מיטען דעם „הכצעקתה" און טהוט א וויש דאָס נעזעל. — זאָגט איהר אייער מקח, לאָמיר הערכען! דאָס קאָן איך אייך זאָגען: הערט איהר? אז וויפיעל איהר וועט באַצאָהלען, חאַנ־דעלט איהר א מציאה! ווייסט איהר, פאַר וואָס? ווארום אז איהר קויפט אוועק ביי מיר די ציעג, האָט איהר א ציעג...

— הערסט דו! — שלאָגט איהר איבער דער שניידער אין מיטען. — אַט דערפאַר וויל איך דאָך זי קויפען, וואָס זי איז א ציעג, נישט קיין פיפערנאָטער! דאָס הייסט, איך וואָלט קיין ציעג גאָר נישט געקויפט, איך באַדאַרף זי אויף נייען און נייענציג כפרות, נאָר אזוי ווי מיין ווייב זאָל לעבען, ציפּה־ביילה־רייזה הייסט דאָס, האָט זיך איינגעשפּאַרט איין מאָל פאַר אַלע מאָל: הכצעקס...

— הערסט דו! אַט דאָס זאָג איך דאָך! — פאַלט איהם אריין טעמע־גיטעל אין די רעד אריין און הויבט אָן ווידער א מאָל אויסרעכענען די מעלות פון איהר ציעג. לאָזט זי נישט דער שניידער און שלאָגט איהר איבער אין מיטען, און אזוי שלאָגען זיי איבער איינס דאָס אנדערע אזוי לאַנג, ביז זייערע טענות גיסען זיך צונויף אינאיינעם, און עס קומט־אויס א מישמאַש, א קאַשע מיט באָרשטש און מיט לאָקשען: „א ציעג? א מאַמע, נישט קיין ציעג... איך וואָלט קיין ציעג נישט געקויפט... א „פילע" פון קלייען... זי האָט זיך איינגעשפּאַרט איין מאָל פאַר אַלע מאָל: הכצעקתה... געלט איז קיילעכיג... אָהן עין־הרע, איהר גרינג מעלקען זיך... ציפּה־ביילה־רייזה הייסט דאָס... זי עסט דען עפּיס... איין מאָל פאַר אַלע מאָל: הכצעקתה... דאָס איבערינע — שטרוי פונ'ם דאַך פון בית־המדרש... א ווייב באַדאַרף מען פאָלגען... א ציעג? א מאַמע, נישט קיין ציעג!"...

— טאָמער וואָלט שוין גענוג נעווען אייך צו ציעגען, טאַ־מער? — שלאָגט זיי איבער חיים־חנה דער קלוגער אין מיטען און דרעהט זיך אוים מיט'ן פּנים צום ווייב. — האָסט דו געהערט א ביסעל? מע האַלט אין מיטען איין ענין האַלט מען, מכח „נזיקין", און זיי: ציעג־ציעג! ציעג־ציעג! ממה־נפשך, אָדער פאַרקויף זיי די ציעג, אָדער פאַרקויף זיי נישט די ציעג. ציעג־ציעג! ציעג־ציעג! סע ציעגט מיר שוין אין קאָפּ ציעגט מיר!

— גערעכט! — רופט זיך אָן שמעון־אלי. — וואו תורה, דאָרט איז חכמה! ממה־נפשך, וואָס באַדאַרף מען דאָ לאַנג רעדען? לי הכסף ולי הזהב — מיין געלט, אייער סחורה. זאָגט שלשה דברים, א וואָרט און צוויי און א מאָריטש, ווי אין מחזור שטעהט געשריבען: מחספּס מפצפּצים — איז דער פּשט...

— וואָס טויג מיר אייער פּשט? איהר זאָגט מיר בעסער, וואָס ניט איהר מיר פאַר דער ציעג? — מאַכט טעמע־גיטעל שטילערהייד, בויגט זיך איין, ווי א קעצעלע, און טהוט א וויש די ליפּען הין און צוריק.

— א משל כחרס הנשבר! — זאָגט שמעון־אלי אויך שטילער־הייד. — וואָס הייסט, איך זאָל זאָגען? וואָס בין איך פאַר א זאָגער וואָס? איך זעה, אז ס'איז אל תקשו לבבכם — ארויסגעוואָרפען מיין טרחות; איך וועל ביי אייך, אפנים, היינט קיין ציעג נישט קויפען! האָט קיין פאַראיבעל נישט, וואָס איך האָב אייך דעקומשעט!...

און שמעון־אלי דרעהט זיך אוים מיט'ן פּנים צו דער טהיר און האַלט כלומר'שט ביי אוועקגעהן.

— זעהט נאָר זעהט! — מאַכט טעמע־גיטעל און טהוט איהם א נעם ביי'ם אַרבעל. — וואָס האָט איהר אזוי קיין צייט נישט, דער טייך ברענט? ממה־נפשך, עפּיס האָט איהר דאָך אָנגעהויבען רעדען מכח א ציעג...

בקיצור, די מלמד'קע האָט געזאָגט איהר מקח, דער שניי־דער האָט געזאָגט זיין מקח; זי האָט אראָפּגעוואָרפען, ער האָט ארויפגעוואָרפען, א רענדעל אראָפּ, א רענדעל ארויף — מע האָט זיך אויסגעגלייכט. שמעון־אלי האָט אויסגעצעהלט די מכתקים, גענומען די ציעג אויפ'ן גאַרטעל, טעמע־גיטעל האָט בעשפּיגען דאָס געלד, וואָס זי האָט געלייזט פאַר דער ציעג, צוגע־ווינשעוועט דעם שניידער, ס'זאָל זיין מיט מזל־ברכה, בשעת מעשה עפּיס געשעפּטשעט שטילערהייד און געקוקט אַלע מאָל אויפ'ן געלד און אויף דער ציעג און האָט ארויסבעגלייט דעם שניידער מיט א סך ברכות:

— געהט געזונט, און זייט געזונט, און פאַרנוצט געזונט, און לאָז נאָט געבען, זי זאָל זיין אזוי ווי זי איז געווען ביז אהער, נישט ערגער — בעסער האָט קיין שיעור נישט, און זי זאָל זיך ביי אייך האַלטען און האַלטען, מעלקען און מעלקען, נישט אויפ־הערען זיך מעלקען!...

— אָמן, גם אתם! — מאַכט דער שניידער און וויל זיך לאָזען געהן צו דער טהיר, ווייל די ציעג נישט געהן, דרעהט מיט די הערנער, שפּאַרט זיך איין מיט די הינטערשטע פיסלעך און מאַכט אויף א הילכיג קול'כעל און ציקעלט זיך, ווי א יונג חזנ־רעל, וואָס געהט דעם ערשטען מאָל צום עמוד: מההההה פשעי! ומהההההה חטאתי!... ווי איינער רעדט: וואוהין שלעפּט איהר מיך?...

"What difference does it make, how much?" Thema Gittel said, interrupting. Taking a wipe at her nose, she said, "Let's hear *your* price. I'll tell you something: no matter what you pay, it will still be a bargain. Do you know why? Because if you buy this goat, you'll really have a goat."

"Listen to you," the tailor interrupted. "That's just why I want to buy her, because she's a goat—not a dragon. What I mean . . . actually, I myself don't want to buy a goat. I need a goat like a hole in the head. But since my wife, may she live long, Tsippa-Beila-Reiza, that is, has taken it into her head once and for all. . . ."

"Listen to you, that's just what I've been saying," interrupted Thema Gittel, and began once more to add up the virtues of her goat. But the tailor interrupted in his turn. They went on in this fashion until their inter-rupting litanies merged into a hash and a mishmash: "A goat . . . a mother, not a goat . . . I myself wouldn't buy a goat . . . a measure of bran . . . she's got it in her head, once and for all . . . money is round . . . may the Lord keep her . . . what an easy milker . . . Tsippa-Beila-Reiza, that is . . . does she eat anything? . . . once and for all . . . as for the rest . . . a wisp of straw from the House of Study roof . . . a wife needs to be obeyed . . . a goat . . . a mother . . . not a goat."

"That's enough goating between you," interrupted Chaim-Chono the Wise, turning to face his wife. "Have you ever heard the like? We are right in the midst of 'On Damages,' while they 'Goat, goat, goat, goat.' One or the other of you make up your mind. Sell the goat or don't sell the goat. My head is aching with goats."

"He's right," agreed Shimon-Eli, 'Where there is Torah, there is wisdom.' Make up your mind. Who needs more speech? *'V'li hakessef, v'li hazohov.'* My money, your wares. Just say three words: one word plus two, without garbling them . . . as it is written in the prayer book for the High Holy Days."

"Who needs your explanation? Just say what you'll give for the goat," Thema Gittel said quietly, crouched like a kitten as she licked her lips.

"What I'll give . . ." said Shimon-Eli, also quietly. "What do you mean, 'Say what you'll give'? Am I some kind of a 'sayer'? I see that it is all wasted effort. I see that there's going to be no goat bought from you today. I'm very sorry to have disturbed you." And Shimon-Eli turned and made his way to the door, as if he were leaving.

"Just look at him," said Thema Gittel, taking him by the sleeve. "What's your hurry? Is the lake burning? Make up your mind. After all, it was you who started to say something about a goat. . . ."

To be brief, the woman named her price, and the tailor named his. She came down a bit; he went up a bit. One coin up, another down, until they agreed. Shimon-Eli counted out the money and tied the goat to his rope. Thema Gittel spat on the money and wished the tailor the best of luck, her eyes moving from the money to the goat and back again. Meanwhile, keeping up a constant patter, she led the tailor out of the house, where she wished him many blessings.

"Go well and be well, and use her in good health. May she be to you as she has been to me and no worse. Better there is no equal. May she last long, may she give milk and never cease to give milk."

"Amen, and the same to you," the tailor said and started toward the door. But the goat wouldn't budge. She twisted her horns about, planted her hind feet, and made a resounding bleat like a young cantor going to the podium for the first time. She sang, "Mehhh . . . what is my crime?" and "Mehhh . . . what is my sin?" as one might say, "Where are you dragging me?"

Reb Chaim-Chono the Wise, in all his dignity, using his switch, helped drive the goat from the house. The gang of students urged her on: *"Hai Kozeh! Kozeh! Pashol Kozeh,* move it."

And the tailor went on his way.

רעמפּלט איז שוין אויפגעשטאנען רב חיים־חנה דער קלוגער מיט זיין כבוד, און מיט׳ן קאנטשיק אונטערגעהאַלטען ארויספיהרען די ציעג פון שטוב. און די חברה תלמידים האָבען זי אונטערגעטריבען:

— היי, קאָזע! קאָזע! פּאשאָל, קאָזע!...

און דער שניידער איז אוועק אין זיין וועג אריין.

קאַפּיטעל ה.

ותמאן — און זי האָט נישט געוואָלט, די ציעג הייסט דאָס, געהן מיט׳ן שניידער קיין זלאָדייעווקע, בשום אופן ואופן! זי האָט זיך געריסען צוריק אהיים מיט אלע כחות! עס האָט איהר אָבער גאָר נישט געהאָלפען. שמעון־אלי האָט זי געשלעפּט פאר׳ן גארטעל און האָט איהר געגעבען צו פערשטעהן, אז ס׳איז ארויסגעוואָרפען איהר דרעהען זיך און איהר בריקען זיך און איהר מעקען, וואָס זי מעקעט. ער האָט צו איהר אזוי געזאָגט:

— עס שטעהט ביי אונז: בעל כרחך אתה חי — איבער נויט שלעפּסט דו אויף זיך דעם גלות, מעגסט יאָ וועלען נישט וועלען — מע פרעגט ביי דיר קיין עצות נישט. איך בין

אויך אמאָל, נישט היינט געדאכט, געווען א פריי פויגעלע, א בחור כהלכה — א פיינער, א יונג מיט א קאמזויל און מיט סקריפּעס, טשאקענדיג און קנאקענדיג; וואָס איז מיר אָפּגעגאנגען? קאָפּווערטיג? האָט גאָט געזאָגט: לך לך מארצך — קריך, שמעון־אלי, אין זאַק אריין! האָב חתונה פאר ציפּה־ביילה־רייזה׳ן! האָב קינדער! ווער פארשווארצט אויף דיינע יאָהר און טעג! כי לכך נוצרת — דערויף ביזט דו א שניידער!...

אזוי האָט שמעון־אלי גע׳טענה׳ט צו דער ציעג און איז געגאנגען געשווינד, כמעט געלאָפען. א ווארעם ווינטעל האָט איהם צעבלאָזען די פּאָלעס פון דער געלאטעטער קאפּאָטע און האָט פער׳גנבה׳ט זיך איהם אונטער די פּאות און א גלעט געטהאָן איהם ביי׳ם בערדעל, צוגעטראָגען איהם צו דער נאָז א געשמאקען ריח פון מיענטע, פון ראָמאשקעס און פון אנדערע פעלדבלומען און קרייטער, וואָס האָבען א ריח פון בשמים, און וואָס זיין נאָז איז צו זיי כלל נישט געוועהנט געוואָרען; און פאר גרויס התפּעלות האָט ער אָנגעהויבען צו דאווענען מנחה, זאָגען „פּטום־הקטורת", אויסרעכענען אלע גוטע זאכען: „הצרי והצפורן, החלבנה והלבונה", און אלע איבעריגע געווירצען, גאנץ פיין, מיט זעהר א שענעם ניגון, און ער האָט פערקאטשעט זיך „אָפּשטעפּען" א מנחה, אויפ׳ן חזנ׳ישען שטייגער, נאָר אויף איין אנדער אופן! פּלוצים... פון וואנען נעמט זיך דער שטן מקטרג, דער יצר־הרע, און רוימט איהם איין א סוד אין אויהער אריין:

— הער נאָר אויס, שמעון־אלי, דו יאָלד איינער! וואָס האָסט דו זיך דאָ אזוי צעזונגען אויפ׳ן ניכטערען הארצען? שוין באלד נאכט, און דו האָסט נאָך אין דיין מויל נישט געהאט, א חוץ צוויי גלעזלעך בראָנפען! היינט האָסט דו דאָך עפּיס געגעבען דיין קרוב דאָס הייליגע וואָרט, אז צוריקוועגס, אם ירצה השם, מיט דער ציעג, וועסט דו זיך אָפּשטעלען ביי איהם עפּיס צו־בייסען! געזאָגט א וואָרט — איז פערפאלען. א מויל איז נישט קיין חאָליעווע!

און שמעון־אלי האָט אָפּגעחאָפּט די שמונה־עשרה נאָר בקיצור, זיך אָפּגעקלאָפּט תחנון, און איז אריין צו דאָדי רענדאר מיט א שמחה:

— א גוטען אָוועגד אייך, מיין ליעבער קרוב רב דאָדי, איך קאָן אייך אָנזאָגען א בשורה, מזל טוב, עס לבן נרתי — איך האָב שוין איינגעהאנדעלט א ציעג, אָבער א ציעג פון ציעגענלאנד, א ציעג אשר לא ציעגונו אבותינו! איהר מעגט זי אָנקוקען און זאָגען אייער מבינות — איהר זענט דאָך עפּיס יאָ א יודע־ספר! אנו, טרעפט, כמה לקו במצרים — וויפיעל האָב איך באַדארפט משלם זיין?

דאָדי האָט זיך גענומען מיט דער האנד ביי׳ם קאָזעראָק, זיך פערשטעלט פון דער זון, וואָס האָט געהאַלטען ביי אונטערגעהן מיט א גאָלדענעם פּאס אין עק הימעל, און האָט בעטראכט די ציעג, ווי א גרויסער מבין, און האָט זי אָפּגעשאצט פּונקט צוויי מאָל אזוי פיעל, וויפיעל דער שניידער האָט בעצאָהלט. דערפון איז שמעון־אלי געוואָרען אזוי אויפגעלעגט, אז ער האָט דערלאנגט דעם רענדאר א זעץ אין פּלייצע:

— רב דאָדי סערדצע! געזונט זאָלט איהר מיר זיין, צדקת כדבריך — איהר האָט היינטיגס מאָל דוקא נישט געטראָפען. אזוי פיעל גליקליכע יאָהר אונז ביידען!

דאָדי דער רענדאר האָט אויפגעשטעלט א פּאָר ליפּען און געשאָקעלט מיט׳ן קאָפּ אהן ווערטער: מפּו־פּו־פּו! ווי איינער רעדט: „א מציאה! א מציאה פון א גנב!"

Five

Vatima'en, and she would not. The goat, that is to say, would by no means go with the tailor toward Zolodievka, but tore herself in the direction of home with all her force. It did her no good. Shimon-Eli yanked at her rope and gave her to understand that she was wasting her time with her turnings and bleatings. He talked to her as follows: "It is written—you have been driven into exile by necessity. Whether you like it or not, no one wants your opinion. I, too—not now, God forbid—was once a free bird, a proper bachelor, wearing a vest and boots that creaked splendidly. What did I lack? Headaches! So God said unto me: 'Shimon-Eli, crawl into your sack. Marry Tsippa-Beila-Reiza. Beget children. Darken the days of your life.' "

In this fashion Shimon-Eli discoursed to the goat as he moved along quickly, all but running. A warm breeze tugged at the lappets of his patched caftan and stole under his earlocks and caressed his beard, bringing to him the sweet fragrance of mint and rosemary, of wildflowers and herbs that had the odor of the heavens in them and to which he was anything but accustomed. In sheer ecstasy, he began his early evening prayers, reciting the *Pitum haktoyres,* in which are enumerated all good things, rattling them off nicely in a fine cantorial melody but in a different mode. All at once . . . out of no place, Satan, the tempter, whispered into his ear: "Listen to me, Shimon-Eli, you fool. Why are you standing here, singing away on an empty stomach? It's nearly night and you've had nothing in your mouth but a couple of glasses of whiskey. Also you gave your cousin your holy word that, God willing, on your way back with the goat, you'd stop in to have a bite with him. A word given is a word given. A mouth is not a boot top." And Shimon-Eli cut short "the eighteen prayers," whizzed through the *takhnun* prayer, and made his joyful way to Dodi Rendar's.

"Good evening to you, my dear cousin, Reb Dodi. I have news for you. Congratulate me—I have bought a goat. But a goat from goatland, a goat which not even our fathers goated. Look at her and judge for yourself—you are in some fashion a learned man. Well then, guess. How much do you think I paid?"

Dodi put his hand to the visor of his cap, shielding his eyes from the setting sun that was making a golden line in the sky. He studied the goat in the manner of an expert, then guessed her value at just twice what Shimon-Eli had paid for her. This made Shimon-Eli so cheerful that he slapped the Rendar across the shoulders. "Dear Reb Dodi. This time may we both live long and well—you've guessed wrong."

Dodi Rendar pursed his lips, nodded, then spat as if to say, "A bargain, a steal."

און שמעון־אלי האָט איינגעבוינגען דאָס קעפּעל אויף אַ זייט, זיך אַ חאַפּ געטהאָן מיט'ן מיטעלסטען אויסגעבויגענעם פינגער ביי'ם ושילעט, גלייך ווי ער וואָלט בעדאַרפט ארויסחאַפּען פון דאָרט אַ נאָדעל און אריינזעצען אין איהר אין דער ניך אַ פאָדעם.

— נו, רב דאָדי? וואָס וועט איהר עפּיס זאָגען, עמך? פאַרשטעהען מיר איין עסק? הא? איהר וואָלט נאָך זעהן, קיין עין־הרע, ווי זי מעלקט זיך, וואָלט איהר אַ מיתה משונה איינגענומען דאָ אויפ'ן אָרט!

— אַ מיתה משונה נעם שוין בעסער איין אַליין! — רופט זיך אָן צו איהם דאָדי.

— אָמן, גם אתם! — זאָגט שמעון־אלי. — אויב איך בין יאָ ביי אייך אזאַ־נ־אָנגעלענטער גאַסט, נעמט ושע, זייט מוחל, רב דאָדי, די ציעג. און באַשטאַט זי ערגיץ אין שטאַהל, מע זאָל זי חלילה נישט אוועקגלקח'ענען. און איך וועל דערווייל אַ דאַווען טהון מעריב, מנחה האָב איך נעחאַפּט אין וועג, און נאָכדעם וועלען מיר מאַכען „שהכל נהיה בדברו", און טאַקי עפּיס צו־בייסען אויך, ככתוב, ווי אין דער מגילה שטעהט: אין קוצים בפרוצים — פאַר'ן עסען נעהט קיין טאַנץ נישט. שטעהט אזוי געשריבען אין דער מגילה, צי ניין?

— וואָס איז שייך? — מאַכט דאָדי. — מסתמא אַז דו זאָגסט, סע שטעהט — שטעהט דאָס; ידערויף ביזט דו דאָך עפּיס אַ איד פון תורה.

אָפּגעדאַווענט מעריב און אויסגעשפּיגען צו „עלינו", רופט זיך אָן דער שניידער צום רענדאַר:

— אַז דער צער פון טראָגען איז יאָ אזוי גרויס, איז הלעיטני־נאַ מן האדום האדום הזה — גיסט אָן, זייט מוחל, פון יענעם גרינעם פלעשעל, און לאָמיר נעמען צו קאָפּעלעך שפּירעט, און לאָמיר זיין געזונט. געזונט דאָס איז ראשית חכמה, ווי מיר זאָגען אַלע טאָג אין דאַווען: השכיבנו לשלום...

גענומען אַ ביסעל בראָנפען און פערביסען, האָט זיך אונזער שניידער צערעדט פאַר פייער און פאַר וואַסער, מכח זלאָדייעווקע, מכח קהל, שוהלזאַכען, צעך, שניידעריי, שער און אייזען אונזער פאָלק עמך, בשעת מעשה געמאַכט אַ תל פון זלאָדייעווקער גבאים מיט די נגידים, מיט זייערע „פּאַראַדקעס", געשוואָרען, אַז זיין נאָמען זאָל נישט הייסען שמעון־אלי, אויב מע קאָן זיי נישט אוועקגעבען אַלע „אויף סיביר"...

— הערט איהר, רב דאָדי? — אזוי האָט ער אויסגעלאָזט זיין דרשה מיט אַ תורה, ווי זיין שטיינער איז: — בור כרה ויפרפרחו — עס וועט אַ רוח אין זייער פאָטער און מוטער אריין, די בעלי־טובות אונזערע מיין איך!... זיי ווייסען נאָר צאַפּען בלוט, שינדען דעם אָרעמאַן, אראָפּנעמען די הויט! פאַר דריי קאָרבען צאָהל איך, הערט איהר, אַ פערטעלע אַ וואָך! נאָר גאָר נישט, איך בין נישט קיין „קופּץ בהאָץ", ווי זאָגט איהר, לאָזען זיי איבערנעהן אויף אַנדערע הענד! יבוא יונה — עס וועט קומען אויף זיי אַ צייט! נישקשה, זיי האָבען נאָך ביי גאָט קיין קווימעל נישט ארויסגענומען! מיין ווייב זאָל לעבען, ציפּה ביילה־דייזה הייסט דאָס, זאָגט מיר אפילו, אַז איך בין אַ שלים־מזל'ניק, אַ לעמעשקע אַ צעקוועטשטע, וואָרום איך זאָל וועלען, האָב איך אויף זיי אַ בייטש... נאָר ווער הערט אַ ווייב? עפּיס האָב איך דאָך אויך אַ שטיקעל דעה! ביי אונז אין דער הייליגער תורה שטעהט בפירוש: והוא ימשול בך — איהר ווייסט דעם פּשט פון די דאָזיגע ווערטער? ס'איז דאָך צוקער־זיס! הערט זיך איין אַקאָרשט אין איטליכס וואָרט: והוא — און ער, דער מאַן הייסט דאָס, ימשול — זאָל טהון טהאָן געוועלטיגען!... נאָר וואָס דען? החילות לנפול נפול תפול — איהר האָט אָנגעהויבען ניסען, גיסט שוין אָן נאָך אַ ביסעל בראָנפען, ככתוב, ווי אין פסוק שטעהט: אסקאָקורדע, דבאַר באַנטע...

וואָס ווייטער־ווייטער האָט ביי שמעון־אלי'ן די צונג אָנגעהויבען זיך פּלאָנטען, די אויגען קלעפּען זיך, אזוי לאַנג און אזוי ברייט, ביז ער האָט זיך צוגעשפּאַרט צו דער וואַנד אויף אַ ווײַלע חאַפּען אַ דרימעל, און דאָס קעפּעל האָט זיך איהם אָנגעבויגען אַ ביסעל אויף אַ זייט, די הענד האָט ער צונויפגעלעגט אויפ'ן האַרצען, צוגעהאַלטען דאָס צאַפּען־בערדעל מיט דריי פינגער, און האָט אויסגעזעהן ווי אַ מענש, וואָס איז פערטיפט אין זעהר זעהר טיפע מחשבות. ער זאָל בשעת מעשה נישט געווען צר פייפען מיט דער נאָז, אונטערכאָרחלען מיט'ן האַלז און בלאָזען דורך די ציינער: טצ־טצ־טץ! — וואָלט קיינער אין דער וועלט נישט געזאָגט אויף איהם, אַז ער שלאָפט. און חאָטש ער האָט געדריכעלט, פון דעסטוועגען האָט דער מח ביי איהם געאַרבייט גאַנץ געשמאַק, און עס האָט זיך איהם גע'חלום'ט, אַז ער איז אין דערהיים ביי זיין וואַרשטאַט. אויפ'ן טיש ליגט אויסגעשפּרייט פאַר זיינע אויגען אַ מין מלבוש, וואָס ס'איז שווער צו טרעפען,

Shimon-Eli cocked his head and crooked a finger into his vest as if he were plucking a needle from it to thread. "Well, Reb Dodi. What do you say to that? Do we know our business, eh? And if you saw how much milk she gave, God keep her, you'd die on the spot."

"Rather you than me," Reb Dodi replied.

"Amen, and the same to you," said Shimon-Eli. "Now, since my welcome is so warm, kindly put the goat into your barn so no one will steal her while I finish up the evening prayer. Then we'll have a little drink and a snack. Is it not written in the *Megillah:* 'No dancing before meals'?"

"Who knows?" said Dodi. "If you say it's written, no doubt it's written. After all, you're the Torah Jew."

Having rattled off his prayers, the tailor said, "Pour a bit of liquor from that green bottle for our health's sake. 'Health is the first wisdom,' as we say in our prayers."

With a bite to eat and a little whiskey inside him, our tailor's tongue was soon unleashed. He ticked off Zolodievka, the congregation, the affairs of the synagogue, guilds, tailoring—"Shears and steam-irons: the people." He denounced the civic leaders and the rich and the way they gave orders, saying they deserved to be sent to Siberia, "or his name wasn't Shimon-Eli."

"Do you hear," he said, tangling his speech with snatches of Torah, as was his habit: "May the devil take their parents . . . . our philanthropists, I mean. All they know is how to suck blood, how to flay the poor. They get a quarter of a ruble a week out of my measly three rubles. Never mind. Their time will come. They haven't paid God's reckoning. Tsippa-Beila-Reiza, my wife, tells me I'm a *schlimazel* because, if I wanted to, I could put the squeeze on them. I've had such notions myself. But who listens to a wife? In our holy Torah it is written, 'And he shall rule over you.' You know where the passage is. The words are sweet to the tongue. Listen closely: 'He, the husband that is, shall rule. . . .' Well, never mind. As it is written, 'If you are pouring, pour some more.' "

More and more, Shimon-Eli's speech wandered. His eyelids grew heavy until, to make a long story short, he leaned against the wall and dozed off with his head tipped to one side, his hands folded over his chest—though three fingers still clung to his goatee, like a man engrossed in thought. Except that he was wheezing and snorting and whistling through his teeth—"ts . . . ts . . . ts . . . ts . . ."—nobody in the world would have said that he was sleeping.

And though he slept his mind worked on delightedly. And he dreamed that he was at home beside his workbench, that soon there would be a touch of prosperity in his home, and the idea pleased him. Never in his life had he seen so many little pitchers of milk, so many sacks of cheese. And butter! Whole mixing bowls of butter! One day, buttermilk; one day sour cream or sour milk with whole lumps of clabber. And buttercakes without end. Milk pancakes baked in butter and sprinkled with granulated sugar and cinnamon. And the smell, the smell. . . .

Some kind of familiar smell—ugh. He felt something crawling along his neck between his collar and his ear, across his face. The something that stank tickling his nose. . . . He felt about and touched—a bedbug. He opened an eye, then another eye, and looked toward the window. Oh, oh. Trouble, damn it. It was dawn.

"That was a good nap," Shimon-Eli said, stretching. He woke the Rendar, then hurried to the courtyard, opened the barn, took the goat's rope and shot off like an arrow toward home, racing like a man pursued. Pursued by what? The devil only knows.

וואס דאס איז. זאל איך זאגען, ס'איז א פאר תחתונים — וואו איז דער קראס? קיין סימן פון קראס! זאל איך זאגען, ס'איז א לייבעל אזעלכעס — פון וואנען האבען זיך גענומען אזעלכע לאנגע ארבעל? אלא וואס דען? מוז איך לערנען דעם פשט, אז ס'איז לא הא ולא הא, נישט קיין לייבעל און נישט קיין הויזען — וואס זשע דען איז דאס? עפּיס מוז דאך עס זיין!... שמעון־אלי קעהרט דאס איבער אויף דער לינקער זייט — ס'איז נאר א קאַ־פאטע, און נאך וואסער א קאפאטע! א שפּאנעל־נייע, א גלאטע, איין אטלעסענע, ער האט נאך אויף זיין לעבען אזא קאפאטע אונטער דער נארעל נישט געהאלטען! נאר ס'איז נישט זיין עסק; ער נעמט־ארויס דאס מעסערל פון זשילעט־קעשענע און זוכט א נאט און וויל אנהויבען טרענען די קאפאטע. א גליק, וואס סע בעווייזט זיך ציפּה־ביילה־רייזה און הויבט איהם אן שעלטען, בע־גראבען אין דער ערד אריין.

— — רעם בויך, די קישקעס זאל מען דיר שוין טרענען, דו שלים־מזל איינער, דו גרינע אונערקע, דו שענע פאסאלי מיינע! דאס איז דאך דיין קאפאטע די שבת'דיגע, וואס איך האב דיר געמאכט פון מיין נעלם, וואס איך האב אנגעקליבען פון דער ציעג!...

און שמעון־אלי דערמאנט זיך, אז ער האט א ציעג מיט נאט'ס הילף, און עס קומט איהם צו א שטיק געזונד! ער האט אויף זיין לעבען נישט געזעהן אזוי פיעל קרינגלעך מיט מילך! אזוי פיעל ווארעטשקעס מיט קעז! און פוטער, פוטער גאנצע כאקרעטעס! היינט מאסלינקע, פּירסמעטענע, זויערמילך מיט גאנצע שטיקער „סריהע“, און פוטערנעבעקס עפּיס אהן א שיעור, פלעצלעך אזעלכע מילכינע, געבאקען אויף פוטער און פון אויבען בעשאטען מיט זאמד־צוקער און מיט ציכערינג. און דער ריח, דער ריח! עפּיס א מארנער ריח, א בעקאנטער ריח, פע!... ער פיהלט, ווי עפּיס קריכט איהם אויפ'ן האלז צווישען קאלנער, און אונטער'ן אויהער, און אויפ'ן פנים, און עפּיס קיצעלט איהם און שטינקט איהם גלייך אין נאז אריין... ער טאפּט מיט די פינגער און טאפּט אן א וואנץ... ער עפענט אויף איין אויג, דאס אנדערע אויג, ער חאפּט א קוק אין פענסטער — אוי־וועה, א צרה, א שלאק, עס שאריעט אויף טאג!...

— וואס טיבע יוצר המאורות! גוט געחאפּט א דרימעל! — מאכט שמעון־אלי צו זיך אליין און טהוט א רייב מיט די פּלייצעס. ער וועקט־אויף דעם רענדאר, פליהט־ארויס אין הויף אריין, עפענט די שטאהל, נעמט די ציעג אויפ'ן נארטעל און לאזט זיך געהן אהיים געשווינד, פייל אויס'ן בויגען, ווי א מענש וואס האט מורא, ער זאל חלילה נישט פערשפּעטיגען מי יודע וואס!....

קאפּיטעל ו.

והאשה — און דאס ווייב ציפּה־ביילה־רייזה, אז זי האט געזעהן, אז דער מאן זוימט זיך אזוי לאנג, האט זי נאר נישט געקאנט פערשטעהן, וואס דאס איז. זי האט אנגעהויבען איבער־צוטראכטען, אפשר האט זיך חלילה געטראפען איין אומגליק, גזלנים זענען אנגעפאלען אויף איהר מאן אין וועג, צוגענומען ביי איהם די עטליכע קערבלעך, איהם געקוילעט און פערווארפען ערגיץ אין א גרוב, און זי איז געבליבען, חס ושלום, איין אייביגע עגונה מיט, קיין עין־הרע, אזוי פיעל קינדער, האטש נעם ווארף זיך אריין, שונאי־ציון, מיט זיי אין טייך אריין!... אזעלכע, און כדומה אזעל־כע, מחשבות האט געבאך ציפּה־ביילה־רייזה יענע נאכט איבער־געטראכט, און האט אפילו נישט צוגעמאכט מיט קיין אויג; און אז עס האט אויסגעקרעהט דער ערשטער האהן אויף טאג, האט זי געחאפּט אויף זיך דאס קליידעל און איז ארויס אין דרויסען און האט זיך געזעצט אויף דער שוועל ארויסקוקען אויף איהר מאן, טאמער וועט נאט רחמנות האבען, ער וועט קומען... „א שלים־מזל געהט אוועק!“ — האט זי זיך געקלערט און זי האט זיך צו־געגריים איהם אפּשפּיעלען א פריהמארגען, ווי ער איז ווערטה געוועזן. נאר אז זי האט דערזעהען ביי איהם הינטען צוגעבונדען ביי'ם נארטעל א ציעג, איז איהר באלד אפּגעגאנגען דאס הארץ, און זי האט זיך אנגערופען צו איהם מיט גוטען:

— וואס אזוי לאנג, דו קאנאריקעל מיינס, מאנדעלביינעלע? איך האב דאך געמיינט, ביזט שוין חלילה אין דער ערד אריין, שענער תכשיט מיינער, אדער אזוי עפּיס איין אומגליק געטראפען, חס ושלום.

און שמעון־אלי האט זיך צעגארטעלט, אוועקגעשטעלט די ציעג אין הויז, און האט אנגעהויבען שיטען מיט ווערטער, ווי פון א זאק; ער האט איהר פערערט די צייהן.

Six

V'hoisho, and the woman, Tsippa-Beila-Reiza, when she saw that her husband was long in coming home, could not understand it. She began to imagine, God forbid, some disaster. Highwaymen had captured her husband, taken away his few rubles, killed him and thrown his body into a ditch, while she, Heaven help her, was left an eternal *aguna*. With so many children,

God bless them, one might as well—may it happen to the enemies of Zion—drown them and oneself along with them. Such were poor Tsippa-Beila-Reiza's thoughts that night, during which she never closed an eye. When the first rooster crowed in the morning, she dressed quickly and went out. Seating herself on the porch sill, she scanned the horizon to see whether a pitying God would let her catch a glimpse of her husband. "A *schlimazel* doesn't get lost," she thought and set herself to give him the dreadful scolding he deserved. But when she saw him and saw that he was trailing a goat behind him by a rope, her anger evaporated and she called to him, "What took you so long, my little canary? My little almond cake? I was sure that by now you were six feet under, my jewel, or that some similar misfortune had overtaken you, God forbid."

Shimon-Eli led the goat into the house, untied its rope, and started on the tale of his adventures, talking a blue streak.

— הערסט דו, מיין ווייב, האָב איך דיר געקויפט א ציעג — פון ציעגענלאַנד; דאָס איז אַ ציעג אשר לא ציעגונו אבותינו! ווי לאַנג שמייסט מען זיי, די היגע בעל־הבית'טעס, ווי לאַנג זיי האָבען נאָך אזא ציעג נישט געזעהען אין חלום אפילו! אז עסען עסט זי מכות, סך־הכל איין מאָל אין טאָג אַ „פילע" פון קלייען, און דאָס איבריגע — אַ ביסעל שטרוי פונ'ם דאַך פון בית־המדרש; און מילך גיט זי, קיין עין־הרע, ווי אַ קוּת, מעלקט זיך צוויי מאָל אין טאָג — איך האָב אליין געזעהען אַ פול מעלק־שעפעל, איך זאָל אַזוי זעהען ביי דיר אלדאָס גוטס! ס'איז רען אַ ציעג? ס'איז אַ מאַמע, נישט קיין ציעג! אזוי זאָגט זי, טעמע־גיטעל חיסט דאָס. אַ מציאה פון אַ גנב, כלעבען, קוים־קוים, אויסגעדרונגען פאַר זיעבענטהאַלבען קאַרבען! ווייפיעל, מיינסט דו, האָב איך זיך גע־דונגען, איידער איך האָב זי אויסגעדרונגען? אז סך־הכל האָט זי גאָר נישט געוואָלט פאַרקויפען קיין ציעג, טוים איינגערעדט! אַ גאַנצע נאַכט געהאַקט האַלץ...

און ציפּה־ביילה־רייזה האָט זיך געטראַכט בשעת מעשה: „נחמה־ברכה — אַ מכה איהר אַ גרויסע! זי מיינט, אז נאָר זי איז אַ בעל־הבית'טע, נאָר זי האָט אַ ציעג, און ווייטער קיינער נישט! איך האָב מורא, אז עס וועט איהר ארויס די אויגען, אז זי וועט דערזעהען, אז ציפּה־ביילה־רייזה שמעון־אלי'ס ווייב האָט אויך אַ ציעג... און בלומע־זלאַטע? און חיה־מייטע? כלומרשט נאָר גוטע שוועסטער! עס זאָל זיי אַנגעהן חאַטש האַלב, וואָס זיי ווינשען מיר, רבונו של עולם!"... אַזוי האָט זי זיך געטראַכט און האָט איינגעהייצט אין אויוועז, גענומען דערווייל צוגרייטען רע־טשעני לאָקשען אויף אָנבייסען, און שמעון־אלי האָט אָנגעטהאָן טלית ותפילין און האָט זיך אַוועקגעשטעלט דאַווענען, און געשמאַק, מיט הארץ — ער האָט שוין לאַנג נישט געדאַווענט אַזוי ווי אַצינד! ער האָט געזונגען די הללויהס, געמאַכט חזנ'ישע שטיק, צוגעקנאַקט מיט'ן פינגער און האָט אויפגעוועקט מיט'ן זינגען אַלע קינדער. די קינדער זענען געוואָהר געוואָרען פון דער מאַמען, אז דער טאַטע האָט געבראַכט אַ ציעג, און מע קאָכט לאָקשען מיט מילך, איז געוואָרען ששון ושמחה, און מען איז אַראָפּגעשפּרונגען פון די בעטלעך אין איינע העמדלעך און מע האָט זיך גענומען פאַר די הענטלעך, און מע האָט געחאַפּט אַ טענצעל, בשעת מעשה צוגע־זונגען אַ ליעדעל, וואָס איז ביי זיי נאָר־וואָס בעשאַפען געוואָרען:

א ציעג, אַ ציעג, אַ ציעגעלע!
דער טאַטע האָט געבראַכט אַ ציעגעלע!
דאָס ציעגעלע וועט געבען מי־לעך!
די מאַמע וועט קאָכען לאָק־שען!...

געקוקט אויף די קינדער, ווי זיי זינגען און טאַנצען, איז שמעון־אלי געוואָרען ברייטער ווי לענגער. ער האָט זיך געטראַכט: „קינדער נעבאַך, ושערנע אַ ביסעל מילך... נישקשה, איהר וועט שוין היינט, אם ירצה השם, זיין זאַט... אַלע טאָג אַ גלעזעל מילך, און קאַשע מיט מילך, און צו דער טיי מילך — אַ ציעג איז טאַקי אַ געזונד אין די ביינער!... וואָס איז מיר אַצינדערט פישעל בעל־טאַקסע? איך הער איהם, ווי דעם קאָטער! ער וויל נישט געבען קיין פלייש, נאָר ביינער? לאָז ער זיך וואַרגען מיט די ביינער! וואָס דאַרף איך זיין פלייש, אז איך האָב, קיין עין־הרע, מילך?... אַי, שבת? — אויף שבת קויפט מען פיש. וואו שטעהט דאָס, אז אַ איד מוז עסען פלייש? איך האָב אין ערגיץ נישט געזעהען אַזאַ דין!... אַלע אידען זאָלען מיך וועלען פאָלגען, וואָלטען זיי אַלע געקויפט ציעגען; דעמאָלט וואָלט אונזער בעל־טאַקסע שען אויסגעזעהען מיט'ן בייכעל! עס וואָלט שוין דעמאָלט אַ רוח אין זיין טאַטענ'ס טאַטען אריין!"...

אַזוי האָט זיך געטראַכט „שמעון־אלי שמע־קולנו" און האָט צונויפגעלעגט די תפילין, און האָט זיך געוואַשען, געמאַכט המוציא און צוגעגרייט זיך צו דער מילכיגער סעודה. עפענט זיך די טהיר און עס קומט אריין ציפּה־ביילה־רייזה מיט אַ לעדיג טעפעל, רויט ווי פייער, אין כעס מיט סכנת־נפשות. און אַ רעגען פון קללות און חרמות האָט זיך אָנגעהויבען שיטען אויף שמעון־אלי'ס קאָפּ! נישט קיין קללות זענען דאָס געווען — שטיינער זענען געפאַלען פונ'ם הימעל, פעך און שוועבעל האָט זיך געגאָסען פון ציפּה־ביילה־רייזה'ס מויל:

— דעם טאַטען דיינעם דעם שכור זאָל עס ארויסוואַרפען, דיך אריינוואַרפען! אַ שטיין, אַ ביין זאָל פון דיר ווערען! כף־הקלע זאָלסט דו געהן! געשאָסען זאָלסט דו ווערען פון אַ ביקס! הענגען און טרינקען, ברענען און בראָטען, שניידען און בראַקען! געה זעה, דו גזלן, דו רוצח, דו משומד איינער, וואָס פאַר אַ ציעג דו האָסט מיר געבראַכט! אַ וויסטער, אַ פינסטערער חלום אויף דיין קאָפּ און אויף דיינע הענט און פיס, רבונו של עולם, זיסער פאָטער, האַרציגער־געטרייער!...

"Do you hear, my wife? Have I bought a goat? From goatland. Is this a goat? A goat such as our ancestors have not goated. Let them do their best, our rich folk. Still in their wildest dreams they will not see a goat like this one. As for its food, it eats nothing except once a day a measure of bran; as for the rest, a little straw from the roof of the House of Study. And does it give milk, God save her? Like a cow—and twice a day. I saw for myself a full milk basin, as I hope to live and breathe. Is it a goat? 'It's a mother, not a goat,' that's what Thema Gittel said. I tell you, the goat is a steal, but what a deal of haggling. It took all night to get her to come down, and it was like pulling teeth. Not to mention that at the beginning she simply did not want to sell a goat. I got her down to six and a half rubles."

As he spoke, Tsippa-Beila-Reiza was thinking, "*Nekhama Brukha* . . . damn the woman. Thinks she's the only one who knows how to run a proper household. Only Eli's wife also has a goat. And wait till Blumeh-Zalteh and Khayah-Maiteh and the rest of the sisterhood . . . Oh, Lord, Lord, may they get only half the evil they wish me. Wait till they hear." Meanwhile, she fired up the stove and got buckwheat noodles cooking for breakfast. Shimon-Eli put on his *tefillin* and said heartfelt prayers with great fervor. It had been a long time since he prayed this way. He sang the hallelujahs, made cantorial trills, snapped his fingers, and woke all the children with his singing. The children, hearing from their mother that their father had bought a goat and that noodles and milk were cooking (instant "joy and happiness"), jumped from their beds, held hands, and danced about in their shirts, accompanying themselves with a little song which, that minute, they invented:

"A goat, a goat, a little goat—
Daddy brought a little goat;
The little goat will give mi . . . lk,
And mama will cook noo . . . dles . . ."

Watching the children's joy, Shimon-Eli expanded. He thought, "Poor children, to yearn so for milk. Never mind. From now on they will have God's plenty. Each day a little glass of milk, and boiled groats with milk, and milk with tea. A goat is truly a comfort to one's bones. What do I care about Fishel? I can just hear the tomcat, 'No meat for you. Just bones.' Let him choke on his bones. I don't need his meat now that, God be thanked, I have milk. And what about the Sabbath? For the Sabbath one buys fish. Where is it written that a Jew has to eat meat? I've never seen such a law. If all Jews were of my mind, they'd buy goats. Then what would our little potbellied Fishel look like? The devil take his grandfather."

Thus Shimon-Eli *Shma-Koleynu* folded his *tefillin*, washed his hands, blessed the bread, and prepared himself for a feast. Suddenly the door opened and in came Tsippa-Beila-Reiza with an empty basin, her face as red as fire, angry to the bursting point, and cursing a blue streak, all of it directed at Shimon-Eli. They weren't just curses, but more like stones falling from the sky. Pitch and sulphur spewed from Tsippa-Beila-Reiza's mouth. "May the devil take your father, the drunkard, and you, too. May you turn to stone, to bone. May you land in purgatory. May a musket shoot you. May you be hanged, drowned, and burned and roasted, and be flayed and quartered! Go, you bandit, you highwayman. Go see . . . you, you . . . apostate. What kind of goat did you bring me? A black nightmare on your head, your hands, and your feet. Good God in Heaven, dear compassionate father . . ."

דאס איבעריגע האט שוין שמעון־אלי נישט נעהערט. ער האט אנגערוקט דאס היטעל און איז ארויס פון הויז אנטקעגן דעם אומגליק, וואס איהם האט געטראפען.

ארויסגעגאנגען אין דרויסען צו דער ציעג און דערזעהען דעם שענעם תכשיט, ווי ער שטעהט צוגעבונדען צום פלעקעל פון דער טהיר און מעלה־גרה'ט זיך קאלטבלוטיג, איז ער געבליבען שטעהן אין דער הינהערפלעט, נישט געוואוסט, וואס טהוט מען? וואוהין געהט מען? געשטאנען, געטראכט, געטראכט, און א זאג געטהאן צו זיך אליין: „תמות נפשי עם פלשתים — עס וועט א רוח אין זייער טאטענ'ס טאטען אריין, דעם מלמד מיט דער מלמד'קע! זיי האבען געפונען, מיט וועמען צו טרייבען קאטאוועס! איך וועל זיי געבען א קאטאוועס, וועט זיי זיין וויסט און פינסטער! דאכט זיך, גאר א נעבאכעל אט דער מלמד, מישט זיך כלומרשט נישט אין נעשעפט, און צום סוף אזא מעשה! נישט אומזיסט האבען די תלמידים געחיחיקעט בשעת דער רבי האט מיך ארויסגע'משלח'ט מיט דער ציעג און די רבי'צין האט מיר צוגעווינשעוועט, זי זאל זיך ביי מיר מעלקען און מעלקען... איך וועל זיי געבען א מעלקען! איך וועל ביי זיי ארויסמעלקען דאס דם התמצית פון די קאזאדאיעווקער כלי־קודש, טונעיאדצעס, קאטאוועסטרייבער!...

אזוי האט זיך געטראכט „שמעון־אלי שמע־קולנו" און האט זיך געלאזט געהן צוריק קיין קאזאדאיעווקע מיט דער דעה, ער זאל זיי אפשפיעלען א וויוואט, ווי זיי זענען ווערטה!

געגאנגען פערביי דער דעמבענער קרעטשמע און דערזעהען דעם רענדאר אויף דער טהיר מיט'ן לולקעציבעקעל אין די ציינער, האט זיך אונזער שניידער צעלאכט נאך פון דערווייטען.

— וואס איז פאר א שמחה אויף דיר, — פרעגט איהם דאדי — וואס דו לאכסט אזוי?

— טהוט א קוק, זייט מוחל, אפשר וועט איהר אויך לאכען? — זאגט צו איהם דער שניידער און הויבט אן לאכען נאך שטארקער, גלייך ווי צעהן שדים וואלטען איהם געקיצעלט. — נו, ווי געפעלט אייך, אשטיינער, רב דאדי, אזא שלאק? כל האדם כוזב — וואו ערגיץ א צרה דארף עס טרעפען מיך! איהר פארשטעהט א מעשה? איך האב דאס געהאט א פסק פון מיין ווייב זאל לעבען, ציפה־ביילה־רייזה הייסט דאס; זי האט מיר נעגעבען ברכב ובסוסים — אויף שיסעל און אויף טע־לער, און דוקא אויפ'ן ניכטערען הארצען, עס זאל נאר פאלען אויפ'ן מלמד מיט דער מלמדקע! מאהלט אייך, איך וועל זיי נישט שווייגען, עס וועט זיין עין תחת עין — א פאטש פאר א פאטש! איך האב פיינט, אז מע טרייבט מיט מיר אזעלכע קא־טאוועסלעך. אנו, גיט נאר לעת־עתה, רב דאדי, פאר הארצ־וועהטיג א גלעזעל שפירעט, דורכשווייכען דעם האלז, איך זאל חאטש כח האבען צו רעדען און די נשמה זאל נישט סליאקנען... לחיים, רב דאדי, לאמיר זיין אידען, דאס איז דער עיקר, ככתוב, ווי עס שטעהט געשריבען: היום הרת עולם — נאר נישט געזארגט! זייט זיכער, איך וועל זיי שוין אפשפיעלען א פריה־מארגען. איך וועל זיי באווייזען, ווי אזוי מע טרייבט קאטאוועס מיט צעך, שער און אייזען אונזער פאלק עמך!

— ווער האט דיר געזאגט, אז ס'איז א קאטאוועס? — מאכט דער רענדאר גאנץ תמ'עוואטע און פיפקעט מיט'ן לולקעלע. — אפשר איז ביי אייך דארט ארויס א טעות אין די רעד?

שמעון־אלי איז אזש אונטערגעשפרונגען פאר כעס.

— משל כחרס הנשבר! וואס רעדט איהר? איהר ווייסט, וואס איהר רעדט? איך קום צו זיי לכתחילה קויפען א ציעג, און רעד מיט זיי ברחל בתך הנאקעטע: א ציעג! זאגט איהר נאר דאס!...

דאדי פיפקעט מיט'ן לולקעלע, סנייטשט מיט די פלייצעס און צעפיהרט מיט די הענד, ווי איינער רעדט: „וואס בין איך שול־דיג? איז ריז דאב אוראי ואת די ושמה שולדיג!"...

און שמעון־אלי חאפט די ציעג און לאזט זיך געהן קיין קאזא־דאיעווקע, וחמתו בערה בו — און עס ברענט אין איהם א פייער.

קאפיטעל ז.

והמלמד — און דער מלמד האט זיך געטהאן זיין מלאכה, דאס הייסט, ער איז געזעסען און געקנעלט מיט זיינע תלמידים, געלעהרענט אלץ יענעם ענין פון „נזיקין", און זייער געשריי האט זיך געלאזט הערען איבער'ן גאנצען שוהלהויף: כשכשה בזנבה — זי האט א זעץ געטהאן מיט'ן וויידעל, די בהמה, ושברה את הכד — און זי האט צעבראכען דאס קריגעל"...

The rest Shimon-Eli did not hear. He pulled down his hat and left the house to discover what the catastrophe was. Outside he looked at the goat, his beautiful jewel, and the goat stood tied to the doorpost of the house, chewing his cud. Shimon-Eli stood, stupefied, thinking what to do, where to go. He thought and thought, then said, "May he be damned to his grandfather's generation, that teacher and his wife. They've found someone to make a fool of, have they? I'll give them a fool. They'll see. Oh, that teacher. One would think from looking at him that butter wouldn't melt in his mouth. A helpless fellow—so innocent. And just see what's come of it. What a story. No wonder his pupils giggled when I was sent off with the goat while the teacher's wife was wishing me milk into eternity. I'll give them a milking. I'll milk the blood of those holy worthies."

Brooding thus, Shimon-Eli *Shma-Koleynu* started back toward Kozodoievka, with the idea of giving them the comeuppance they deserved.

Passing by the Oak Tavern, he saw the Rendar at the door with his pipe between his teeth. The tailor, though he was still some distance away, burst into laughter.

"What are you celebrating?" Dodi asked him. "What's so funny?"

"Take a look if you please. Maybe you'll laugh, too," the tailor said, laughing eerily, like a man tickled by ghosts. 'Wherever there's trouble, it comes my way.' If you know what I mean. Have I had a scolding from my wife, Tsippa-Beila-Reiza, may she live long. She gave me a belly full, and on an empty stomach, too. May the teacher and his wife get some of it. You can be sure I'm not going to hold still. There will be 'an eye for an eye.' I don't like to be played for a fool. In the meanwhile, Reb Dodi, give me a glass of whiskey to ease my heart, to rinse my throat so I may have the strength to speak, and to give my soul some consolation.

"To your health, Reb Dodi, let's be Jews, that's the main thing. As it is written: *'Ha'yom haras oylem,'* 'today the world was created, nothing to worry about.' I'll show them how to play tricks. Shears and steam-irons: the people."

Dodi, innocently sucking at his pipe, asked, "Who told you it was a trick? Maybe you misunderstood each other."

Shimon-Eli fairly leaped for anger. "What are you talking about? Do you know what you're talking about? I went to them specifically to buy a goat and made it as clear as when Jacob asked for the naked Rachel: a goat, just a goat."

Dodi pulled on his pipe, shrugged his shoulders, threw up his hands as if to say, "What have I done, in God's name? Is it my fault?"

And Shimon-Eli grabbed up the rope and started off toward Kozodoievka, seething with anger.

Seven

V'hamlamed, and the teacher was at his work. That is, he sat teaching his pupils, leading them through every case in the Talmud section "On Damages." The boys' chanting could be heard all over the courtyard:

"She flicked her tail—the cow, that is—and she broke the pitcher."

At this point still able to neutralize his fate

— על ישראל ועל רבנן ועל תלמידיהון — אַ גוטער כאַרגען זאָל אייך זיין, רבי, מיט אייערע תלמידים! — זאָגט שמעון־אלי. — איהר מעגט מפסיק זיין אויף אַ מינוט, נישקשה, די בהמה וועט נישט אנטלויפען און דאָס צעבראָכענע קרינגעל וועט שוין במילא גאַנץ נישט ווערען. וואָס טויג מיר גרויס — איהר האָט מיר אָפּגעטהאָן אַ רעכט שפּיצעל, טאַקי אויף קאַטאָוועס, נאָר וואָס רען? אהבתי כי ישמע לי — איך האָב פיינט אזעלכע קאַטאָוועסלעך! איהר האָט דאָך געהערט מסתמא די מעשה פון יענע צוויי אידען, וואָס זענען געווען ערב שבת אין מרחץ אויף דער אויבערשטער באַנק? רופט זיך אָן איינער צום אנדערען: „נאַ דיר מיין בעזעמעל און שמייס מיך אָפּ״. איז זיך מיישב יענער און מיילט איהם איין, ווי עס געהער צו זיין, צעקאַראַשעט דאָס לייב ביז׳ן בלוט אריין. זאָגט צו איהם דער געשמיסענער: „די מעשה ה[illegible] די האַנט זיך געוואָלט מיט מיר אָפּרעכענען דאָ, אויף דער אויבערשטער באַנק, בשעת איך ליג אַ נאַקעטער און דו האָסט אַ בעזעמעל אין האַנד, — מהכתיתי, ביזט דו גערעכט; נאָר טאָמער מיינסט דו דאָס אויף קאַטאָוועס, זאָג איך דיר, אַז איך האַלט נישט פון אזעלכע קאַטאָוועסלעך!״...

— אקעגען וואָס איז דער משל? — פרעגט איהם דער מלמד, טהוט־אויס די ברילען און קראַצט זיך מיט זיי אין אויהער.

— דער משל — מאַכט שמעון־אלי — איז טאַקי אקעגען אייך אליין מיט דער שעגער ציג, וואָס איהר האָט מיר אריינגערוקט בשגגה, דאָס הייסט אויף אַ געלעכטער. פון אזאַ געלעכטער, הערט איהר, קאָן אייך ארויסוואַכסען אַ געלעכטער אויפ׳ן פּופּיק! מיינט נישט, אַז איהר האָט צו טהון מיט גלאַט עפּיס אַ פּאַלגע; איך בין שמעון־אלי חיים מק״ק זלאַדייעווקע, חברה־מאַן אין צעך און גבאי אין שניידערשען שוהלכען, שער און אייזען אונזער פאָלק עמך!

ביי די לעצטע ווערטער איז שמעון־אלי אזש אונטערגעשפּרונגען, און דער מלמד האָט אָנגעטהאָן צוריק די ברילען און האָט בעטראַכט דעם שניידער, ווי אַ מענשען, וואָס רעדט פון היץ. און דער גאַנצער חדר האָט זיך געשמיסט פון געלעכטער.

— למה הרעות לעם הזה — וואָס קוקט איהר מיך אָן ווי אַ בייזער מאַרשעלעס? — רופט זיך אָן דער שניידער שוין מיט כעס. — איך קום צו אייך צו געהן און קויף ביי אייך אַ ציג, נעהמט איהר און רוקט מיר אריין דער רוח ווייסט וואָס!

— סע געפעלט אייך נישט די ציג? — פרעגט איהם דער מלמד בתמימות.

— די ציג, זאָגט איהר? ס׳איז אזוי אַ ציג, ווי איהר זענט גובערנאַטאָר!

דער גאַנצער חדר שיסט־אויס אַ געלעכטער, און עס קומט אָן טעמע־גיטעל די שטילשווייגענדיגע, און דאָ הויבט זיך ערשט אָן די רעכטע חתונה: שמעון־אלי רעדט און טעמע־גיטעל רעדט איהם איבער; דער רבי זיצט און קוקט, די תלמידים לאַכען

זיי רעדען ביידע אזוי לאַנג, ביז טעמע־גיטעל ווערד אין כעס, כאַפּט דעם שניידער פאַר׳ן האַנד און שלעפּט איהם.

— קומט, קומט צום רב! לאָזען כאָטש אידען זעהן, ווי אַ זלאַדייעווקער שניידער טשעפּעט זיך! טראַכט אויס אַ בלבול!

— קומט! — זאָגט שמעון־אלי. — אדרבה, לאָזען מענשען זעהן, ווי עהרליכע אידען, כלי־קודש כלומרשט, דערטאַפּען אַ פרעמדען מענשען און מאַכען פון איהם אַ האַנטשירקע, ווי מיר זאָגען אין לאַנג־והוא־רחום: ללעג ולקלעמעניש... קומט טאַקי איהר אויך, רבי־לעבען! — מאַכט ער צום מלמד. און רב חיים־חנה טהוט אָן דעם פּליסענעם קאַשקעט אויף דער יאַרמעלקע און עס בלייבט, אַז זיי געהען צום רב אלע פיער, דאָס הייסט: דער שניידער, די מלמד׳קע, דער מלמד און די ציג.

אַז די קאָמפּאַניע איז געקומען צום רב, האָבען זיי געטראָפען דעם רב אין אַ ציצען חאַלאַטעל ווישען די הענד און זאָגען „אשר יצר״ פּאַוואָלינקע, מיט כונה, נישט געחאַפּט, געקוועטשט איטליכס וואָרט בעזונדער: נקבים, נק־בים! חלולים, חלו־לים!.. און אַז ער האָט זיך אָפּגעפּאַרטיגט מיט אלסדינג ארום און ארום האָט ער צונויפגענומען דאָס האַלאַטעל און האָט זיך בעזעצט אויף זיין שטוהל, וואָס איז געווען אָהן אַ געזעסעל, נאָר פיסלען מיט פּערענטשעס אלטע, גלאַנצענדיגע און שאָקלענדיגע, ווי אַלטע ציהן ביי איין אַלטען מענשען, וואָס וואָלטען שוין לאַנג בעדאַרפט ארויספאַלען, נאָר זיי האַלטען זיך אויף נסים.

אויסגעהערט ביידע צדדים, וואָס האָבען נישט געלאָזט רעדען איינער דעם אנדערען, האָט דער רב געשיקט רופען דעם דיין מיט׳ן שוחט, מיט די איבעריגע פּאַרנעמסטע לייט פון שטאָדט די „שבעה טובי העיר״, און האָט זיך אָנגערופען צום שניידער בזה הלשון:

— דערציילט, זייט מוחל, נאָך אַ מאָל די מעשה פון אָנהויב ביז׳ן סוף, און נאָכדעם וועט זי דערציילען.

"Good morning, Rebbe, to you and to your pupils," Shimon-Eli said. "Stop for a minute. It doesn't matter. The cow won't go anywhere and the pitcher won't mend itself. . . .

"Why am I standing on ceremony? You've played me a dirty trick. Never mind. I don't like such tricks. Of course, you know the story of the two Jews in the bathhouse on Friday afternoon. They were on the highest bench. One says to the other, 'Here, take my bunch of twigs and switch me.' The other took him at his word and laid on till the blood came. The injured man said, 'What are you trying to prove? If you wanted to get even with me for something while I lay naked here on the highest bench, and you had the twigs in your hand, that I can understand: but if you meant it as a practical joke, let me tell you—I don't like such jokes.' "

"What point are you making?" the teacher asked, taking his glasses off and scratching his ear with them.

"The point has to do with you and the beautiful goat you passed off on me so innocently by way of a joke. A joke like that can end by making you laugh out of the other side of your mouth. Don't think you're dealing with some kind of a simpleton. My name is Shimon-Eli, tailor of the holy community of Zolodievka, member of the guild, and president of the tailor's synagogue—Shears and steam-irons: the people."

By this time Shimon-Eli was in a frenzy. The teacher put his glasses back on and studied the tailor as if Shimon-Eli were in a fever of hallucination. The pupils, for their part, nearly choked with suppressed laughter.

"Why are you looking at me like that, as if I were a clown?" the tailor asked. "I come to buy a goat and you palm off the devil only knows what on me."

"You don't like the goat?" the teacher asked, innocently.

"The *goat!*" he said. "If it's a goat, then you're the governor."

The class exploded with laughter and Thema Gittel the Silent came in. Now the party really began. Shimon-Eli spoke; Thema Gittel interrupted. The teacher watched; the pupils roared. Shimon-Eli and Thema Gittel kept interrupting each other until Thema Gittel, in a burst of anger, grabbed the tailor by the arm. "Come," she cried. "Come to the rabbi," she said, dragging him. "Let all Jews know how a Zolodievka tailor can make trouble. How he frames innocent people."

"Yes," Shimon-Eli said. "Very well. We'll let the world know what so-called devout, *honest* people there are here, who take a stranger for all he's worth. Come along then, come on."

The teacher put on his plush hat over his *yarmulke* and all four of them went off—the tailor, the teacher, his wife, and the goat.

When the group arrived at the rabbi's house, they found him in his robe, washing his hands, just finishing the prayer one makes after using the bathroom, the *"Asher yotsar* as thou wishest. . . ." He spoke slowly, with deliberation, squeezing his words out, *"Ne'kuvim*, holes . . . *khalulim* . . . *kha* . . . *lu* . . . *lim*, orifices." The prayer finished, he gathered up the skirts of his robe and seated himself on a chair without a seat—an old chair, with nothing left but legs and armrests and rails that were as shiny and shaky as teeth still miraculously in place long after they ought to have fallen out.

Having heard the two contenders who would not let each other talk, the rabbi sent for the deputy rabbi and the ritual slaughterer, as well as various other worthies of the town. To the tailor he said, "Be good enough to tell *your* story from beginning to end. Then we can get *her* story."

Shimon-Eli was not at all reluctant to tell his story, and to tell it again and once more. To wit: that he, Shimon-Eli the tailor, of the blessed community of Zolodievka, member of the guild and chairman of the

און שמעון־אלי דער שניידער האט זיך נישט געפוילט איבער־חזר'ען נאך א מאל און נאך א מאל די איינענע מעשה פונ'ם אנהויב אן, אז ער הייסט שמעון־אלי חיים מס"ס זלאדייעווסקע, חברה־מאן אין צעך און גבאי אין שוהלכען, חאטש ער טענה'עט מיט זיי: קטנתי מכל הצרות — איך דארף עס אויף כפרות, לא מעוקצך ולא מדוקצך — איך בין אייך מוחל די פעטש און וויל נישט קיין כבוד! זאגען זיי: שמלך לך קצין תהיה לנו — פעטש זאלסט דו חאפען און גבאי זאלסט דו זיין... הקיצור, ער האט זיך אוועקגעלאזט אהער קיין קאזאדאיעווקע נאך א ציעג; דאס הייסט, ער וואלט קיין ציעג נישט געקויפט — ער בעדארף זי אויף נייען און נייענציג כפרות; נאר אזוי ווי ער האט א ווייב זאל לעבען, ציפה־ביילה־רייזה הייסט דאס, חאט זי איהם נישט געלאזט אפהעמען: הכצעפתה — זי וויל א ציעג... און א ווייב, זאגט איהר, בעדארף מען פאלגען, איז ער געקומען צו רב חיים־חנה דעם גמרא־מלמד און דינגט ביי איהם א ציעג און רעד'ט אויס „ברחל בתך הנאקעטע": א ציעג. צום סוף לאזט זיך אויס, אז מע האט ביי איהם צוגענומען די עטליכע קערבלעך און מע האט איהם אריינגערוקט דער רוח ווייסט וואס, אויף קאטאוועס הייסט דאס, און ער, שמעון־אלי, האט פיינט אזעלכע קאטאוועס־לעך!... איהר האט דאך געהערט מסתמא די מעשה מיט יענע צוויי אידען, וואס זיינען פרייטאג אין באד...?

און שמעון־אלי דער שניידער חזר'ט־איבער דעם משל פון דער באד נאך א מאל, און דער רב מיט די דיינים מיט די שבעה טובי העיר לאכען.

— האבען מיר א יסנעהערט איין צד. — רופט זיך אן דער רב. — אצינד לאמיר הארכען דעם אנדערען צד.

שטעהט־אויף רב חיים־חנה דער קלוגער, רוקט־אן דאס היטל אויף דער יארמעלקע און הויבט־אן בזה הלשון:

— שמעו־נא, רבותי! די מעשה איז אזוי געווען די מעשה: איך בין געזעסען און געלעהרענט מיט די תלמידים בין איך גע־זעסען, סדר נזיקין האב איך געלעהרענט, בבא־קמא — יא, בבא־קמא... קומט־אריין אט דער איד פון זלאדייעווקע אט דער, און זאגט, אז ער איז א זלאדייעווקער, פון זלאדייעווקע זאגט ער, און גיט אפ שלום גיט ער מיר אפ, און דערצעהלט מיר א גאנצע מעשה דערצעהלט ער מיר, אז ער איז אליין א זלאדייעווקער, פון זלא־דייעווקע, הייסט דאס, איז ער, און האט א ווייב האט ער, הייסט זי ציפה־ביילה־רייזה הייסט זי — יא, ציפה־ביילה־רייזה הייסט זי... אזוי, דאכט זיך?

דער מלמד בויגט זיך אן צום שניידער, און דער שניידער, וואס האלט זיך די גאנצע צייט ביי'ם בערדעל, שטעהט מיט צו־געמאכטע אויגען, דאס קעפעל אביסעל אויף א זייט, און שאקעלט זיך און זאגט אויף זיין לשון:

— אמת ויציב ונכון! זי הייסט אלע דריי נעמען: ציפע און ביילה און רייזה. אזוי האט מען איהר א נאמען גע־געבען, און אזוי רופט מען זי פון זינט איך קען זיך מיט איהר שוין פאוואלינקע א יאהר דרייסיג. נאר לאמיר הארכען, וואס ווערט איהר ווייטער זאגען, ידידי? איהר פאררעדט נאר נישט די צייהן! איהר רעדט בעסער עסק, על הראשונים ועל האחרונים — וואס איך האב גערעדט און וואס איהר האט גערעדט, ווי שלמה המלך זאגט: „אין חדש תחת השמש" — קיין חכמות געהט נישט אן...

— איך וויס נאר נישט איך! — מאכט דער מלמד דער־שראקען און בעווייזט אויף דער מלמד'קע. — זי האט מיט איהם גערעדט זי, זי האט מיט איהם געהאנדעלט זי. איך וויס גאר נישט איך!

— אצינד — זאגט דער רב — לאמיר הארכען, וואס וועט זי עפיס זאגען?

און דער רב בעווייזט מיט'ן פינגער אויף דער מלמד'קע, און טעמע־גיטעל די שטילשווייגענדיגע ווישט זיך אפ די ליפען, שפארט זיך אונטער מיט איין האנד, און מיט דער אנדערער האנד הויבט זי אן צו טענה'ן גיך, אהן איין אפשטעל, און דאס פנים בשעת מעשה פלאמט איהר ווי א פייער.

— הערט זשע אויס, אידישע קינדער, די מעשה דערפון איז אזוי: אט דער איד, דער זלאדייעווקער שניידער הייסט דאס, זאל מיר מוחל זיין, איז... איז אדער א משוגענער, אדער א שכור, אדער איך וויס אליין נישט וואס! איהר האט געהערט א מעשה? א איד קומט צו מיר צו געהן אזש פון זלאדייעווקע אט דער דאר־זינער, און טשעפעט זיך צו ווי א קלעק, איין מאל פאר אלע מאל, איך זאל איהם פארקויפען א ציעג, איך האב געהאט צוויי, און דערצעהלט מיר דערביי א פזמון, אז ער וואלט קיין ציעג נישט געקויפט, ער באדארף זי אויף כ־כ־כפרות, נאר אזוי ווי ער האט א ווייב, ציפה־ביילה־רייזה הייסט זי, האט זי זיך איינגעשפארט איין מאל פאר אלע מאל — א ציעג! און א ווייב, זאגט ער,

synagogue—though much against his will: "I need it like a hole in the head. But they say, 'Take the blows and be the chairman. . . .' In brief, I came to Kozodoievka to find a goat. That is, myself I didn't want a goat. I needed a goat like a hole in the head, but since I have a wife, may she live long, Tsippa-Beila-Reiza, clamoring at me, what was there to do? She wanted a goat, and a wife, don't you agree, needs to be obeyed. So I came to Reb Chaim-Chono, the Talmud teacher, and bargained with him for a goat. 'The naked Rachel was specified.' A goat, that is to say. Well, they took my rubles and passed off the devil only knows what. For fun! Fun! He, Shimon-Eli that is, hates such tricks. Perhaps you've heard the story of the two Jews who were in the bathhouse on Friday. . . ."

Here Shimon-Eli the tailor repeated the tale of the two Jews in the bathhouse, while the rabbi, the assistant rabbis, and other dignitaries laughed.

The rabbi said, "We've heard one side of the argument. Now let's hear the other."

Chaim-Chono the Wise got up, pulled his hat down over his *yarmulke* and said, "Hear me, oh assembly. The story is as follows: I was sitting teaching my pupils the tractate 'On Damages' . . . Then this Jew from Zolodievka . . . yes, this one . . . says he's from Zolodievka . . . from Zolodievka, he says . . . bids me *sholem* . . . *sholem* he bids me . . . and tells a story . . . a story he tells me . . . that he's from Zolodievka . . . from Zolodievka, that is . . . and that he has a wife . . . he has a wife, that is. Tsippa-Beila-Reiza. Yes, I think so. Tsippa-Beila-Reiza." The teacher nodded toward the tailor who, all this while, stood clasping his beard, his eyes closed and his head tilted a little to one side. He rocked back and forth, murmuring a response in his fashion, "True, certain and sure. She has all three names: Tsippa and Beila and Reiza. That's how she was named, and it's the name I've known her by for thirty long years. But . . . what else were you going to say, old friend? But you'd do better to get things straight: 'What I said and what you said.' As King Solomon puts it: 'There is nothing new under the sun.' No tricks please."

"I don't know anything," the teacher said, frightened, pointing to his wife. "*She* talked to him. She dealt with him. She. Me, I don't know anything."

"Very well then," the rabbi said. "Let's hear what she says." Here the rabbi pointed a finger at Thema Gittel the Silent. Thema Gittel, her face suffused with red, leaned on an elbow and, gesticulating with her other hand, began an endless rapid-fire monologue.

"Listen to me, my fellow Jews. The story is as follows: This Jew, this tailor from Zolodievka, that is either—you'll pardon the expression—crazy or drunk, I don't know which. Did you ever hear such a story? A man comes to me from Zolodievka, that fellow over there. He grabs on to me like a leech and begs me to sell him a goat—God be praised, I had two. He gives me a song and dance about how he, personally, would not buy a goat; he needs it like a hole in the head. But he has a wife, Tsippa-Beila-Reiza, that is, who has taken it into her head once and for all that she wants a goat. And a wife, he says—do you see what I mean?—needs to be obeyed. So I said, 'What's that to me? If you want to buy one of my goats, I'm willing to sell it. That is, I personally would not sell a goat because what is money after all? Money is round and rolls away; but a goat is always a goat. And especially this goat. Is it a goat? It's a mother, not a goat. God bless her, how easily she milks. And talk about eating? Does she eat anything at all? Once a day a measure of bran, and after that a wisp of straw from the roof of the House of Study.' But thinking it over, it occurred to me that, after all, I had two goats, and money *is* a temptation. . . . To make a long story short, my husband, may he live long, mixed in at this point and we agreed with the tailor on a price. How much? You will want to know. May my enemies

באַדאַרף מען פאָלגען, איהר פאַרשטעהט אַ משל? טענה איך: וואָס נעהט דאָס מיך אָן? איהר ווילט ביי מיר אָפּקויפען אַ ציעג, פאַרקויף איך אייך, דאָס הייסט, איך וואָלט קיין ציעג נאָר נישט פאַרקויפט פאַר קיין געלט, ווארום וואָס איז געלט? געלט איז קיילעכיג. געלט געהט אַוועק און אַ ציעג בלייבט אַ ציעג, ובפרט נאָך אַזאַ ציעג — ס'איז דען אַ ציעג? ס'איז אַ מאַמע, נישט קיין ציעג! קיין עין־הרע, איהר גרינג מעלקען זיך, איהר מילך געבען, היינט איהר עסען משטיינס געזאָגט, זי עסט דען עפּיס? איין מאָל אין טאָג אַ „פּילע" פון קלייען, דאָס איבעריגע אַ ביסעל שטרוי פונ'ם דאַך פון בית־המדרש. נאָר צוריק שמועסענדיג, האָב איך מיך מיישב געווען אַזוי: איך האָב דאָך, קיין עין־הרע, צוויי ציעגען, און געלט איז אַ יצר־הרע... בקיצור, דאָ האָט זיך שוין אַריינגעמישט מיין מאַן, זאָל לעבען, און מיר זענען דורכגעקומען מיט'ן שניידער פאַר'ן מקח — מיינט איהר, וויפיעל? נישט מעהר זאָלען מיינע שונאים פאַרמאָגען, רבונו של עולם! און איך האָב איהם אָפּגעגעבען די ציעג, אויף אַלע מיינע ליעבע געזאָגט געוואָרען אַזאַ ציעג. ס'איז דען אַ ציעג? אַ מאַמע, נישט קיין ציעג! קומט ער צו געהן, דער שניידער, מיט אַ בלבול, ס'איז נישט קיין ציעג, זאָגט ער! שאַ, ווייסט איהר וואָס? אָט שטעהט זי. נים, זייט מוחל, אַהער אַ מעלקשעפעל, וועל איך זי אויסמעלקען פאַר אייך אין די אויגען!

און זי האָט אַנטליהען ביי דער רבי'צין דאָס מעלקשעפעל און האָט אויסגעמאָלקען די ציעג פאַר אַלעמען אין די אויגען, צוגעטראָגען דאָס שעפעל מיט מילך איטליכען בעזונדער, פריהער, געוויינטליך, דעם רב, נאָכדעם די דיינים, און נאָכדעם די שבעה טובי העיר, און דעם איבעריגען עולם, און ס'איז געוואָרען ביי'ם רב אין שטוב אַ ליאַרעם, אַ געפּילדער — הימעל עפען זיך! דער האָט געזאָגט: מע בעדאַרף קנס'ענען דעם זלאָדיעווקער שניידער, ער זאָל שטעלען משקה! דער האָט געזאָגט: קנס'ענען אַליין איז נאָך ווייניג — מע בעדאַרף ביי איהם צונעמען די ציעג! און דער האָט געזאָגט: ניין, די ציעג איז אַ ציעג, לאָז ער זיך עלטערען מיט איהר אין עושר און אין כבוד; מע בעדאַרף איהם מכבד זיין מיט גוטע עטליכע פאַנטאָפּעל און אַרויסוואַרפען מיט דער ציעג אינאיינעם צו אַלדי שוואַרצע יאָהר!

דערזעהען אַזאַ מעשה, האָט זיך שמעון־אלי פּאַוואָלינקע אַרויסגערוקט פונ'ם רב'ס שטוב און האָט געמאַכט פּליטה.

קאַפּיטעל ח.

וישא החייט את רגליו — און דער שניידער האָט גענומען די פיס אויף די פּלייצעס און איז אַוועק מיט דער ציעג אַהיים גיך און געשווינד, ווי אַ מענש, וואָס לויפט פון אַ שרפה. ער האָט זיך אַרומגעקוקט, צי מע יאָגט איהם חלילה נישט נאָך, און האָט געדאַנקט גאָט, וואָס ער איז אַרויס „חנם אין כסף — טרוקען אָהן פּעטש"...

דורכגעגאַנגען פערביי דער דעמבענער קרעטשמע, האָט זיך שמעון־אלי געקלערט: „מכות וועסט דו ביי מיר וויסען דעם אמת!" און ער האָט פערלייקענט פאַר דאָדי'ן די גאַנצע מעשה.

— נו, וואָס הערט זיך? — פרעגט איהם דאָדי כלומרשט נייגיעריג.

— וואָס זאָל זיך הערען? — זאָגט שמעון־אלי. — פאַר מיר האָט מען דרך־ארץ! מיט מיר טרייבט מען נישט קיין קאַטאָוועס, כי אדם אני ולא פארך — איך בין דאָך עפּיס נישט קיין יונגעלע! איך האָב דאָס אַ ביסעל געפּעפערט אויף זיי אַ פּה־קדוש, זיך פאַרהערט אַ ביסעל מיט'ן מלמד אין תורה, לאָזט זיך אויס, אַז איך ווייס בעסער פון איהם, וואָס אין די קליינע אותיות שטעהט זיך... בקיצור הדבר, זיי האָבען מיך איבערגעבעטען און געגעבען מיר די ציעג, וואָס איך האָב געקויפט. אָט איז זי. נאָט אייך זי אויף אַ מינוט, ככתוב, ווי אין פּסוק שטעהט: הנפש קח לך והרכוש תן לי — נעמט אייך דעם נפש און מיר גיט אַ ביסעל בראָנפען.

„נענוג ער איז אַ גדלן, איז ער נאָך אַ ליגנער אויך!" — טראַכט זיך דאָדי דער רענדאַר. — „מע בעדאַרף מיט איהם מאַכען נאָך אַ מאָל דאָס איינענע שפּיעל און הערען, וואָס וועט ער זאָגען ווייטער?"

און צום שניידער האָט ער געזאָגט:

— איך האָב פון דיינעטוועגען, שמעון־אלי, אַ גלעזעל אַלטען „ווישניק", אויב דו האָסט חשק.

— פונ'ם יין המשומר? — מאַכט שמעון־אלי און בעלעקט זיך אַזש. — מהכתיתי, חייזט אַהער, וועלען מיר אייך זאָגען אַ מבינות; איך ווייס, אַז ביי אייך דאַרף זיין אַ גוט גלעזעל ווישניק, נאָר לאו כל אדם כוזב — נישט איטליכער איז דערויף אַ מבין.

be paid as little, so help me God. And I gave him the goat. May those I love best have such a goat. She's a mother, not a goat.

"Then he comes back, the tailor, with his libel. 'It's not a goat,' he says. Enough talk. You know what? Here stands the goat. If you'll kindly lend me a milking bucket, I'll milk her right before your eyes." And Thema Gittel borrowed a bucket from the rabbi's wife and milked the goat before them all, then passed the bucket around, first of course, to the rabbi, then to the assistant rabbis, dignitaries, and other folk.

What a tumult and shouting followed—as if the heavens had split open. Some said that the Zolodievka tailor should be required to buy drinks all around; others said that wasn't a sufficient fine—the goat should be taken from him. "No," said someone else, "the goat is a goat. May they live in prosperity and honor together." "Honor," said still another. "Let's beat some honor into him, him and his cursed goat."

Shimon-Eli, seeing how matters were going, slowly edged his way out of the rabbi's house and made off.

Eight

Va-iso hakhayat es raglaim, and the tailor took to his heels and ran off with the goat, like a man pursued by wildfire, looking back from time to time to see if he was being chased. And he thanked God that he got away, free and clear.

Approaching the Oak Tavern, Shimon-Eli thought, "I'll be damned if I'll tell him what happened." And he hid the matter from Dodi.

"Well, how did it go?" Dodi asked eagerly.

"How should it have gone?" Shimon-Eli said. "They treated me with respect. Because I'm not just anybody. I really let them have it. As for the teacher, we talked a little Torah together, and it's clear that I know a little more about the fine print than he does. In short, everyone begged my pardon, and they gave me the first goat I had bought. 'Here she is. Take her for a while,' as it is written, 'Take thou this creature and give me a drink.' "

"Not only is he a boaster, he's a liar, too," thought Dodi the Rendar. "One has to play the trick again and see what he'll say then." To the tailor, Dodi said, "I've got a little really fine old cherry wine, if you're interested."

"Ah, the Messiah wine," Shimon-Eli said, licking his lips. "Let's have a bit, and I'll test its quality. Not everyone is a connoisseur of such things."

After the first glass our tailor's tongue was unleashed, and he said to the Rendar, "Tell me, my dear cousin. After all, you are a man of some experience and certainly no fool. Tell me, do you believe in magic? In delusions?"

"For instance?" Dodi said, astonished.

"For instance," replied Shimon-Eli, "in possession, in goblins, wraiths, in reincarnated creatures."

אויסנעטרונקען דאָס ערשטע גלעזעל, האָט זיך ביי אונזער שניידער אויפגעבונדען די צונג און ער רופט זיך אָן צום רענדאר:

— זאָגט נאָר, מיין ליעבער קרוב, איהר זענט דאָך עפּיס אַ איד, וואָס קאַטאָרי איהר זענט נישט קיין נאַר, כלעבען, און איהר קעהרט זיך אָן מיט אַלערליי מענטשען; זאָגט מיר נאָר, איהר גלויבט אין כישוף? פאַרבלענדעניש?

— דהיינו? — פרעגט איהם דאָדי תמ'עוואַטע.

— דהיינו — זאָגט שמעון־אלי — אַ דבוק, אַ לץ, אַ נישט־גוטער, אַ גלגול?...

— אַקעגען וואָס זאָגסט דו דאָס? — מאַכט דאָדי מיט אַ תמ'עוואַטען פּנים און פּיפּקעט מיט'ן לולקעלע.

— איך שמועס עס גלאַט אַזוי אַקעגען דריגען. — זאָגט „שמעון־אלי שמע־קולנו" און הערט נישט אויף צו רעדען פון גלגולים, פון מכשפים, פון מכשפות, שדים און רוחות, לצים, שרעטעלעך, וואָוקעלאַקעס. דאָדי הערט־צו כלומרשט מיט קאָפּ, פּיפּקעט מיט'ן לולקעלע; נאָכדעם שפּייט ער אויס און רופט זיך אָן צום שניידער:

— דו ווייסט, שמעון־אלי, וואָס איך וועל דיר דערצעהלען? איך וועל היינטיגע נאַכט, דאַכט מיר, מורא האָבען שלאָפען. איך וועל דיר זאָגען דעם אמת, פאַר מתים האָב איך תמיד מורא געהאַט, נאָר פון היינט אָן הויב איך שוין אָן גלויבען אין גלגולים און אין לצים אויך...

— אַ ברירה האָט איהר? — מאַכט צו איהם דער שניידער. — פּרובט נישט גלויבען! אנו, לאָז זיך נאָר אַריינכאַפּען צו אייך עפּיס אַ רעכטער לץ און אָנהויבען פּראַווען זיינע רעכטע שטיק: איבערקעהרען אייך די דייזשע באַרשטש, אויסגיסען דאָס וואַסער, אויסטרינקען אַלע קרינגלעך, איבערברעכען אייך אַלע טעפּלעך, פאַרקניפּען די ציצית פון'ם טלית־קטן, אַריינוואַרפען אייך אַ קאַץ אין בעט אַריין, און די קאַץ זאָל ליגען ביי אייך אויפ'ן האַרצען, ווי צעהן פוד משא, און איהר זאָלט זיך נישט קאָנען ריהרען, און אַז איהר וועט אויפשטעהן, זאָל אייך די קאַץ קוקען גלייך אין די אויגען אַריין, ווי אַ זינדיגער מענטש...

— גענוג! גענוג! — מאַכט דער רענדאר, שפּייט־אויס און פערוואַרפט מיט די הענד. — גענוג דיר שוין צו דערצעהלען אַקעגען נאַכט אַזעלכע מעשיות!

— זייט מיר געזונט, רב דאָדי, האָט קיין פאַראיבעל נישט, וואָס איך האָב אייך אַ ביסעל דעקוטשעט; איהר ווייסט אַליין, אַז איך בין נישט שולדיג ככתוב, ווי אין פּסוק שטעהט: לא היו דברים — ניע מיעלאַ באַבאַ חלאָפּאָטע... אַ גוטע נאַכט!

קאַפּיטעל ט.

כשבא החיים — אַז דער שניידער איז געקומען אהיים, איז ער אַריין אין שטוב אַריין מיט אַ ירגזון, גאַנץ ברייטליך, און האָט געוואָלט געבען אַ פּעטשאַטעק זיין ווייב, ווי זי איז ווערטה; נאָר ער האָט זיך איינגעהאַלטען מיט אַלע כחות. ער האָט זיך געטראַכט: „עט, אַ אידינע בלייבט אַ אידינע! לאָז מיינט איבערגעהן!" און פון דרך־שלום וועגען האָט ער דערצעהלט פאַר זיין ווייב אַ שענעם ליגען.

— הערסט דו, ציפּה־ביילה־רייזה מיין ברודער? פאַר מיר האָט מען, אַפּנים, פאַרט דרך־ארץ. מילא, וואָס דער מלמד מיט דער מלמד'קע האָבען פון מיר געהאַט — בין איך דיר מוחל; איך האָב זיי געגעבען, וויפיעל עס איז אין זיי אַריין! און חוץ לזה האָב איך זיי אַוועקגעשלעפּט צום רב, האָט דער רב אָפּגעפּסק'ענט, אַז זיי באַדאַרפען צאָהלען קנס, וואָרום אַז אַזאַ איד, ווי שמעון־אלי, קומט צו זיי האַנדלען אַ ציעג, באַדאַרף זיין ביי זיי דער גרעסטער כבוד, וואָרום אָט דער שמעון־אלי, זאָגט דער רב, איז אַ איד קאַטאָרי וועלכער...

ציפּה־ביילה־רייזה האָט אָבער מעהר נישט געוואָלט אויסהערען די שבחים, וואָס מע לעגט אויף איהר מאַן. זי האָט שוין געוואָלט אָנקוקען וואָס ניכער די אמת'ע ציעג, וואָס איהר מאַן האָט געבראַכט; האָט זי געכאַפּט דאָס טעפּעל און איז אַוועק אין הויז אויסמעלקען די ציעג. און עס האָט נישט לאַנג געדויערט און ציפּה־ביילה־רייזה איז אַריינגעלאָפען אין שטוב אַריין שוין אָהן ווערטער; זי האָט אָנגענומען שמעון־אלי'ן מחילה פון הינטען ביי'ם קאָלנער און האָט איהם מיט דריי גוטע סטוסאַקעס אַרויסגעוואָרפען מיט דער שענער ציעג אינאיינעם „צו אַלדי שוואַרצע וויסטע פינסטערע יאָהר!"...

געבליבען אין דרויסען מיט דער שענער ציעג, האָבען זיך אַרום דעם שניידער צונויפגעקליבען אַ גאַנץ רעדעל אידען, ווייבער און קינדער, און האָבען אויסגעהערט די חדושים, וואָס שמעון־אלי האָט זיי דערצעהלט, אַז די דאָזיגע ציעג, וואָס ער האַלט אויפ'ן

"Why do you ask?" Dodi said, affecting a simpleton's look.

"Just because," Shimon-Eli *Shma-Koleynu* said, and started off on an endless monologue about *gilguls*, warlocks, witches, devils, gnomes, wraiths, ghosts, and spirits.

Dodi appeared to be amazed. He puffed on his pipe, then spat to avert the evil eye. "I'll tell you what, Shimon-Eli, I'm going to be afraid to sleep tonight. It's true. I've always been afraid of the dead, and now you've got me believing in *gilguls* and gnomes as well."

"How can you help it?" the tailor said. "Just try not believing. Just let one of those goblins come, overturning your kneading trough, drinking your water, sucking your pitchers dry, breaking your pots, tying the fringes of your prayer garment into knots, throwing your cat into your bed so it sits on your chest like a ten-ton weight and you can't move, and when you do get up you find the cat staring into your eyes like a soul in hell."

"Enough, enough," said the Rendar, spitting and waving his hands. "I don't want to hear any more of that. Night's coming on."

"Good-bye, then. I'm sorry if I've upset you. It's not really my fault. Goodnight."

Nine

Khshebo hakhayat, arrived at home. The tailor went into his house, intending to give Tsippa-Beila-Reiza the sound scolding she deserved, but he resisted the impulse, thinking, "A woman, after all, is only a woman. Let it pass." And for the sake of peace he told his wife a handsome lie: "I'll tell you, Tsippa-Beila-Reiza, my dear, those people have tremendous respect for me. Let me not talk about the scolding I gave the teacher and his wife. I'll spare you that, though I gave them plenty. But then I dragged them off to the rabbi and his judgment was that they should pay a fine, because when a Jew like Shimon-Eli comes to buy their goat, he should be given the greatest respect. 'Because Shimon-Eli,' said the rabbi, 'is a Jew who is a somebody.' "

Tsippa-Beila-Reiza, however, had no interest in hearing how her husband had been praised. Eagerly, she went into the house to milk the *real* goat, but it was not long before she came running out, speechless. Grabbing Shimon-Eli by the collar, she gave three great thrusts that landed him outside the house, damning him and his lovely goat together.

Immediately a crowd of men, women, and children gathered around the tailor and his fine goat and learned that this goat, whose leading rope he now held, was in Kozodoievka a goat that gave milk, but no sooner did she come to Zolodievka than she stopped being a goat. Shimon-Eli swore up and down, with oaths even an apostate would have believed, that with his own eyes he had seen the goat milked in the rabbi's house and that she had given a full bucket of milk.

[22]

נארטעל, איז נאר דארט, אין קאזאדאיעווקע, א ציעג, וואס מעלקט זיך און גיט מילך, נאר קוים קומט ער מיט איהר אהער, אזוי ווערד זי אוים ציעג... שמעון־אלי האט געשווארען מיט כל השבועות, מע מעג גלויבען א משומד, אז ער אליין האט געזעהען מיט זיינע אויגען, ווי מע האט זי אויסגעמאלקען ביי'ם רב אין שטוב און אנגעמאלקען א פול מעלקשעפעל מיט מילך... א סך מענשען האבען זיך אפגעשטעלט, בעטראכט די ציעג גאנץ ערנסט, איבערגעפרעגט די מעשה נאך א מאל און נאך א מאל, און שטארק גע'חדוש'ט זיך... אנדערע האבען געלאכט, געמאכט חוזק און געזאגט ווערט־לעך, און אנדערע האבען געשאקעלט מיט'ן קאפ, אויסגעשפיגען און א זאג געטהאן:

— א שענע ציעג! ס'איז אזוי א ציעג, ווי איך בין א רביצין.

— וואס דען איז דאס?

— א גלגול! איהר זעהט ניט, אז ס'איז א גלגול?...

— דאס ווארט „גלגול" ווערד אונטערגעכאפט פונ'ם גאנצען עולם; עס ווערען דערצעהלט אלערליי מעשיות פון גלגולים, וואס האבען זיך געטראפען דא אין זלאדייעווקע, אין קאזאדאיעווקע, אין יאמפעלי, אין פישי־יאבעדע, אין חאפלאפאוויטש, אין פעטשי־חוואסט — אויף דער גאנצער וועלט! ווער ווייסט נישט די מעשה מיט לייזער־וואלפ'ס פערדעל, וואס מע האט דאס געמוזט ארויס־פיהרען הינטער דער שטאדט, הרג'ענען און מקבר זיין אין תכריכים?... צי, אשטיינער, ווער האט נישט געהערט די מעשה מיט'ן פערטעל עוף, וואס בשעת מע האט דאס דערלאנגט שבת צום טיש, האט דאס אנגעהויבען צו ריהרען מיט'ן פליגעלע?... וכדומה אזעלכע אמת'ע מעשיות.

אז שמעון־אלי האט זיך געלאזט געהן ווייטער, האבען איהם א גאנצע קאמאנדע פון חדר־יונגלעך בעגלייט מיט כבוד. זיי האבען איהם נאכגעשריגען:

— הורא, שמע־קולנו! הורא, מעלקענדיגער שניידער!

דער גאנצער עולם האט זיך געהאלטען ביי די זייטען פון געלעכטער.

דא האט שוין שמעון־אלי'ן אנגענומען פאר'ן הארצען; גענוג ער האט אזא איין אומגליק, מאכט מען נאך פון איהם חוזק! איז ער אוועק מיט דער ציעג איבער דער שטאדט, האט געמאכט א גוואלד צווישען חברה „פועל־צדק": סטייטש, וואס שווייגט מען? ער האט זיי דערצעהלט די גאנצע מעשה, וואס מע האט איהם אפגעטהאן אין קאזאדאיעווקע, זיי בעוויזען די ציעג... האט מען באלד געשיקט נאך בראנפען, און ס'איז געבליבען, מע זאל געהן צום רב, צו די דיינים און צו די איבעריגע „שבעה טובי העיר", מע זאל שרייען פאר זיי, איינלענגען די וועלט: סטייטש, וואו איז דאס געהערט געווארען אזא רציחה, מע זאל דערטאפען איין ארעמען אידען א שניידער, ביי איהם אויסנארען די לעצטע עטליכע קערבלעך, איהם פערקויפען כלומרשט א ציעג און אריינ־שטופען איהם דער רוח ווייסט וואס? און נאך מאכען פון איהם חוזק שוין דאס אנדערע מאל? אזא מעשה האט זיך דאך נישט פערלאפען אפילו אין סדום!

און חברה „פועל־צדק" זענען געקומען צום רב, צו די דיינים און צו די איבעריגע „שבעה טובי־העיר", האבען געשריגען

פאר זיי, איינגעלענט די וועלט: סטייטש, וואו איז דאס געהערט געווארען אזא רציחה, מע זאל דערטאפען איין ארעמען אידען א שניידער, אויסנארען ביי איהם די לעצטע עטליכע קערבלעך, איהם פערקויפען כלומרשט א ציעג און אריינשטופען איהם דער רוח ווייסט וואס שוין דאס אנדערע מאל? אזא מעשה האט זיך דאך נישט פערלאפען אפילו אין סדום!...

און דער רב מיט די דיינים מיט די איבעריגע „שבעה טובי העיר" האבען אויסגעהערט די טענות, האבען זיך צונויפגעקליבען אויף דער נאכט אלע ביי'ם רב אויף איין אסיפה, און ס'איז גע־בליבען, מע זאל טאקי דא אויפ'ן ארט אנשרייבען א רעכטען בריעף צו די קאזאדאיעווקער רבנים, דיינים און די איבעריגע „שבעה טובי העיר". און די זלאדייעווקער רבנים, דיינים און די איבעריגע „שבעה טובי העיר" האבען זיך אוועקגעזעצט און האבען אנגעשריבען א בריעף צו די קאזאדאיעווקער רבנים, דיינים און די „שבעה טובי העיר" אויף לשון־הקודש אין זעהר א שענער מליצה. אט איז דער בריעף אות באות:

[23] „לכבוד צו די רבנים, דיינים, חכמים, גאונים מפורסמים, זיילען פון דער וועלט, וואס דאס גאנצע הויז פון ישראל איז אנ־געלעהנט אויף זיי. פריעד זאל זיין צו אייך און פריעד זאל זיין צו אלע אידען פון דער הייליגער קהלה אין קאזאדאיעווקע און אלדאס גוטס זאל טהון רוהען אויף אייערע קעפ, אמן.

„היות כפי אינזערע אויערען האבען געטהאן הערען, אז ס'איז געטהאן געווארען זעהר א גרויסע עולה צו איינעם פון אונ־זערע שטאדט־לייט, רב שמעון־אלי ב"ר בענדיט־לייב חיים, וואס

People in the crowd studied the goat earnestly, asked for more details, and were told the story over and over again to their amazement. Some laughed, others cracked jokes or poked fun at the tailor. Still others shook their heads, spat against the evil eye, and said, "Some goat. If it's a goat, I'm the rabbi's wife."

"Then what is it?"

"A *gilgul*, that's what it is."

The word *gilgul* was taken up by the crowd and *gilgul* tales were soon bandied about: some that had happened here in Zolodievka, in Kozodoievka, in Yampoli, in Pistchi-Yavadeh, in Khaplapovitsch, in Petschi-Khvost—all over. Who, for example, didn't know the story of Lazer Wolf's horse and how it had to be taken out of the town, killed, and buried in shrouds? And who had not heard the story of the quarter of a chicken which, when it was being served at a Sabbath meal, moved its single wing—and other such true tales?

Finally Shimon-Eli started off toward Kozodoievka, followed by an honor guard of pupils shouting, "Hurrah *Shma-Koleynu!* Hurrah the Milking Tailor!" and holding their sides for laughter.

This wounded Shimon-Eli to the quick. Bad enough the ill luck that had come his way—now, to be ridiculed as well. He led his goat through the town and complained to his guild, demanding to know why its members were silent on the matter. He told them the story of his adventures in Kozodoievka and showed them the goat.

Whiskey was immediately sent for, a meeting was held, and it was concluded to send a delegation to the rabbi, to the assistant rabbis, and to the other town dignitaries, to stir things up. "Who ever heard of such scoundrels? To take a poor Jew and cheat him out of his last few rubles; to sell him a so-called goat, then to pass off on him the devil only knows what. Not only that, but to play the same trick twice. Such a thing was unheard of, not even in Sodom."

And so it was. The delegation went to the rabbi, to the assistant rabbis, and to the town dignitaries and lodged their complaint as follows: "Who ever heard of such scoundrels? To take a poor Jew and cheat him out of his last few rubles; to sell him a so-called goat, then to pass off on him the devil only knows what, and to play the same trick on him twice. Such a thing was unheard of, even in Sodom."

The rabbi, the assistant rabbis, and the town dignitaries listened to the complaint and called a meeting for that evening at the rabbi's house. There it was decided, on the spot, to send a letter to the rabbi, the assistant rabbis, and the town dignitaries of Kozodoievka. And so it was. They sat themselves down and wrote a letter in Hebrew, all very fine and florid. This is the letter they sent—every jot and tittle:

> To the rabbis, assistant rabbis, town dignitaries, and renowned learned men, pillars of the world against which the entire house of Israel leans: peace and honor. First unto you, and peace unto the entire and sanctified community of Zolodievka, and may all excellence descend upon it, amen.
>
> Whereas it has come to our ears that a great wrong has been done to a man of our town Shimon-Eli, son of the Reb Bendit Leib of blessed memory—who is known as Shimon-Eli *Shma-Koleynu*—to wit: that two of your people, the teacher Chaim-Chono and his

מע רופט איהם שמעון־אלי שמע־קולנו, היינו: צוויי פון אייערע לייט, המלמד רב חיים־חנה מיט זיין פלונית מרת טעמע־ניטעל שתחיה, האָבען אויסגענאַרט מיט קלונשאַפט ביי אונזער שניידער געלד, סך זיבעטהאַלבען רובעל זילבער, וואָס זיי האָבען אריינגעטהאָן צו זיך אין די כלים און האָבען אָפּגעווישט די ליפּען און זאָגען: מיר האָבען נישט געטהאָן קיין אומרעכט — און אזוי טהוט זיך ניט ביי אידען! מיר אלע, וואָס שטעהען אונטען גע'חתמ'עט, זאָגען עדות, אז דער דאָזיגער שניידער איז איין אָרעמער בעל־מלאכה און א מטופל מיט קינדער, וואָס איז זיך מפרנס עהרליך מיט אייגענער האָרעוואַניע, און דוד המלך האָט דאָך שוין לאַנג געזאָגט אין תהלים: יגיע כפיך כי תאכל — די מידעקיים פון דיינע הענד, אז דו וועסט טהון עסען, וועט דיר זיין אז וואויל און גוט, זאָגען אונזערע חכמים: דער פשט איז: וואויל אויף דער וועלט און גוט אויף יענער וועלט. בכן, טהוען מיר אייך בעטען, איהר זאָלט באַלד חוקר ודורש זיין דערויף, וואָס ס'איז געטהאָן געוואָרען, און אייער משפט זאָל ארויס ווי די זון, און איהר זאָלט מקיים פסק זיין איינס פון די צוויי: אָדער מע זאָל אומקעהרען דעם שניידער זיין געלד בשלימות, אָדער מע זאָל איהם ארויסגעבען זיין ציעג, וואָס ער האָט געקויפט, מחמת די ציעג, וואָס ער האָט געבראַכט צו פיהרען, איז נישט קיין ציעג!... דאָס קאָן אייך די גאַנצע שטאָדט געהן שוועהרען א שבועה דאוריתא... און לאָז זיין שלום צווישען אידען, ווי אונזערע חכמים האָבען געזאָגט: נישטאָ נאָך אזאַ געבענשט כלי פאַר אידען ווי שלום. שלום זאָל זיין צו אייך, שלום צום ווייטערסטען און צום נאָהענטסטען, שלום צו אלע אידען, אָמן!

„פון אונז אייערע קנעכט, וואָס אייער מינדסט פינגערעל איז גרעבער פון אונזערע לענדען.

„נאום הרב בהרב ז"ל... ונאום
הרב בהרב ז"ל... ונאום ברוך
קאַפּאָטע, זרח פּופּיק, פישעל
וויקידיילאָ, חיים קוויטש, ניסל
קאַטשען, מאָטעל שאָלעכץ, יהושע־
העשעל קישקיש."

wife, now and in the world to come, with cunning extracted from the tailor six and a half rubles of silver which they conveyed into their own vessels, then wiped their lips as if to say, "We have done no injustice."

We, the undersigned, therefore, since such a thing is not done among Jews, bear witness that the above-mentioned tailor is an honest and poor workingman who is burdened with children, that he supports himself by the sweat of his brow—and did not King David say long ago in his Psalms, "When thou eatest of the weariness of thy hands it shall be well with thee." As our sages say, the meaning of it is: Well in this world and well in the world to come . . .

Therefore, we implore you to scrutinize the matter closely and set down a judgment sentence that shall shine like the sun on one of the parties. Either let the tailor have his money repaid to him or the goat that he bought shall be returned to him, since the goat with which he arrived in Zolodievka is not a goat—on that the whole town is willing to take a solemn oath.

And let there be peace among Jews, as our sages have said: "For Jews, there is no vessel holier than peace."

Peace, then, unto you. Peace, near and far. Peace unto all. Amen. From us, your servants, to you, whose littlest finger has more girth than our thighs.

These are the words of the Rabbi ———, son of the Rabbi ——— of blessed memory . . . and the words of the Rabbi ——— ———, son of the Rabbi ——— of blessed memory . . . and the words of Baruch Caftan, Zerah Bellybutton, Fishel Tavern-bouncer, Chaim Squeak, Nissel Wallow, Mottel Peeling, Yehoshuah Heshel Kiss-kiss.

קאַפּיטעל י.

בלילה ההוא — אין יענער נאַכט האָט געשיינט די לבנה און האָט אראָפּגעקוקט אראָפּ אויף זלאָדייעווקע מיט איהרע פינסטערע האַלב־איינגעפאַלענע הייזלעך, וואָס שטעהען צונויפגעקוועטשט, אָהן הויפען, אָהן בוימלעך, אָהן פאַרקאַס. ווי א בית־עלמין זעהט אויס ביי נאַכט די שטאָדט, איין אלטער בית־עלמין מיט אלטע מצבות, וואָס א סך פון זיי שטעהען אָנגעבויגען כורעים, און א סך וואָלטען שוין לאַנג איינגעפאַלען, ווען זיי זאָלען נישט זיין אונטערגעשפּאַרט מיט קלעצער. און חאָטש די לופט איז דאָרט נישט אזוי פוינעלדיג, און די ריחות פונ'ם מאַרק און פונ'ם שולהויף זענען עפּיס נישט אזוי געשמאַק, און דער שטויב איז געדיכט און שטעהט הויך ווי א מויער, — פון דעסטוועגען זענען אלע מענשען ארויס, ווי טאַראַקאַנעס פון די לעכער, אידען און ווייבער, אלטע לייט און קליינע קינדער, „חאַפּען א לופטעל" נאָך דעם הייסען ברענענדיגען טאָג. דער עולם האָט זיך אויסגעזעצט אויף די שוועלען א ביסעל שמועסען, פלאַפּלען דברים בטלים, אָדער גלאָט אזוי קוקען ארויף אין הימעל אריין, בעטראַכטען די צורה פון דער לבנה, מיט די מילי־מילאָסען שטערען, וואָס אז מע זאָל זיין מיט אכצעהן קעפּ, איז אוממעגליך זיי איבערצוצעהלען!

אין יענער נאַכט האָט זיך שמעון־אלי דער שניידער ארומגעדרעהט איינער אליין אין אלע הינטערגעסלעך מיט'ן תכשיט, וואָס ער האָט איינגעהאַנדעלט אין קאָזאָדאָיעווקע, זיך געהיט פאַר די ווייסע־חברה'ניקעס, מע זאָל איהם נישט דערזעהען. ער האָט גערעכענט, אז עס וועט ווערען טאָג, זאָל ער זיך ווידער לאָזען אין וועג אריין, און דערווייל האָט ער זיך אריינגעחאַפּט צו האָדעל דער אקציזניטשקע אין שענקעל, נעמען פאַר הארצוועהטיג א ביסעל בראַנפען און אויסרעדען זיך א ביסעל דאָס הארץ, זיך האַלטען מיט איהר איין עצה מכח דעם אומגליק, וואָס ער האָט אויף זיך גענומען.

האָדעל די אקציזניטשקע איז געווען א ווייבעל איין אלמנה, א „מאַנסבילשער קאָפּ", אויסגעבונדען מיט גאַנץ „נאַטשאַלסטווע" און א גוטע שוועסטער מיט אלע בעלי־מלאכות אין שטאָדט. פון וואַנען נעמט זיך דער נאָמען „אקציזניטשקע"? איבער א מעשה, וואָס זי איז מידעלעווייז געווען זעהר א שענע, א יפת־תואר; האָט איין אקציזניק, זעהר א רייכער, זי דערזעהען איינמאָל דורכפאָהרענדיג פאַרביי זלאָדייעווקע, בשעת זי האָט געטראָגען נעצ׳ז צום שוחט; האָט זי דער אקציזניק אָפּגעשטעלט און א פרעג געטהאָן:

Ten

Balayla ha-hu, that night, the moon gazed down at Zolodievka's gloomy half-ruined houses that stood squeezed together without courtyards or fences or trees, looking for all the world like a cemetery—an old cemetery whose gravestones looked like penitents; they were bowed so perilously that they would long ago have toppled over if they had not been propped up.

Despite the foul evening air and the unsavory smells that came from the market and the synagogue court-yard—despite the dust, dense as a wall, people, like cockroaches, were out of their holes for the evening. Men and women, old folks and children, were taking the air after a broiling day. Some sat on their stoops, chatting, exchanging nonsense, or just sitting around, or looking at the sky, at the face of the moon, or at the billions of stars which if you had eighteen heads you could not count them.

That night Shimon-Eli, the tailor, roamed the town's back streets, trailing the precious goat he had bought in Kozodoievka, trying to avoid as best he could the urchins of the town. His plan was to wait for daylight when he would make his way back to Kozodoievka.

To pass the time, he dropped in at the tavern run by Hodel, "the excise tax man's wife," to have a little drink to ease his heart, to talk with Hodel and get her advice about his trouble.

Hodel, the excise tax man's wife, was a widow with "a man's brains," who was familiar with all the leading citizens of the town and was friendly with laborers as well. How does it happen that she was called the excise tax man's wife?

— מיידעל, וועמענ'ס ביזט דו?

האָט זי זיך פערשעמט, צעלאַכט און איז אַנטלאָפען געוואָרען; האָט מען איהר פון דעמאָלט אָן א נאָמען געגעבען „די אקציזניטשקע“... אנדערע זאָגען, אז דער אקציזניק איז געוועזען ביי איהר נאָכדעם אין דער היים, גערעדט מיט איהר טאַטען, נחמיה ווינאָקור, געוואָלט פאַר איהר חתונה האָבען, זי נעמען ווי זי שטעהט און געהט און נאָך צוצאָהלען איהר טאַטען אין בייטעל אריין. איז שוין כמעט געווען „תנאים“, האָט דאָס שטעדטעל זי גענומען אין די מיילער אריין, איז צעקראָכען געוואָרען דער שידוך, און זי האָט נאָר חתונה געהאַט נאָכדעם א שטילע חתונה פאַר עפּיס א שלים־מזל, א חולה־נופל'דיגען; האָט זי שטאַרק געוויינט, נישט געוואָלט געהן צו דער חופה, האָט זיך רעמאָלט די גאַנצע שטאָדט געוויעגט. מע האָט געזאָגט, אז זי איז נאָר געווען פערקאָכט אינ'ם אקציזניק, און מע האָט געמאַכט א ליעדעל אויף איהר, וואָס ווייבלעך און מיידלעך זינגען דאָס נאָך עד היום אין זלאָדייעווקע: דאָס ליעדעל הויבט זיך אָן מיט די ווערטער:

„די לבנה האָט געשיינט,
האַלב נאַכט איז געווען —
און האָדעלע זיצט ביי דער טיר...“

און עס לאָזט זיך אויס מיט די ווערטער:

„איך האָב דיך ליעב, דושינקע,
נאָר אָהן איין עק,
איך קאָן אוש ניט לעבען אָהן דיר!“

אָט דאָס איז געוועזען האָדעל די אקציזניטשקע, און פאַר איהר האָט דאָס אונזער שניידער אויסגעגאָסען זיין ביטער הארץ: דער־צעהלט אַלסדינג, וואָס ביי איהם אויף דער נשמה טהוט זיך, און געבעטען, זי זאָל איהם געבען איין עצה: וואָס טהוט מען?

— וואָס טהוט מען? איהר זענט דאָך עפּיס יאָ, ווי דוד המלך זאָגט אין שיר־השירים: שחורה אני ונאוה — ווער ס'איז שען, איהר זענטביידע זאַכען... גיט מיר איין עצה: וואָס טהוט מען?

— וואָס זאָל מען טהון? — זאָגט צו איהם האָדעל און שפּייט־אויס. — איהר זעהט דען נישט, אז ס'איז א גלגול? וואָס ווענט איהר זיך האַלטען מיט דער באָמבע? נעמט און וואַרפט איהם ארויס צו אַלדי שווארצע יאָהר! איהר קאָנט נאָך האָבען, חס ושלום, דעם אייגענעם פּסק, וואָס מיין מוהמע פּערעל האָט געהאַט, לאָז זי זיין ווייט אָפּגעשיידט פון מיר, זי איז שוין אויף דער אמת'ער וועלט.

-- דהיינו? — פרעגט שמעון־אלי דערשראָקען.

-- דהיינו, — זאָגט האָדעל מיט א זיפץ — מיין מוהמע פּערעל, עליה השלום, איז געוועזען איין עהרליכע אידינע, א כשר'ע. אונזער משפּחה זענען אַלע עהרליכע... חאָטש דאָ, אין דעם ווייסטען זלאָדייעווקע, פאַרברענט זאָל דאָס ווערען, האָט מען ליעב באַרעדען איטליכען באַזונדער, געוויינטליך, הינטער די אויגען, וואָרום אין די אויגען זענען זיי גרויסע חניפת'ניקעס, קוצעני־מוצעני... בקיצור, מיין מוהמע פּערעל, עליה השלום, איז איינמאָל געגאַנגען אין מאַרק, זעהט זי: עס ליגט א קניילעכין בייוועל אויף דער ערד. איז זי זיך מיישב: א קניילעכין בייוועל קומט צו־נוטץ; בוינט זי זיך אָן און הויבט דאָס אויף. זי נעמט דאָס קניילעכין בייוועל און לאָזט זיך געהן, טהוט דאָס איהר א שפּרונג אין פּנים אריין און א פאַל אויף דער ערד. בוינט זי זיך אָן מסתמא נאָך א מאָל און הויבט דאָס אויף, טהוט דאָס איהר ווידער א שפּרונג אין פּנים אריין און א פאַל אויף דער ערד. בוינט זי זיך ווידער א מאָל אָן, נעמט דאָס ווידער א מאָל, טהוט דאָס איהר ווידער א שפּרונג אין פּנים און א פאַל אויף דער ערד. איז זי זיך מיישב און טהוט א שפּיי אויפ'ן קניילעכין בייוועל (חאַפּט דאָס דער וואַטענמאַכער!), און וויל שוין געהן אהיים. זי טהוט א קוק — דאָס קניילעכין בייוועל קאַטשעט זיך איהר נאָך; זי פּרובט זיך לויפען — דאָס קניילעכין בייוועל קאַטשעט זיך. בקיצור, זי איז געקומען אהיים א טוידטע געבאָך, געפאַלען חלשות, און האָט נאָכדעם אָפּגעקרענקט אפשר א יאָהר כסדר. וואָס, מיינט איהר, איז דאָס געווען, אשטיינער? אנו, טרעפט?...

— עט! כולם אהובים, כולם ברורים — אַלע ווייבער זענען אויף איין שניט! — זאָגט שמעון־אלי. — ס'איז באָבסקי מעשיות, פּוסטע מיהלען, באָרעס, פּידרוך מיט לאַקריצע! מע זאָל זיך וועלען צו־הערען, וואָס ווייבער פּלעטשען, וואָלט מען באַדאַרפט מורא האָבען פאַר'ן אייגענעם שאָטען, ככתוב, ווי אין פּסוק שטעהט געשריבען: נשים דעתן קלות — ווייבער זענען גענז... נאָר נאָר נישט, היום הרת עולם — נישט געזאָרגט! האָט אייך א גוטע נאַכט.

און שמעון־אלי דער שניידער לאָזט זיך געהן ווייטער.

The story goes that when she was young, she was a *Yefas toyar*, a very great beauty. One day the excise tax collector, a very rich man, was passing through Zolodievka and came upon her carrying a couple of geese to the *shochet*. He stopped her and asked, "Whose daughter are you?"

This man made Hodel so shy that she laughed and ran off.

Since that time, she was known as the excise tax man's wife. There were those who said that the excise tax man later went to her home and talked with her father, Nekhamiah Vinokur, offering to marry Hodel just as she was, without a dowry. More than that, the tax man promised to put some money into Nekhamiah's pocket as well. It almost came to an engagement contract, but the town gossips made so much fuss that nothing came of it. Later she was quietly married off to some poor fellow, an epileptic. She wept bitterly and refused to go to the wedding ceremony. It was a scandal that rocked the whole town.

It was said that she was still madly in love with the excise tax man, and there was a song made up about her that women and girls in Zolodievka sing to this day. The song begins:

The moon shone—
It was midnight
And Hodel sat by the door.

The song ends:

I love you, oh my soul,
Love without end,
I can't live without you.

This then was the story of Hodel the excise tax man's wife, and it was to her that our tailor poured out his anguished heart. He told her everything and asked for her advice.

"What's to be done?" he said. "You are, after all—as King David says in the Song of Songs—'Black and comely.' Wise is not comely, but you are both . . . so give me some advice. What's to be done?"

"What's to be done?" Hodel said, spitting against the evil eye. "Can't you see that the thing is a *gilgul?* It's like a bomb that's going to explode. Get rid of the damn thing. Or, God forbid, the same thing will happen to you as happened to my Aunt Pearl, may she rest in peace. She's in a better world now."

"What happened to her?" a frightened Shimon-Eli asked.

"What happened?" Hodel sighed. "My Aunt Pearl, may she rest in peace, was a devout, honorable woman—my family are all honorable folk—though in this Godforsaken Zolodievka, may it burn in hell, you might not know that for the catty gossip that goes on—behind one's back, of course. To one's face it's all flattery and sweet talk. Anyway, my Aunt Pearl, may she rest in peace, went to do her shopping one day and saw a spool of thread on the ground. 'A spool of thread,' she thought. 'One can always use a spool of thread.' So she bent down and picked it up and went on her way, but the spool leaped up into her face, then fell to the ground. So she bent down and picked it up again; and again, it leaped up into her face. So she spat on it to keep away the evil eye and threw the damn thing away and started on home, but looking back, she saw it following her. She tried running, but the spool of thread followed after. In short, by the time she got home, the poor thing was half-dead. She fell into a faint. After that, she pined away for more than a year. Well, what do you make of that? Just take a guess."

"Ah," said Shimon-Eli. "All women are alike. It's all old wives' tales. Stuff and nonsense. If you pay attention to the prattling of women, you end by jumping at your own shadow. As it is written, 'Women are geese.' But never mind. 'Today the world was created—nothing to worry about.' "

And Shimon-Eli the tailor went on his way.

די נאַכט האָט זיך אויסגעשטערנט. די לבנה האָט געשפּאַ־ צירט צווישן שטיקער וואָלקען, וואָס זעהען־אויס, ווי הויכע טונקעלע בערג, בעלעגט מיט זילבער. מיט אַ האַלבן פּנים האָט די לבנה אַראָפּגעקוקט אויף דער שטאָדט זלאָדייעווקע, וואָס האָט געהאַלטען אין רעכטען שלאָף. אַ טייל בעלי־בתים, וואָס האָבען מורא פאַר וואַנצען, האָבען זיך אַריבערגעפּעקעלט מיט'ן בעט־ געוואַנד אין דרויסען, זיך איבערגעדעקט מיט די געלע ליילעכער איבער'ן קאָפּ, געחראָפּעט גאַנץ געשמאַק און געזעהען זיסע חלומות: חלומות פון פדיון אויפ'ן יריד, פון לייזונג אַ סך, פון אַ פער־ דיענסטעל אַ גראָבס; חלומות פון אַ פּריץ זעהר אַ וואוילען, פון אַ געשעפטעל אַ גוטס; חלומות פון אַ שטיקעל ברויט, פון פּרנסה בכבוד און פון כבוד אליין — פערשיעדענע חלומות!... מע זעהט נישט אויף דער גאַס קיין לעבעדיגען נפש; מע הערט נישט קיין פּיפּס אין ערגיץ, -- אפילו די יאַטקע־הינד, וואָס האָבען זיך גענוג אָנגעבילט און אָנגעמאַרדעוועט הײַנט'ן טאָג, האָבען זיך איינגע־ נאָרעט צווישען די קלעצלעך, בעהאַלטען די מאָרדעס צווישען די לאַפּעס — און שאַ! זעלטען־זעלטען כאַפּט זיך אַרויס ביי זיי אַ האַלבער „האַו", בשעת עס חלומ'ט זיך זיי עפּיס אַ ביינדעל, וואָס אַנדערע הינד שאַרפען זיך דערויף די ציינער, אָדער בשעת עס דאַכט זיך זיי, אַז אַ פליעג האָט זיך פערקליבען אין אויהער אַריין און רייסט זיי איין אַ סוד... זעלטען־זעלטען פליהט־דורך אַ נאַרישער זשוק מיט צעלאָזטע פליגעל, דרעהט זיך און שוועבט אין דער לופטען אויף איין אָרט, זשומעט ווי אַ סטרונע פון אַ באַס און מאַכט: זשששששש!!, טהוט אַ פאַל אָן דער ערד און ווערד אַנשווייגען... אפילו דער שטאָדט־שומר, וואָס אַלע נאַכט געהט ער אַרום, היט די קלייטען און קלאַפּט מיט צוויי שטעקלעך: קלאַ! קלאַ!... קלאַ! קלאַ!... האָט היינטיגס מאָל, ווי אויף־צו־להכעיס, אויסגעטרונקען, האָט זיך צוגעשפּאַרט צו אַ וואַנד און איז גע־ שמאַק אַנשלאָפען געוואָרען... אין דער דאָזיגער שטילער נאַכט דרעהט זיך אום שמעון־אלי דער שניידער איינער אליין איבער דער גאַנצער שטאָדט, און ער ווייסט נישט, צי זאָל ער געהן, צי זאָל ער שטעהן, צי זאָל ער זיצען... און ער געהט־אַרום און רעדט צו זיך אליין שטילערהייד:

— ואתא שונרא ואכלה לגדיא — נע מאַלאָ באַבאַ חלאַ־ פּאַטע — קופּילע סאַבי קאַנאַ!... לאָז קומען אַ פּאַהיבעל אויף דער דאָזיגער ציעג! אַ ציעג?... ח־ח־ח־חד גדיא! חד גדיא!

ער צעלאַכט זיך און שרעקט זיך איבער פאַר זיין איינענעם געלעכטער. בשעת מעשה געהט ער דורך פאַרביי דער „קאַלטער שוהל", וואָס האָט אַ שם מיט איהרע מתים, וואָס דאַווענען דאָרטען אַלע שבת־צו־נאַכטס, אָנגעטהאָן אין ווייסע קיטלען און אין טליתים, און עס דאַכט זיך איהם, ווי ער הערט עפּיס אַ מין גע־ זאַנג: או־או־או! ווי אַ ווינד, וואָס בלאָזט אין קוימען אַריין ווינטער ביינאַכט... ער טרעט־אָפּ פון דער „קאַלטער שוהל", לאָזט זיך געהן אין דער גוי'עשער גאַס, דערהערט ער אַ קול „פּצססס!" דאָס פייפט אַ פוהאַטש, וואָס האָט זיך פערקליבען גאַנץ אויבען, אויפ'ן שפּיץ קלויסטער... עס פאַלט אויף איהם צו אַ שרעקליכע מרה־שחורה, אַ פּחד, מיט סכנת־נפשות! נאָר ער שטאַרקט זיך, ער מאַכט זיך אַ האַרץ און וויל זאָגען עפּיס אַ פּסוק, אַזעלכען, וואָס מע זאָגט ביינאַכט, אַז מע זאָל קיין מורא נישט האָבען; האָט ער אָבער פערגעסען דעם פּסוק, אַרויסגעפלויגען פונ'ם קאָפּ! און מעשה־שטן, קומען איהם אַקעגען דוקא אַלערליי מורא'דיגע בילדער פון בעקאַנטע, וואָס זענען שוין לאַנג אויף דער אמת'ער וועלט... און ער דערמאָנט זיך אָן אַ סך שרעקליכע מעשיות, וואָס ער האָט זיך אָנגעהערט אויף זיין לעבען: מעשיות מיט שדים, מיט רוחות און מיט לצים אינ'ם געשטאַלט פון קעלבלעך... מעשיות מיט שרעטעלעך, וואָס לויפען ווי אויף רעדלעך, מיט וואָוקע־ לאַקעס, וואָס געהען אויף די הענד, מיט מינים בעשעפּענישען, וואָס קוקען אויף איין אויג... מעשיות מיט לעבעדיגע מתים, וואָס געהען־אום אין עולם תהוהו, אָנגעטהאָן אין תכריכים... שמעון־ אלי פועל'ט ביי זיך, אַז די דאָזיגע ציעג, וואָס ער פיהרט זיך מיט איהר אַרום, איז נישט קיין ציעג, נאָר אַ גלגול, אָדער אַ לץ, וואָס אָט באַלד שטעלט ער איהם אַרויס אַ צונג אויף צעהן אַרשין, אָדער ער טהוט אַ פּאַטש מיט די פליגעל און טהוט אַ געשריי איבער דער גאַנצער שטאָדט: „קו־קאַ־רי־קו!"... שמעון־אלי פיהלט, אַז עס הייבט זיך איהם דער מח; שטעלט ער זיך אָפּ אויף אַ ווײַלע, בינדט־אָפּ דעם גאַרטעל; ער וויל פּטור ווערען פון דער

באָמבע. ווער? וואָס? דער שעגער בחור שטעהט, ער וויל נישט אָפּטרעטען פונ'ם שניידער אויף אַ מינוט אפילו! שמעון־אלי פּרובט זיך לאָזען געהן אַ פּאָר טריט — ער געהט איהם נאָך; ער נעמט זיך רעכטס — געהט ער רעכטס; ער נעמט זיך לינקס — ער געהט לינקס...

It was a star-filled night. The moon strolled through drifting clouds that looked like high dark mountains touched with silver. The half-moon looked down on Zolodievka that was now deep in sleep. A few householders, dreading bedbugs, had dragged their yellow bedclothes outside and were snoring away, dreaming sweet dreams: dreams of good profits at the fair, of large incomes, of profitable little shops, dreams of a bit of bed, of honorable income, or of honor itself. All sorts of dreams.

The streets were empty; not a sound to be heard anywhere. Even the butchers' dogs, now tired of their daytime strife and weary with barking, squeezed themselves under the butchers' blocks, put their muzzles between their paws, and—hush! From time to time, half a bark escaped a dog dreaming of a bone for which other dogs were already baring their teeth; or when it dreamed of a fly hovering above its nose, hummmming like the string of a bass fiddle, until the fly landed somewhere and was still. Even the nightwatchman, whose job it was to tap at shop doors—tap, tap, tap—was in keeping with the evening, drunk tonight, and stood leaning against a wall, fast asleep.

It was on this hushed night that Shimon-Eli the tailor roamed alone through the town, not knowing whether to go or stand or sit. He moved about muttering lines from the Passover song about the cat that ate the kid. "*Khad gadyah*—an only kid. A . . . a . . . a . . . an . . . on . . . on . . . only kid. 'May destruction take the damned goat.' "

He burst into laughter that immediately frightened him. Just then he passed the "Cold Synagogue"—a synagogue in which, it was said, the dead came to say their prayers on Saturday nights, wearing white garments under their prayer shawls. Shimon-Eli thought he heard singing, "*U . . . U . . . U . . .*," like a wind blowing down the chimney on a winter night. He hurried by the "Cold Synagogue" and into one of the Gentile streets where suddenly he heard "*Psssssss.*" It was a bird that had flown to the tip of the church steeple. And Shimon-Eli was overwhelmed by a mixture of fear and despair, against which he struggled to give himself courage as best he could, trying to find a *Talmud* passage that could be said at night to keep fear away. But he was assailed by the image of throngs of people he had known who had died long ago, and through his mind rushed all the terror tales he had ever heard: tales of ghosts and devils, of demons in the form of calves, and tales of elves that scurried about on wheels, of werewolves that crawled on all fours, of all sorts of one-eyed creatures, of tales of the living dead, inhabitants of chaos who moved about dressed in shrouds.

Finally Shimon-Eli persuaded himself that the goat trailing after him was not a goat at all, but a *gilgul* or a demon that would, any minute now, stick out a tongue ten yards long, or flap its wings, or cry *ku . . . ku . . . ri . . . ku . . .* for the whole town to hear. Shimon-Eli's brain began to whirl. He paused and untied the rope—at least he could get rid of the "bomb" trailing him. But . . . nothing doing. The creature would not go. Not for a minute. It kept right on following him. Shimon-Eli tried moving away a few paces; the creature followed. He turned to the right; so did the beast. He turned to the left; so did the goat.

" '*Shma Yisroel*,' Hear O Israel," cried Shimon-Eli, his voice no longer his own, and dashed off every which way. As he ran it seemed to him that something pursued him, and though it bleated like a goat it spoke with a human voice, with the intonation of a cantor.

"*Mehhh . . . lehkh*, King over life and of death, and the resurrection."

— שמע ישראל! — שרייט־אויס שמעון־אלי נישט מיט זיין קול און לאזט זיך לויפן אין דער וועלט אריין. און אזוי ווי ער לויפט, דאכט זיך איהם, אז עמיצער יאגט איהם און מעקעט איהם נאך אויף א דין ציעגען קול׳כעל און רעדט צו איהם, ווי א מענש, אין זיננט, ווי א חזן:

— מ־־־לך כמית ומחיה!... ונ־א־א־א־א־מן אתה להחיות מתים!...

קאפיטעל יא.

בבוקר — אין דער פריה, אז אידען זענען אויפגעשטאנען נעהן דאוונען, ווייבער — אין מארק אריין, און מיידלעך — צו דער טשערעדע, האט מען געפונען שמעון־אלי דעם שניידער זיצען אויף דער ערד, און נעבען איהם די שענע ציעג זיצט, די פיסלעך אונטער זיך, מעלה־גרה׳ט און שאקעלט מיט׳ן בערדעל. מע נעהט צו צום שניידער, מע רעדט צו איהם — ער ענטפערט נישט א ווארט; ער זיצט און קוקט, ווי א לעהמענער גולם... איז באלד געווארען א רעדעל, איין אנגעלאף פון דער גארער שטאדט, א גערעדעריי, א ליארעם, א געפילדער ביז׳ן הימעל: שמעון־אלי... ציעג... שמע־קולנו... גלגול... לץ... וואוקאלאקע... נישט־גוטער... פארשטעלט... געפיהרט... געפאהרען רייטענדיג א גאנצע נאכט... געמוטשעט... פארמוטשעט"... בשעת מעשה זענען גע־פלויגען נענוג ליגענס: איטליכער האט דערצעהלט, אז ער האט אליין געזעהען איהם פאהרען רייטענדיג...

— ווער איז געפאהרען אויף וועמען? — פרעגט א איד און שטעקט־אריין דעם קאפ אין רעדעל אריין. — שמעון־אלי אויף דער ציעג, צי די ציעג אויף שמעון־אלי׳ן?

דער גאנצער עולם שיסט־אויס א געלעכטער.

— אז אך און וועה איז צו אייך מיט אייער געלעכטער! — רופט זיך אן א איד א בעל־מלאכה. — אידען מיט בערד! בא־ווייבטע! טאטעס פון קינדער! שעמען מענט איהר זיך, אין אייער ווייטען האלז אריין! וואס האט איהר זיך צונויפגעקליבען אהער צו לאכען? איהר זעהט נישט, אז דער שניידער איז אוים מענטש, נעבאך טוידט־קראנק? בעסער פיהרט איהם אפ אהיים און שיקט רופען דעם רופא, נישט שטעהן אט־אדא און שטשירען די ציינער, א רוח אין אייער טאטענ׳ס טאטען אריין!!!

די דאזיגע ווערטער האט דער בעל־מלאכה אויסגעשאסען, ווי פון א הארמאט, און דער עולם האט אויפגעהערט צו לאכען. דער האט זיך א ווארף געטהאן נאך וואסער, דער איז אוועקגעלאפען צו יודעל דעם רופא. מע האט גענומען שמעון־אלי דעם שניידער, מחילה, אונטער די הענד און מע האט איהם אפגעפיהרט אהיים און אריינגעלעגט אין בעט אריין. באלד איז געקומען צו לויפען יודעל דער רופא מיט זיין גאנץ קלאפערנעצייג און האט איהם געגעבען „גרוים ראשונים": ער האט איהם געשטעלט באנקעס און פיאווקעס און געשלאגען צו דער אדער, געצאפט בלוט אהן א שיעור.

— וואס מעהר בלוט מע וועט איהם אפצאפען, — אזוי האט יודעל אליין געזאגט — וועט אלץ זיין בעסער, מחמת אלע שלאפ־קייטען, נים דא געדאכט, נעמען זיך פון אינווענינ, פון די „גע־בליטען". — אזוי האט יודעל דער רופא געגעבען צו פערשטעהן די „חכמת הדאקטאריע", און האט צוגעזאגט, אז אויף דער נאכט, אם ירצה השם, וועט ער אריינקומען נאך א מאל. און אז ציפה־ביילה־רייזה האט א קוק געטהאן אויף איהר מאן, ווי ער ליגט נעבאך, דער שלים־מזל, אויף דעם צעבראכענעם טאפטשאן, מיט א סך שמאטעס איינגערעקט, די אויגען ארויף, די ליפען פער־שמאכט, רעדט פון היץ, עס קלעפט זיך נישט א ווארט צו א ווארט, — האט זי אנגעהויבען צו ברעכען די הענד, שלאגען זיך קאפ אן וואנד, וויינען, יאמערען און קלאגען מיט דעם נוסח, וואס מע בעוויינט א טוידטען:

— וועה איז מיר, ווינד איז מיר, א דונער [illegible] גרוי־סער! אויף וועמען לאזט דו מיך אי־בער מיט מיינע קליינע קינ־דער?!...

און די קינדער, נאקעטע און בארועסע נעבאך, האבען זיך צונויפגעקליבען ארום דער ארעמער מאמע און האבען איהר גע־האלפען וויינען. די עלטערע האבען געוויינט שטילערהייד, בע־האלטען די פנים׳ער, געשלונגען די טרערען; און די קלענערע, וואס האבען נישט פערשטאנען, וואס דא טהוט זיך, האבען גלאט געוויינט אויף א קול, וואס ווייטער אלץ העכער און העכער; און אפילו נאר דאס קלייניטשקע, א יונגעלע פון א יאהר דריי, מיט איין אויסגעמוטשעט געל פנים׳על, האט זיך צוגערוקט צו דער מוטער מיט זיינע אויסגעבויגענע קרומע פיסלעך און מיט׳ן גראבען בייכעלע, ביידע הענטלעך אריינגערוקט אין קעפעל און האט גע־נומען נאר א הויכען טאן: „מאמע, וויל עסען!!!" דאס אלס־דינג אינאיינעם איז געווען אזא מין געזאנג, וואס א פרעמדער

Eleven

Baboyker—in the morning, when Jews rose to say their prayers and women to go to market and girls to tend their flocks, Shimon-Eli the tailor was discovered sitting on the ground, with the goat, its feet tucked under, sitting beside him, chewing his cud, his beard bobbing up and down. When people spoke to the tailor he replied not a word, but stared ahead like a *golem* made of clay.

Immediately a crowd gathered, making a racket as if the sky were falling down: "Eli . . . goat . . . *Shma-Koleynu* . . . *gilgul* . . . ghost . . . werewolf . . . demon . . . *gilgul* . . . made to ride all night . . . tormented . . . exhausted." Meanwhile, rumors circulated. Everyone claimed to have seen somebody riding something.

"Who rode on what?" asked a Jew, sticking his head among the crowd. "Shimon-Eli the goat; or the goat, Shimon-Eli?"

The crowd roared with laughter.

"Damn you and your laughter," said one of the Jews, a laborer. "You should be ashamed of yourselves. Jews. Grown men. Husbands, fathers of children. What are you laughing at? Can't you see the poor tailor is in a stupor? Sick. You'd do better to get him home and send for the doctor, the devil take your grandfather." The man spoke with authority, his words as if fired from a gun, and the crowd stopped laughing. Somebody ran to get water. Somebody else to get Yudel, the healer.

They took Shimon-Eli under the arms, if you'll pardon the expression, and led him home where he was put to bed. Yudel the healer, with all his instruments, arrived shortly and gave him his "serious" treatment. He cupped him, set leeches on him, and bled him endlessly.

"The more blood we take, the better," Yudel said, "because all illness comes from bad blood." Thus Yudel explained his medical theory and promised to come back that night.

When Tsippa-Beila-Reiza saw her poor husband, the *schlimazel*, lying on the collapsed cot, covered with rags, his eyes turned up to the ceiling, speaking deliriously through parched lips, she wrung her hands, beat her head against the wall, and mourned as if she were mourning for the dead. "Oh, woe is me! What a disaster! What will become of me and of our little children?" And the children, naked and barefoot, ran in and gathered about their poor mother, helping her to mourn. The older ones wept silently, swallowed their tears, and hid their faces. The little ones, who did not understand what was going on, cried as loudly as they could. Even the smallest one, a worn, sallow-faced boy with a swollen belly, crept up to his mother's side to wail, "Mama, I'm hungry." All of them together made such a terrible music that no one seeing them could stand it for long. Those who came to the tailor's house left at once, overwhelmed and sick at heart. Asked how Shimon-Eli was, he was likely to gesture with his hand as if to say, "Bad. Too bad."

מענטש האָט נישט געקאָנט בשום אופן שטעהן דערביי; ווער ס'איז אריינגעקומען צום שניידער אין שטיבעל אריין, איז ער באלד ארויסגעלאָפען פון דאָרטען א צעטראָגענער, מיט א צעבלוטיגט הארץ און מיט א צעבראָכענע געמיט, און אז מע האָט איהם א פרעג געטהאָן: וואָס טהוט עפיס שמעון־אלי? — האָט ער א מאַך געטהאָן מיט דער האנד, ווי איינער רעדט: „אַז אַך און וועה איז איהם!"... עטליכע ווייבער, נאָהענטע שכנות, זענען געשטאַנען די גאנצע צייט מיט פערוויינטע פנים'ער, מיט רויטע נעזער, געקוקט ציפה־ביילה־רייזה'ן גלייך אין די אויגען אריין, געמאכט בשעת מעשה משונה מאָדנע פיסקעס, צוגעשאָקעלט מיט די קעפ, ווי איינער רעדט: „אַז אַך און וועה איז צו דיר, ציפה־ביילה־רייזה!"

— חידוש נפלא! פופציג יאָהר האָט שמעון־אלי שמע־קולנו אָפּגעלעבט אין זלאָדייעווקע אין אָרעמקייט, אין דחקות, געלעגען, ווי א וואָרעם, אין דער פינסטער, קיינער האָט פון איהם נישט גערעדט, קיינער האָט נישט געוואוסט, וואָס פאַר א מענטש דאָס איז. אצינד, אַז ער איז פערשלאָפט געוואָרען, האָט ער זיך מיט א מאָל ארויסבעוויזען מיט אלע זיינע מעלות טובות; מען איז מיט א מאָל געוואָהר געוואָרען, אַז שמעון־אלי איז געווען א זעל־טענע, א גוטע, א כשר'ע נשמה, א גרויסער בעל־צדקה, דאָס הייסט: ער פלעגט רייסען ביי נגידים און טיילען די אָרעמע לייט, זיך קריגען פאַר זיי מיט דער גאנצער שטאָדט און זיך שלאָגען ביז'ן בלוט אריין, זיך טיילען מיט יעגעם מיט'ן לעצטען ביסען, און נאָך און נאָך א סך מעלות און שבחים האָט מען נאָכדערצעהלט נאָך דעם אָרעמען שניידער, ווי מע דערצעהלט נאָך, אשטיינער, נאָך א טוידטען בשעת דער לויה, און מען איז איהם געגאַנגען כבקור־חולה זיין כמעט פון דער גאנצער שטאָדט, און מע האָט איהם געראטעוועט מיט כל המעגליכקייטען, ער זאָל, חלילה, נישט שטאַרבען פאַר דער צייט...

קאַפּיטעל יב.

והפועלים — און די בעלי־מלאכות פון דער שטאָדט זלאָדייעווקע האָבען זיך צונויפגעקליבען אויף איין אסיפה ביי האָדעל די אקציזניטשקע, געשטעלט בראָנפען, געשריגען, געפּיל־דערט, געאַרבייט מעשים, געזידעלט די נגידים, געוויינטליך, הינ־טער די אויגען, זיי געמאכט מיט דער בלאָטע.

— זלאָדייעווקע — א שענע שטאָדט, ברענען זאָל זי! וואָס שווייגען זיי, די נגידים אונזערע, א וויכטען סוף זאָלען זיי חאַ־בען?!... איטליכער באָדט זיך אין אונזער בלוט, און ס'איז נישטאָ קיינער, ווער ס'זאָל זיך אָננעמען אונזער קריוודע! געלט אין דער קאָראָבקע ווער צאָהלט? — מיר! א צרה, א שלאָק, א שוחט, א באָד, להבדיל, — ביי וועמען רייסט מען די הויט? — ביי אונז! וואָס שווייגט איהר, אידען? לאָמיר געהן צו די רבנים, דיינים און די שבעה טובי העיר זיי טרויבערען די קישקעס! וואָס איז דאָס פאַר א הפקרות, מע זאָל לאָזען קוילען א גאנצע משפחה?! הבה נתחכמה!!!...

אין חברה „פועל־צדק" זענען אַוועק צום רב און האָבען דאָרט געמאכט א גוואַלד. האָט זיי דער רב איבערגעלייענט דעם ענט־פער, וואָס ער האָט נאָר־וואָס בעקומען דורך א בעל־עגלה פון די קאָזאָדאָיעווקער רבנים, דיינים און די שבעה טובי העיר.

אָט וואָס ס'איז געשטאַנען אין בריעף:

„לכבוד צו די רבנים, דיינים, חכמים מפורסמים, בערג זאָלען אַקעגען טראָגען פריעד צו די גילדענע הענגלייכטער בק"ק זלאָ־דייעווקע, אָמן.

„תיכף ווי מיר האָבען מקבל געווען אייערע רעד, וואָס זענען געווען ווי האָניג צו אונזערע מיילער, האָבען מיר זיך צונויפגעזאָ־מעלט אלע און חוקר ודורש געווען די זאַך אקוראַט, און האָבען געפונען, אַז אומזיסט האָט מען געטהאָן חושד זיין איינעם פון אונזערע לייט; נישט מעהר, אַז דער שניידער אייערער איז א שאָלקהאַפּטיגער מענטש, ער האָט אויסגעטראַכט א בלבול און אָנ־געפיהרט א רכילות צווישען צוויי קהילות. ער איז ווערטה, מע זאָל איהם קנס'ענען! מיר, וואָס שטעהען נע'חתמ'עט אונטען, קאָנען אייך עדות זאָגען און געהן שווערען, אַז מיר האָבען גע־זעהען מיט אונזערע אויגען, ווי די ציעג מעלקט זיך, הלואי זאָלען זיך אלע אידישע ציעגען אזוי מעלקען! הערט איהם נישט, דעם שניידער, וואָס ער וועט אייך דערצעהלען פּזמונות! איהר זאָלט זיך נישט קעהרען צו די ווערטער פון די פערדאָרבענע לייט, לאָזען פערשטאָפּט ווערען די מיילער, וואָס רעדען שקרים! שלום זאָל זיין צו אייך און שלום זאָל זיין צו אלע אידען פון איצט און ביז אייביג און אייביג.

„די רעד פון אייערע יונגערע ברידער, וואָס וואַלגערען זיך אינ'ם שטויב פון אייערע פיס:

Several housewives, near neighbors, stood around, their faces tear-stained, their noses red. Before Tsippa-Beila-Reiza's very eyes, they pointed to their temples and shook their heads or nodded, as if to say, "Too bad, Tsippa-Beila-Reiza. Too bad."

Then the wonder began. Shimon-Eli *Shma-Koleynu* had lived in poverty for fifty years in Zolodievka, as unobserved as a worm in the dark. No one had talked of him; nobody knew what sort of man he was. Now that he was sick, suddenly all of his good deeds were visible, and it turned out that Shimon-Eli was a unique, pure, ~~good soul. A saintly fellow.~~ It was said of him that he would take from the rich to give to the poor; that, though it cost him blows, he would take the part of the poor against the whole town. Or that he would share his last bite with a hungry man. And more such virtues and praises were told about him—the way at a funeral, one speaks only good of the departed.

Suddenly nearly the entire town came to visit the sick man, and every possible effort was made to save him from dying, God forbid, an untimely death.

Twelve

V'hapoalim, and the working people of Zolodievka met together in Hodel, the excise tax man's wife's, tavern. Whiskey was put on the table. There was a tremendous shouting and racket. Tales were told, the rich were splattered with curses—behind their back, as usual.

"Zolodievka—may it burn in hell. What keeps them quiet, our big shots? All of them ready to bathe in our blood, and no one to take our part. Who is it that pays the community's expenses? We do. When troubles come, who helps? We do. Who pays the *shochet?* We do. Who supports the ritual bath? We do. Whom do they flay? Us. Jews, why are you silent? Let's go to the rabbi, to the assistant rabbis, and to the dignitaries and beat their guts out. What kind of anarchy is this—to let them kill a whole family?

And the workers went off to the rabbi, where they made an outcry to which the rabbi replied by letting them see the letter that had just been handed to him by a wagon driver. The letter came from the rabbis, the assistant rabbis, and the dignitaries of Kozodoievka.

Here is that letter:

> All honor to the rabbis, the assistant rabbis, the famous scholars (may they shine in heaven as they shine on earth), of the blessed city of Zolodievka, amen.
>
> As soon as we received your words, which were as honey to our mouths, we all met together to inquire accurately into the matter; and we have concluded that our people have been innocently maligned. Not only is your tailor a wicked fellow, he has invented a frame-up and created enmity between two communities. He is worthy to be fined. We, the undersigned, take oath and swear that with our own eyes we saw that the goat gave milk, may God grant that all Jewish goats should give so much! Pay no attention to him, that tailor, who tells lies, whatever tales he tells. Do not believe the inventions of scoundrels, may their mouths be stopped. Peace be unto you, and to all Jews from now and into eternity.

„נאום הרב בהרב ז״ל... ונאום הרב בהרב ז״ל... ונאום חעניך גאַרגעל, יקותיאל שמאַראַוויר־לע, שעפּסעל קאַרטאָפעל, פישעל קאַטשאַלקי, בערעל בראַנפען, ליב וואַרעטשאַק, אלי פּעטעלעלע״.

אז דער רב האָט איבערגעלייענט פאַר די בעלי־מלאכות דעם דאָזיגען בריעף, זענען זיי געוואָרען נאָך מעהר אָנגעצונדען. „אהא! קאָזאָדאָיעווקער שקצים! מע מאַכט נאָך פון אונז חוזק?! באַדאַרף מען זיי בעווייזען דרך־ארץ. שער און אייזען אונזער פאָלק — עכּך!“... און מע האָט באַלד געמאַכט א נייע אסיפה, געשיקט נאָך בראָנפען, און ס׳איז געבליבען, מע זאָל נעמען די שענע ציעג און מען זאָל געהן גלייך קיין קאָזאָדאָיעווקע איבערקעהרען דעם מלמד מיט דעם חדר מיט דער גאַנצער שטאָדט!

אוכר ועושה — געזאָגט און געטהאָן. חברה האָבען זיך צונויפגעקליבען א שטיק זעכציג בעלי־מלאכות: שניידערס, שוסטערס, סטאָליערס און קאָוועלים, קצבים, העקערס, אנשי־חיל, געזונדע יונגען, איינס אין איינס, אָנגעוואָפּענטע מיט כלי־זיין — ווער מיט א הילצערנעם ארשין, און ווער מיט איין אייזערן פרעסעל, ווער מיט א קאָפּיט פון א שטיוועל, ווער מיט א האַק און ווער מיט א האמער, און ווער מיט גלאַט אזוי פון בעל־הבתישקיים: א קאַטשאַלקע, א ריבאייזען, אָדער א קאָלאָדאָטש־מעסער, — און ס׳איז געבליבען, מע זאָל געהן גלייך אין קאָזאָדאָיעווקע אויף מלחמה, להרוג, לאבד ולהשמיד — הרג׳ענען, פערליערען און פערטילינגען! איין מאָל פאַר אַלע מאָל — האָבען חברה געזאָגט: —

תמות נפשי עם פלשתים — דער טוידט זאָל זיי זיין און איין עק זאָל דאָס האָבען!

— שאַט, רבותים! — רופט זיך אָן איינער פון דער חברה פועל־צדק. — איהר זענט שוין גרייט אויפ׳ן פירדפּאָלעק, פאַרטיג אָרום און אָרום, ו א י ה ה ש ה — וואו איז די ציעג?

— יאָ, זעהט־נאָר, וואו איז ערגיץ אהינגעקומען דער גלגול?

— אנטרונען געוואָרען!

— נישט קיין נאַרישער גלגול! כלעבען, וואוהין האָט ער געקאָנט אנטלויפען?

— מסתמא אהיים, צום מלמד, וואָס פאַרשטעהסט דו דאָ נישט?

— משוגע ווערט ער ווערען! דו רעדסט, ווי א בהמה!

— ביזט אליין א פערד; וואו דען האָט ער געקאָנט אנטלויפען?

— בקיצור, וואָס טוינגען די טענות? שריי היינט, שריי מאָרגען, והילד איננו — נישטאָ קיין ציעג...

. . . .

קאַפּיטעל יג.

כעת — אצינד לאָזען מיר איבער דעם פער׳כישוף׳טען שניידער זיך ראַנגלען מיט׳ן מלאך־המות און חברה בעלי־מלאכות זיך גרייטען צו מלחמה, און מיר געהען־אריבער צום גלגול, דאָס הייסט, צו דער ציעג.

דער גלגול, אז ער האָט דערזעהען די בהלה, וואָס איז געוואָרען אין שטעדטעל, האָט ער זיך מיישב געווען: וואָס טויג איהם דער מסחר? וואָס נוצט איהם זיין צוגעבונדען צום שניידער, ארומשלעפּען זיך מיט דעם שלים־מזל׳ניק הין און צוריק און פגר׳ען פון הונגער? אכעהר, וועט ער בעסער לויפען אין דער וועלט אריין, וואו די פיס וועלען טראָגען! אבי ניט זיין נע־ונד! און אונזער חברה־מאַן האָט געמאַכט פליטה נאָר אויף איין אנדער אופן, געלאָפען משוגע׳נערווייז, נאָר ניט געפיהלט די ערד אונטער זיך, נישט געקוקט אויף דרך־ארץ, געשפרונגען איבער אידען און ווייבער, אָנגעמאַכט איין אומגליק, א חורבן אין מאַרק — סכנת־נפשות! איבערגעקעהרט טישלעך מיט ברויטלעך און פלעצלעך, סולטערס מיט ווײַנשעל און מיט וויימפּערלעך, געשפרונגען איבער טעפּ און גלעזער, געשלאָגן, [illegible] און געבראָכען — טראַך־טאַראַראַך! צווישען די ווייבער איז געוואָרען א בהלה, א קוויטשעריי: „ווער איז?... א שלים־מזל!... א ציעג!... א באַשעפעניש!... א גלגול!... א קלאָג צו מיר!... אוי, איין אומגליק!... וואו איז ער?... אָן איז ער!... חאַפּט איהם!... לאָז מען איהם חאַפּען! חאַפּען!“... און א גאַנצע חאַליאַסטרע אידען מיט פערקאַטשעטע פאָלעס און ווייבער מיט אונטערגעשטעקטע קליידלעך, מחילה, האָבען זיך געלאָזט לויפען איינער איבער׳ן אנדערען. נאָר אומזיסט: אונזער חברה־מאַן האָט דערפיהלט וואָס הייסט פ ר י י ה י י ט, האָט ער זיך געלאָזט לויפען וואו די אויגען טראָגען.

These are the words of your younger brothers who are not worthy to kiss the dust of your feet:
The words of the Rabbi, son of the Rabbi ———— of blessed memory; and the words of the Rabbi, son of the Rabbi ———— of blessed memory; and the words of Henikh Gullet, Yekutiel Lumpenclod, Shepsel Potato, Fishel Wallower, Berel Whiskey, Leib Growler.

When the rabbi had read this letter to the workers, they were more furious still. "Ah, Kozodoievka scoundrels! They're making fun of us. We'll teach them respect. 'Shears and steam-irons: the people.' "

And a new meeting was called at once, whiskey was sent for, and it was concluded to take that fine goat and march to Kozodoievka and tear the place apart—the school and the whole town together.

Oymer v'oyseh, no sooner said than done. Some sixty of the workers quickly formed a mob. Tailors, shoemakers, carpenters, butchers, blacksmiths—rough, tough-looking fellows all, and all of them armed; some with tailors' yardsticks, others with steam-irons, still others with bootlasts, some with cleavers or hammers or whatever other household implements they could grab—a rolling pin or a cheese grater.

And the cry was "On to Kozodoievka—war! To destroy and to kill without quarter, once and for all. Death to the Philistines, and an end to the matter!"

"Hold on, fellows," one of the guild members called out. "You're ready for anything, but where's the goat?"

"Just look at us. Where the damn hell is the *gilgul?"*

"That *gilgul* is no dummy. Where the hell could it be?"

"Probably ran home to the teacher."

"You're crazy. You're talking like a cow."

"Then you're a horse. Where else could he be?"

But what good were these guesses? If one searched for a month of Sundays, they would not have found the goat.

Thirteen

Ka'eys, now, let us leave the haunted tailor in his wrestling with the angel of death, and the guild members readying themselves for war, and let us follow the *gilgul*—that is, the goat.

The *gilgul,* seeing the commotion in the town, considered the matter and concluded that it was none of his business. What good did it do him, dying of hunger, to be dragged about here and there after the *schlimazel* of a tailor? How much better to follow his nose into the wide world.

And the goat took off crazily, his hooves not touching the earth—taking no care for anything at all, leaping over men and women, creating destruction in the marketplace—a real terror, knocking over tables of pancakes and bread, bowls of cherries and berries, springing over pots and glassware, leaping, breaking, jumping, clatterty-bang-bang. The market women panicked, screeching, "What is it . . . what kind of *schlimazel?* . . . *a goat* . . . *a creature* . . . *a gilgul* . . . woe is me . . . a disaster . . . where is it? . . . what is it? . . . catch him . . . catch him. Catch." And the mob of men with their sleeves rolled up and women with their skirts tucked up, if you'll forgive the expression, milled about, searching. It was useless. Our goat had discovered the meaning of freedom and took off wherever his feet would take him.

און דער שניידער נעבאך?... און דער היוצא-לנו-מזה?
און דער מאי-קא-משמע-לן פון דער מעשה? — וועט פרעגן ד
לעזער. צווינגט מיך נישט, קינדער! דער סוף איז געווען ני-
קיין גוטער סוף. אנגעהויבן האט זיך די מעשה זעהר פרייל
און אויסגעלאזט האט זי זיך, ווי דאס רוב פריילינע געשיכטע
אוי-ווינה, זעהר טרויעריג... און מחמת איהר קענט דעם מח
פון דער געשיכטע, אז ער איז בטבע ניט קיין מרה-שחורה'ניק א
האט פיינד קלאגעדיגע און האט ליעב בעסער לאכענדיגע מעשיות
און מחמת איהר קענט איהם און ווייסט, אז ער האט פיינד „מו
ראל" און זאגען מוסר איז ניט זיין דרך, — לכן געזעגנט זיך
מיט אייך דער פערפאסער מתוך שחוק, לאכענדיג, און ווינשט
אייך, אז אידען, און גלאט מענשען אויף דער וועלט, זאלען מעהר
לאכען איידער וויינען. לאכען איז געזונד. דאקטוירים הייסען
לאכען...

And the tailor, poor fellow! "What is the moral of this tale?" the reader will ask. Don't press me, friends. It was not a good ending. The tale began cheerfully enough, and it ended as most such happy stories do—badly. And since you know the author of the story—that he is not naturally a gloomy fellow and hates to complain and prefers cheerful stories—and you know that he hates insisting on a story's "moral," and that moralizing is not his manner. . . . Then let the maker of the tale take his leave of you smiling, and let him wish you, Jews—and all mankind—more laughter than tears. Laughter is good for you. Doctors prescribe laughter.

Translated by Leonard Wolf

DEAD SOULS

CHAPTER SEVEN

Fortunate is the wayfarer who, after a long, tedious journey with its cold spells, slush, mire, stage-post superintendents grumbling from lack of sleep, the jingle-jangling of bells, carriage repairs, heated arguments, stagecoach drivers, blacksmiths, and all sorts of scoundrels whom one meets on the road, beholds at last a familiar roof and the little lights that seem rushing forward to meet him. And he will anticipate in his mind's eye the familiar rooms, the joyous shouts of his people running out to meet him, the noise and romping of children, and soothing, low-voiced converse, constantly interrupted by flaming kisses, which have the power to eradicate from memory all that had been disagreeable. Happy is the family man that hath such a retreat—but woe to the bachelor!

Happy is the writer who, after passing by characters that are tedious, repulsive, overwhelming in their sad actuality, is nearing characters that manifest the high dignity of man; happy the writer who has picked out only the few exceptions from the great slough of images swirling about him day after day, the writer who has not changed even once the lofty strain of his lyre, has never descended from his aerie to his poor, insignificant brethren, and who, without touching the common earth, has devoted himself wholly to his images and forms, far removed from that earth and enlarged to heroic size. Doubly to be envied is his resplendent lot: he dwells amid these images and forms as if in the midst of his own family; and, in the meantime, his fame is trumpeted far and wide—and loudly. He has beclouded men's eyes with incense smoke that transports their senses; he has flattered them wondrously, concealing the seamy side of life and presenting to them Man, the Glory of Creation. All and sundry, with much clapping of hands, hasten after him and run headlong at the tail of his triumphal chariot. A great universal poet do they style him, soaring high above all the other geniuses of this world, even as an eagle soars above other high-flying birds. At the very mention of his name young ardent hearts will be overcome with awe and trembling; responsive tears will glisten in all eyes. . . . There is none that is his equal in power—he is God!

Not such, however, is the lot, and different is the fate, of the writer who has dared to bring out all the things that are before man's eyes at every minute, yet which his unheeding eyes see not—all that fearsome, overwhelming slimy morass of minutiae that have bogged down our life, all that lurks deep within the cold, broken, workaday characters with which our earthly path, at times woeful and dreary, is beset. Different is the fate of the writer who has dared, as if with the puissance of an implacable burin, to bring out all these things in bold and vivid relief before the eyes of all men! It will not be given to him to reap the plaudits of the populace, not his will it be to behold responsive tears and the whole-hearted rapture of the souls he has stirred; not to him will come, fluttering as if on wings, the maid of sixteen with her head all in a whirl and moved by a hero-worshiping infatuation; not for him will it be to forget himself in the sweet fascination of the strains he himself has uttered; not for him, finally, is it to avoid the judgment of his times, which will style as insignificant and base the creations he has cherished; that judgment will consign him to an ignoble place in the ranks of those writers who have insulted humanity; it will ascribe to him the qualities of the chief characters he himself has depicted; it will strip him of heart, and soul, and the divine flame of talent. For the judgment of the writer's own times does not recognize that equally marvelous are the lenses that are used for contemplating suns and those for revealing to us the motions of insects imperceptible to the naked eye; for the judgment of his times does not recognize that a great deal of spiritual depth is required to throw light upon a picture taken from a despised stratum of life, and to elevate it into a pearl of creative art; the judgment of his times does not recognize that lofty, rapturous laughter is worthy of taking its place side by side with a lofty, lyrical strain, and that there is a very abyss between that laughter and the tortured posturings of a show-booth scaramouch! The judgment of his times does not recognize him and will turn everything into a reproach and an obloquy for the unrecognized writer: without discrimination, without response, without concern, he will be left behind in the middle of the road, like some traveler without kith or kin. Harsh is his course in life, and bitterly will he feel his loneliness.

But for a long while yet am I destined by some wondrous power to go hand-in-hand with my strange heroes, to contemplate life in its entirety, life rushing past in all its enormity, amid laughter perceptible to the world and through tears that are unperceived by and unknown to it! And still distant is that time when awesome inspiration will break forth like a storm and well up like a fountain in another head that is clothed in sacred horror and refulgence, and when men will sense, in abashed trepidation, the majestic thunder of other eloquent words. . . .

Let us be getting on—on! Away with the frown that has overcast the brow and with the countenance of austere gloom! Let us plunge suddenly and head first into life, with all its soundless blather and jingle bells, and see what Chichikov is up to.